Az igazság sohasem késő

M E M O R A N D U M

Pénzügyminisztérium
Kúria Polgári Kollégium
Igazságügyi Minisztérium
Szociális és Családügyi Minisztérium

részére tett

KÖZÉRDEKŰ BEJELENTÉS

tartalmi kifejtése

az utóbb devizaalapúnak elnevezett fogyasztói kölcsönök hibás tájékoztatásának jogsértéséről és az emiatt létre sem jött szerződések rendszerszintű elszámolásáról.

Budapest, 2026. szeptember 10.

Varga István
1125 Budapest, Sárospatak út 30/c.
biztosvarga@gmail.com

Tartalomjegyzék

	Előszó	**3**
I.	**A memorandum célja**	**5**
II.	**Alkalmazandó jogi keret**	**6**
III.	**Megítéléshez szükséges pénzügyi ismeretek**	**7**
IV.	**Devizakölcsönzés volumen és tájékoztatás**	**23**
V.	**Ausztria gátolta a svájci frankban kölcsönzést**	**26**
VI.	**Magyarország nem gátolta, ösztönözte a jogsértést**	**28**
VII.	**Egyedi perekkel nincs uniós fogyasztóvédelem**	**32**
VIII.	**Rendszerszintű fogyasztóvédelem tézisei**	**32**
IX.	**Uniós jog elsőbbségének következménye**	**41**
X.	**Kúria előtt álló rendszerszintű kérdések**	**41**
XI.	**Jogalkotó kérdései és az új beavatkozás**	**41**
XII.	**Társadalompolitikai következmények**	**43**
XIII.	**Fogyasztói követelés elévülése kizárt**	**43**
XIV.	**Rendszerszintű helyreállítás főbb elemei**	**44**
XV.	**Rendszerszintű elszámolás koncepciója**	**47**
XVI.	**Szabályozás a törvény útján lehetséges**	**47**
XVII.	**Várható ellenérvek**	**59**
XVIII.	**Összefoglaló következtetések**	**61**

Előszó

Szembe kell néznünk a milliós tömeget sújtó devizában számolt kölcsön jogsértésével is az elszámoltatásban. Az új vezetés hitelének próbaköve e nagy horderejű ügy rendezése. Az egyhangúan elfogadott 2026. évi XVI. törvény az első lépést megtette, felfüggeszti a pereket és végrehajtásokat a felülvizsgálat idejére, a jogszabályi rendezés megalkotásig. Aki teheti, annak segítenie kell a kormányt a nehéz szabályozásban és a végrehajtásában.

Sajnos tévesen kezeljük a devizakölcsönöket kezdettől, egy emberöltő óta. A devizaárfolyam változásáról adott standard tájékoztatás nem volt átlátható, világos, érthető, nem volt tisztességes, nem felelt meg a 93/13/EGK irányelv követelményének. Forintot kölcsönadni devizaként csak a pénzintézet meglévő tudásának elhallgatásával lehetett, a valóság láttán senkinek sem kellett volna.

A pénzügyi fogyasztóvédelemért és a bankok szabályos működésért felelős kormányhivatal, a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügylete (PSZÁF) a megtévesztést ismerte a szaktudása által és látta az ausztriai felügyelet (FMA) kvázi tiltását már előbb, 2003-ban. Az osztrák bankok azonban itt elnyerték a PSZÁF jóindulatát, korlátozás nélkül futtathatták fel 2004-től az otthon nem engedett végzetes kölcsönzést, mert a törvények betartását senki sem kérte rajtuk számon.

A 728 milliós Európa 1,4 %-át kitevő magyarok vették fel a kontinens devizakölcsöneinek felét! Annak is 95%-át a nem uniós svájci pénzben, egész Európában itt a legtöbbet, míg a 312 millió fő által használt eurójában csak 4%-ot. A bankkartell a forintadósság lehető legnagyobb növelésére törekedett a 'mintha', a csak látszólag kölcsönözött svájci frankkal.

Az akkori 10,2 millió magyar 2,8 millió családjából 3-400 ezer biztosan belerokkant. Ma már 2,4 millió család sincs a 9,5 millió főre csökkent hazánkban. Leépülő pályán, régiónk sereghajtójaként fogyunk. Változnunk kell.

A devizahitel - nem hitel, nem deviza – valódi jellemzőit még ma sem látjuk, 22 éve. Csak így védhető azóta is. A pénzről gyakran az igazságtól eltérőt hallunk, mert a nem átláthatóan érvényesülő pénzügyi érdek találkozhat a politikaival. Az elkövetők és megengedők tekintélyét ne tekintsük fontosabbnak a társadalmat ért kár elhárításánál.

Alább kísérlet történik a valóság és a kárelhárítás bemutatására, 3,3 millió szavazó várja.

Miniszterelnök biztatta a tisztességtelenül eladósítottakat 2026. június 17-én:

> *„A Tiszakormány nem áll és nem fog a bankok oldalán állni. (…) Amig én miniszterelnök leszek, addig ez a kormány, de szerintem utána sem fog soha a bankok oldalára állni. Az emberek érdekeit védelmezzük, éljenek Budapesten akár vidéken. Ebből is következik, hogy az előző kormány elhibázott intézkedéseit igyekszünk megoldani, (…) úgy próbáljuk ezt tenni, hogy tényleges segítséget nyújtsunk az arra rászorulóknak."*

Demokratikusan választott politikus csak a nemzetért cselekszik. A múlt hibájának elhárítása nagyszerű alkotás. A történelmi emlékezet feljegyzi a bátor, életre szóló közösségi cselekvést. Ennek esélyét hallottuk a miniszterelnöktől Szent László napján:

> *„Az eskütétel »esküszöm« szava egy egész életre szól, ebben benne van a haza, a szolgálat, a törvény, a felelősség és az a tartás is, ami nélkül nincs valódi rend, biztonság és közszolgálat. Az esküt egyszer mondja ki az ember, de a becsületet nap mint nap meg kell őriznie."*

Az igazságért dolgozó közszolgálat reménye adta az indíttatást e közérdekű bejelentésre:

> *Minden hivatásos szolgáljon becsülettel, tisztességgel, a törvény, valamint a hazánk iránti hűséggel. (…) Nem annak kell félnie, aki a törvényt betartja és betartatja. Annak kell félnie, aki visszaél a helyzetével. (…) a törvény pedig minden magyar emberé, nem a hatalmasoké" (…) Egy új korszak kezdetén azonban nem elég azt tudni, hogy mit akarunk megváltoztatni, azt is tudni kell, hogy mihez akarunk visszatérni… Magyarország egy olyan korszakot is hordoz, amelyben túl sokszor helyezte magát a hatalom az emberek fölé, a politika sokszor úgy viselkedett, mintha a törvények felett állna, amelyben a közszolgálatot gyakran felülírta a lojalitás, a szakmaiságot a kényszer, a felelősséget pedig a mellébeszélés.*
>
> *Ma, Magyarország miniszterelnökeként azt üzenem önöknek és minden hivatásosnak, szolgáljanak becsülettel, tisztességgel, a törvény, valamint a hazánk iránti hűséggel."*

Megerősítette az elhatározást a Nándorfehérvári diadalt méltató beszéd zárógondolata:

> *A hazánk jövője a tét. 2026. egy csodálatos nemzet újjászületésének az éve. Olyan Magyarországot kell építenünk, ahol a közösség szolgálata megtiszteltetés, ahol a vezetők felelősséget vállalnak, ahol a tudás és a teljesítmény érték és egyetlen ember sem érzi úgy, hogy magára hagyták.*

Köztársasági elnök megtartatja a jogszabályokat - fogadta esküvel. E beadvány feladatra mutat rá. A beiktatási beszéd a magukra hagyott emberekhez szólt. Többszázezer család tragikus helyzetéről, társadalmi közösségek válságáról és két évtizedes jogállami válságról hallottuk. Igen, csak jogállami válságban lehet tönkre tenni milliós tömeget egyetlen pénzügyi termékkel. Szolid magyarázat adott köztársasági elnökünk azzal, hogy nem mindenkire vonatkozott szabály. A devizahitel esetében biztosan.

Köztársasági elnök kifejezetten hangsúlyozta, hogy fel kell tárni a múlt jogsértéseit és gyanú esetén az eljárást meg kell indítani. A devizát soha nem látott devizakölcsönre nem gyanú vetül, az maga a bizonyított törvénysértés. Itt a lehetőség, hogy a 'nem mindenkik' is szabály alá kerüljenek. A károsultak pedig úgy kapjanak kompenzálást, hogy az

államnak ne kerüljön pénzébe, ellenkezőleg, a növekvő vásárlóerő, beruházási kedv sok adóbevételt is hoz.

A beiktatási beszéd arra is kitért, hogy az emberek elvesztették bizalmukat a demokráciában, mert hozzászoktak, hogy hatalmi erővel intézik ügyeiket. Bizony, a pénzügyi visszaélést megengedő hatalmi erő gátolja a rendezését is. Most megmutatható, hogy a demokrácia mégis erősebb a pénz és az állam nem tisztességes összefonódásnál.

Elnök úr lehetőségét látja, hogy olyan ügyekre és társadalmi csoportokra is figyeljen, melyek hangja kevésbé hallatszik. A visszaéléssel eladósított százezrek hangja a személyes és a társadalmi katasztrófájukhoz képest tényleg gyenge. Ám hiteles kormány esetén nem kell a hangerő, ott a tény és a tisztesség beszél.

Ezért nyújtom be a becsülettel, tisztességgel, a törvény, valamint hazánk iránt hűséggel szolgáló tisztviselőknek ezt a közérdekű bejelentést és javaslatot a történelmi léptékű baj elhárítására Magyarország Alaptörvénye XXV. cikkének és a panaszokról és közérdekű bejelentésekről, valamint a visszaélések bejelentésével összefüggő szabályokról szóló 2023. évi XXV. törvény alapján.

I. A memorandum célja

1. A memorandum, mint közérdekű bejelentés célja a devizában számolt kölcsönzés pénzügyi tényeinek feltárása és összevetése a szabályokkal. A szabályok között figyelemmel kell lenni az Európai Unió Bíróságának a 93/13/EGK irányelvet értelmező ítélkezési gyakorlatára, különösen a C-26/13., C-186/16., C-51/17., C-118/17., C-705/21. és C-630/23. számú ügyekre. Amennyiben az árfolyamváltozás hatásáról adott tájékoztatás nem felel meg az irányelv követelményeinek és a szerződés emiatt érvénytelen, akkor további cél az elszámoltatás.

2. Ezért e memorandum másik célja a megoldás, az elszámolás koncepciójának és jogalkotói vázlatának bemutatása indokolással.

Hangsúlyozni kell, hogy e memorandum a rendszerszintű restitúcióra összpontosít, nem egy konkrét szerződés érvénytelenségének megállapítására.

3. Az elemzés központi kérdése, hogy a tömeges, standardizált szerződések standardizált tájékoztatása, kockázat feltáró nyilatkozata megfelelt-e az uniós fogyasztóvédelmi követelményeknek, továbbá, hogy miként vethető össze a tény és a szabály a megfelelőség megítéléséhez és miként kezelhető intézményesen elszigetelt perek helyett.

II. Alkalmazandó jogi keret

1. A 93/13/EGK irányelv.

1.1. Uniós tagságunk 2004. május 1-i kezdetétől hatályos 93/13/EGK irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében tisztességtelen az az egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel, amely a jóhiszeműség követelményével ellentétben a fogyasztó kárára jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben.

1.2. Az irányelv 4. cikkének (2) bekezdése alapján a szerződés fő tárgyára vonatkozó kikötés tisztességtelen voltának vizsgálata főszabály szerint akkor kizárt, ha e feltétel átlátható, világos és érthető. Az érthetőség követelménye nem nyelvtani, a közlésnek a valóságot kell érthetően előadnia. Ezért kiemelten fontos a főszolgáltatást illető tájékoztatás vizsgálata e tekintetben.

1.3. A 6. cikk (1) bekezdése előírja, hogy a tisztességtelen feltétel a fogyasztóra nézve nem kötelező és a szerződés csak akkor marad fenn a többi feltétellel, ha a tisztességtelen nélkül erre jogilag képes. Tisztességtelen főszolgáltatással a szerződés nem jön létre.

1.4. A 7. cikk (1) bekezdése pedig megköveteli, hogy a tagállamok megfelelő és hatékony eszközöket, tehát szabályokat alkossanak és gondoskodjanak azok betartásáról, hogy ne legyenek alkalmazhatók tisztességtelen feltételek. Az irányelv, rendszerszintű visszatartó hatású, preventív eljárást vár el az uniós jogot követő jogalkotással a fogyasztó védelemére, mellyel megelőzhető az egyedi fogyasztó kompenzálásának szüksége.

2. A magyar jogegységi kiindulópont.

2.1. A kölcsönzés 2004 - 2009 közötti éveiben hatályos 1959. évi IV. törvény, a régi polgári jog (rPTK.) és a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (Hpt.) ismert, nem szükséges a bemutatásuk, bár gyakori a helytelen használata, pl. a szabatos hitel és a kölcsön fogalmak értelemzavaró szinonima jellegű használata.

2.2. Kúria 6/2013. PJE jogegységi határozata, az alsóbb fokú bíróságokra kötelező jogértelmezése azonban kétségtelenül kiindulópont, rendszerszintű szabály, ha nem is mondjuk ki, bár az un. DH törvények kimondják a követését és ezzel a rendszerszintet.

2.3. A határozat az itt már devizaalapúnak nevezetett kölcsönszerződést, mint konstrukciót önmagában nem minősíti jogellenesnek amiatt, hogy lényegéből fakadóan az árfolyamváltozás hatásait az adósra terheli. A határozat kimondja, hogy a pénzügyi intézmény tájékoztatásának ki kellett terjednie az árfolyamváltozás lehetőségére és annak törlesztőrészletekre gyakorolt hatására. A hatás fogalom tartalmi követelményét a határozat nem adja meg, holott ez a szó bármit jelenthet. Ezért ez a memorandum tényekkel mutatja be a hatást, mely komoly kérdést vet fel e határozatot illetően.

2.4. A 2/2014. PJE jogegységi határozat az előzőt azzal egészítette ki, hogy miután az árfolyamkockázat fogyasztóra hárítása a főszolgáltatás körébe tartozik, így főszabályként

csak akkor vizsgálható, ha az egyedileg meg nem tárgyalt kikötés tartalma a fogyasztó számára nem világos és nem érthető a 93/13 EGK fogyasztóvédelmi irányelv szerint.

2.5. E jogtételek értelmezése szükségképpen együtt fejlődik az Európai Bírósági ítélkezési gyakorlatával a 93/13/EGK irányelvet illetően.

III. A megítéléshez szükséges pénzügyi ismeretek

Pénzügyet csak a tény és a vonatkozó jog alapján lehet megítélni. Tény a pénzügyi szolgáltató szakismerete, mert kötelező és tény a hiánya a fogyasztónál, mert nem szakmabeli és nem professzionálisan jár el. A kölcsönök bírói megítélései a fogyasztó tudáshiányát vallják, de a pénzintézet köteles szaktudását a nem kérik számon. Kúria a sok perre tekintettel konferencián kért ismereteket pénzügyi szakemberektől és öt kérdést is feltett Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének, PSZÁF-nak. A konferencián elhangzottak nem ismertek, PSZÁF válasza igen. Azok feltűnően valótlanok a nyilvánvaló jogsértések eltakarására. Kúria jogegységi határozata ezt a valótlan álláspontot rögzíti, amit a VI. fejezet bemutat a jelentőségére tekintettel.

Pénz témában a köztudat gyakran téved. Ezért az igazság keresésére nem jó a pénzintézeti érdeket követő szakvélemény és a köztudat sem, helyette a nemzetközi szakirodalom, az adatelemzés és a pénzügyi környezet áttekintése segít.

A pénzintézet hivatalból meglévő szakismeretét és pénzpiaci gyakorlatát össze kell vetnünk a kölcsönről adott tájékoztatásával. Az összevetés eredményét pedig a fogyasztóvédelmi követelmény szerint kell megítélnünk. A pénzintézeti tudás. a sok azonos tájékoztatása standardnak tekinthető, rendszer szinten ítélhető meg.

1. Bank, pénz, kamat, deviza általános ismerete segíti a megértést.

1.1. Nyugati bankhálózatok települtek le nálunk már a szocialista időben a kívánt orientációért: CIB (1979), Citibank (1985), Raiffeisen (1986), K&H (1987). Rendszerváltás után jöttek a többiek: Erste, KBC, ING, UniCredit, Bayerische Landesbank stb., megvették az állami bankokat vagy leánybankot létesítettek, a takarékpénztárakat visszaszorították. Ezredfordulón már osztrák, olasz, német, belga, amerikai stratégiai befektetők irányították pénzügyeinket, a leánybank által a központjuk dönt. Bankrendszerünk a mérlegfőösszeg arányában 75-80 %-ban már idegen volt 2000-ben. Ez kiugró arány a változtatók közt – kiugró lett a devizahitelezés is.

1.2. A magyar monetáris politikát Bécsben, Brüsszelben, Münchenben, Milánóban alakították. MNB marginalizálódott a devizahitelezés előtt, alatt. Az érkezők erősek voltak a magyarokhoz képest a tőke, technológia, szaktudás és olcsó anyabanki finanszírozás által. Éltek is erejükkel. Egymás közötti kölcsönzéssel alakították a bankközi kamatlábat (BUBOR), MNB, mint piacit követte az alapkamattal. Az egymásközötti kölcsönzés csupán

a jegybanki betétek átírásával történt, nem került pénzbe. Így generálták a nagy kamatlábat érdeküknek megfelelően.

1.3. A kereskedelmi bankok által diktált monetáris politikát elfogadtuk. Ám a csehek, szlovákok nem így tettek, bár ott is ugyanezek a bankok alakíthatták a bankközi kamatot, de a központi bank nem fogadta el piacinak, 2-3 %-on tartotta az alapkamatot, a kereskedelmi bankok tudomásul vették. Ott nem volt infláció és devizahitelezés sem.

1.4. Az érkezettek itt az ezredfordulóra olyan szintre emeltették a bankközi kamattal az alapkamatot, hogy így már nem lehetett hosszútávú, jelzálogkölcsönt kiadni. A bankok azért emelhették meg a kamatlábat, mert a háttérben megegyeztek az állammal, hogy átvállalja a kamat egy részét, ez volt a kamattámogatás. A nagy kamat kellett az államháztartás durva eladósítására, és a vállalkozások jövedelme elvonására, csökkentve az adófizető képességüket. A nagy banki bevétel a leánybank-anyabank kapcsolaton át adómentesen kiáramlott az országból. A nagy kamat hatására a forintnak gyengülnie kellett, de bankközi műveletekkel tartották az árfolyamát, így a nagy kamatbevétel értéke devizában is megmaradt. Eladós odtunk.

1.5. Szocilista időszak végén az államadósság papírjait rendre kis kamatlábú devizába tettük, mert jól nézett ki, bár hivatalból meglévő szaktudással tudni kellett, hogy a kis kamatú pénz hosszabb távon felértékelődik. 1989-re 20 Mrd dollárra nőtt külső államadósságunkból 10 Mrd dollár erre az árfolyamváltozásra ment el, 9 Mrd pedig kamatra, költségre. Hazai célra jutott kb. 1 Mrd dollár - kölcsönként a 20 Mrd terhével. A pénzhez értés hiányozott a kormányból?

1.6. Ezt az eladósítást a rendszerváltást kényszerítő politikai célúnak szokták mondani. Csakhogy, a szabaddá tett pénzpiacunkon az államadósság megháromszorozódott, 60 Mrd dollárra nőtt az idegen bankjaink által alakított kamatszinttel és árfolyammal.
1.7. A nagy kamatszint tartása könnyű az azonos érdekű és egyező módszerekkel dolgozó bankok között, de a helyi állami intézményekkel is el kellett fogadtatni. Erre kiváló szervezet a Magyar Bankszövetég, kartell szalonképes intézménye, ahol kivétel a magyar. A bankfelügyeletet, PSZÁF-ot a korábbi bankprivatizációs kormánybiztos irányította.

1.8. Az eredmény? Reál GDP a rendszerváltás előtti 30 évben 183 %-kal nőtt, a rendszerváltás után ez idő alatt csak harmadával, 60 %-kal, de az államadósság háromszorosára nőtt! Az új monetáris rendszerünk jól működött – de kinek…?

2. Pénzt döntően a bankkölcsön teremti, de devizakölcsönből nem lesz deviza.

2.1. A közvélemény úgy tudja, hogy a pénzt a központi bank teremti, a bankok pedig az ügyfeleik betétjeit kölcsönözik. MNB tényleg nyomtat pénzt és veret érmét, de a készpénz csak csekély töredéke a számlapénznek. A számlapénzt a kereskedelmi bankok kölcsönei teremtik. A bank a mérlege mindkét oldalára bevezeti a kölcsönt, mert, kamatot, díjat hoz

és visszajár, tehát eszköz, de miután azt az ügyfél tulajdonába adja, az ő számláján már betét, tehát forrás is. Az ügyfél költi a kapott pénzt, más bankhoz kerül, a pénzteremtés a bankrendszer egészében értendő. A devizahitel nevű termék idején 75-80 %-ban idegen volt a bankrendszerünk, az idegeneknek maguknak teremtették a forintot, mi azt csak nagy kamat ellenében használhattuk.

2.2. Devizakölcsön is pénzt teremt, tehát devizát – gondoljuk logikusan. Igen, Svájcban. Itt a svájci frank kölcsön nem volt svájci frank kölcsön – e homályos állítást tisztázni kell.

2.2.1. Kölcsönzés tárgyát tulajdonba kell adni, anélkül nincs kölcsön. A devizakölcsön tárgyát, a devizát az adós tulajdonába kellett adni. Ám nem adták. E szerződésszegéssel a kölcsönszerződés létre sem jön. E szerződésszegés mégis megtörténhetett:

- a bankok kartellben jártak el, tömeges törvénysértés számonkérése nehéz;
- az állam a kartellben eljárást nem kérte számon a mai napig, tehát elfogadta;
- az állam nem lépett fel a polgári, a hitelintézeti törvénysértés ellen, elfogadta;
- az állam a törvénysértés mentésére új fogalmat alkotott, *devizaalapú kölcsönt.*

Itt tetten érhető a köztársasági elnök beiktatási beszédének gondolata: nem mindenkire vonatkozott szabály, illetve az állam hatalmi erővel intézte az emberek ügyeit. Valóban, az állam a törvénysértés fedezésével tönkretett milliókat a nyerészkedés érdekében.

2.2.2. Többszázezer kölcsönszerződés feltétele volt, hogy az adós eladja a devizát a banknak, az adós nem tudta, hogy mit vállal: lemondott a bevétele felértékelődésről és vállalta a kiadása felértékelődését – banki magyarázat nélkül.

2.2.3. A bankkartell – kartell, mert minden bank - a deviza kölcsönadását nem teljesítette – nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy ezzel sértették a polgári és hitelintézeti törvényt – így a deviza megvételét sem teljesíthette. Tehát kétszeres szerződésszegés történt, nem kölcsönözték a devizát és nem vették meg, mindkettő helyett folyósították a forintot.
2.2.4. Mit jelent ez? A bankok a nem teljesített vállalásuk, a mintha deviza kölcsönadás ellenértékét követelik, tehát kérik az át nem adott deviza felértékelődéséből eredő többlet megfizetését arra hivatkozva, hogy az ügyfelük vállalta. A bank a 'mintha teljesítés' ellenérékét követeli, miközben az ügyféltől valóságos teljesítményt vár el: vegyen tőle devizát, hogy azzal törlesszen, de azt is csak mintha tegye, tehát ne vegyen devizát, csak fizesse meg. Másként fogalmazva, a bank a saját érdekében eltér a szerződéstől, de nem engedi, hogy az adós levonja eltérés konzekvenciáját: nem kaptam, nem kell visszaadnom.

2.2.5. A bank megengedi magának, hogy eltérjen a szerződéstől, de nem engedi, hogy az ügyfél is eltérjen a banki eltérés következményeként. Megint másként: az ügyfelétől szerződés szerint követeli vissza azt, amit szerződésellenesen oda sem adott. Ezt a klasszikus római jog terén kell tanítani.

2.2.6. Kölcsönző vissza csak azt követelheti, amit átadott: az adósság fogalmilag visszakövetelés. A kölcsönszerződés szövegét felülírja a tényleges cselekvés, nem

követelhető vissza az, amit nem adtak át, hiába van a szerződésben. Ezért szól a devizakölcsön úgy, hogy a bank kikölcsönözi a devizát és megveszi, tehát jogosan követeli vissza. Csakhogy, a kölcsönadó eltért a szerződéstől, akkor az eltérés a mérvadó: forintot adott az adós tulajdonába, forintot kérhet vissza. Tényleges tettként deviza kikölcsönzés nem történt, vissza sem követelhető.

2.2.7. A szerződés és a teljesítés eltérésének szabatos törvényi elemzése mind a mai napig hiányzik – talán nem ok nélkül. Kúria kitalált rá bank érdekű megoldást: jogalkalmazóként törvényalkotóvá vált és bevezette a lerovó, kirovó pénz fogalmát, bár ez nem szerepel egyetlen korabeli szerződésben a sokszázezer között. Kormányrendelet, majd a hitelintézeti törvény 2010-ben bevezette a deviza alapú szerződés fogalmát utólag, ez sincs a szerződésekben. Kúria és minden állami intézmény ezeket az új fogalmakat használja visszamenőleg, mintha akkoriak lettek volna és ott lennének a szerződésekben. Jogrendszerünkön átlépni csak nagyban szabad. (Elnöki beiktatási beszéd).

2.2.8. A memorandum e tényt nem tárgyalja, a bonyolultabb tájékoztatás témájára összpontosít. Azért a más országban elképzelhetetlen jogértelmezéshez talán hozzásegít a magyar nyelv izoláltsága és a nemzet kivételes tűrőképessége. Bárki kezdeményezheti a közérdekű bejelentéssel a hatalom elszámoltatását ebben a tekintetben is.

2.3. Tehát, a bank a devizakölcsön esetében forintot utalt forintszámlára, forint teremtés történt. Csakhogy, a teremtett forintra a bank egy pántlikát tűzött, melyre az van írva, hogy e teremtett forint további forintot teremt automatikusan, a kölcsön nem adott deviza árfolyamát követve, mert az ügyféladósság úgy változik, mintha a bank svájci frankot teremtett volna. Ezt a pántlikát a pénzügyi nyelv mérlegen kívüli feltételnek nevezi.

2.4. A pénzhez értők (pl. volt jegybankelnök) a téma parlamenti vizsgálatán ezt úgy értelmezte, hogy a forintkölcsönhöz egy másik megállapodást csatoltak, mely az adósság a deviza árfolyamát követve változik a bank által kért devizakamat ellenében.

2.5. Amennyiben a deviza tartósan drágul – amit akkor a szakma jól látott - akkor az adósnak a kapott forintért egyre több olyan pénzt is kell adnia, amit meg sem kapott, tehát nem visszaadásról, hanem új pénz teremtéséről van szó. Sok pántlika, sok új pénz.

2.6. A legkisebb kamatú pénz drágul leginkább, a svájci frank a legjobb pántlika. A megelőző húsz évben évi átlag 8,19 %-kal drágult. Így a mintegy 6000 milliárd forint svájci frankban számolt kölcsön évi 500 Mrd forint új pénz teremtést generál – kezdetben, de az éves árfolyamváltozás halmozódása folytán exponenciális nő az adósság, egyre több pénzteremtésre lesz szükség. Csakhogy a háztartások nem tudják előteremteni, mert a reálgazdaság nem nő ilyen mértékben, a bankoktól kell megszerezni újabb kölcsönökkel. Az történt a családi háztartásokkal, ami több évtizeden át történt az államháztartással. Az állam vehet fel újabb kölcsönt, de a háztartások nem, garantált a csődjük, ezért kell az ingatlanfedezet, no és az állam segítsége – a bankoknak, mint a kamattámogatással.

2.7. A kormány az uniós csatlakozás után kifejezetten örült a fogyasztókhoz jutó sok új forintnak, mert költötték, jött az ÁFA, épültek házak, élénkült a vállalkozás, a gazdaság egésze. Az akkori szakemberek nem gondolták át, hogy a jövőt áldozzák be a jelenért.

3. Kamatalakítás nagy jelentőségű, az maga a monetáris politika.

3.1. Kereskedelmi bankok közötti kamatlábat (BUBOR) MNB piacinak nevezi és követi az alapkamattal. A kereskedelmi bankok a kamat alakításához csupán jegybanki betétjeiket jegyzik ide-oda szinte költségmentesen. Elő is állították a teljesíthetetlen szintet a nagy hozamért és a fogyasztók, vállalkozók svájci frank kölcsönhöz terelésére.

3.2. A nagy forintkamat nem követi az inflációt, hanem gerjeszti. Miért? A nemzetgazdaság pénzforgalma a bankközinek 20-30 %-a, döntő a bank-anyabank, bank-bank kapcsolat, ez okoz inflációt. A gazdaság évi 2-3%-os gyarapodása esetén a 10-12 %-os kamatnak nincs reál fedezete, anélkül hozzák létre. A közvélemény a fordítottját hallja: az infláció miatt kell a nagy kamat. A hamis köztudat hatalmat és pénzteremtést enged, nem a maga javára.

3.3. A bankközi kamat Unióba lépés előtt 11-13 % volt, a devizakölcsönzés alatt is ilyen nagy, de a leállítása után, a válságban csak 5-6 %, mert nem kellett terelni a fogyasztót…

3.4. Az idegen érdekű kamatpolitika terheli az állami és a családi háztartást, a vállalkozást, beruházást, a nemzetgazdaság egészét, fojtja a gazdaságot, a családok gyermekvállalását, leépíti az országot csak azért, hogy hatalmas jövedelmet vihessen el. Csehországban 2,0-2,75 % volt az alapkamat a rendszerváltás után, Szlovákiában is csak kisé magasabb, ott nem volt infláció és devizahitel sem. A központi bankjuk nemzeti bank.

3.5. EU tagként az államcsőd gyakorlatilag kizárt, államadósság lényegében kockázatmentesen növelhető, a banki pénzteremtés alanyai vagyunk, de a nagy kamatláb indokaként a kockázatot halljuk, mert kell valamit mondani, holott az idegen bankrendszerünkben a magyar gazdaság méreténél fogva nem kockázati tényező.

3.6. A nagy kamatláb kizárta a fogyasztói kölcsönzést már az ezredfordulón. Magyar Bankszövetség – ahol kivétel a magyar - elérte a fogyasztók állami kamattámogatását, ami banktámogatás volt konkrétan, mert ezáltal volt tartható a nagy kamatláb a gazdaság és az államháztartás terhére és áttételesen terelte a fogyasztókat a devizahitel felé, ahol a nagy kamat profitját becsomagolták az árfolyamváltozásba.

3.7. Mielőtt félreértés történne, meg kell jegyezni, hogy nincs összeesküvés a nemzetközi bankrendszer makrogazdasági és ügyfélkapcsolati hatása mögött. Néhány nagy bankcsoport hasonló üzleti modellel finanszírozza leánybankját, hasonlóan reagál a globális hatásokra, azonos monetáris eszközökkel, módszerekkel szerzi a pénzt és befolyásolja a kis gazdaságot. Ezt nem illik manipulációnak mondani. Pénzügy alakítja a

pénzügyi nyelvet. Devizahitelnek nevezhetik azt, ami nem deviza és nem hitel. A zavaros fogalomhasználatnak ott van az előnye, ahonnan diktálják. A devizahitel szerződése és végrehajtása eltér, de hát a megnevezés sem követi a törvényt. Így lehet zavarosban halat tenyészteni az azt megengedők munkájával.

4. Az árfolyam egy adat, ismerni kell változását az idő függvényében.

4.1. A nemzetközi piacon a bankhálózatok az ügyfelekkel zajló pénzforgalom sokszorosát bonyolítják, nagy a forgalom a hálózaton belül is különféle devizákban. A pénzintézetek mindent tudnak az árfolyamokról, hiszen olyan kisebb gazdaságban, mint a magyar a bankhálózatok maguk alakítják a bankközi kamatot és az árfolyamot.

4.2. A svájci frank árát forintban a kölcsönzés előtt és alatt stabilizálták azért, mert a svájci frank (CHF) drágulása láttán senkinek sem kell az alpesi pénz kölcsönben. A stabilizálást betelepült bankok egymás közt és anyabankjaikkal állították be.

4.3. Tíz-húsz éves kölcsönnél az árfolyamváltozást is ilyen távon kell ismerni. Az **1. és 2. számú ábrán** látjuk a svájci frank árát forintban. Az alpesi pénz soha nem inflálódott, a forint igen, csak a mérték változott. A természetes kilengés szélső értékei között jó közelítéssel egy karakteres átlag határozható meg hosszú távon. Az 1. ábrán ebbe a szürke mezőbe várható a jövőbeli árfolyam, a közepén nagyobb valószínűséggel.

4.4. 1985 - 2017 közötti bő 30 évben a frankdrágulás évi átlaga 8,19 %. Kisebb volt a rendszerváltás előtt, nagyobb 2001-ig, ezután stagnált a devizakölcsönzésre készüléskor és az alatt, de a leállítása után 'féktelenül' drágult.

1.ábra

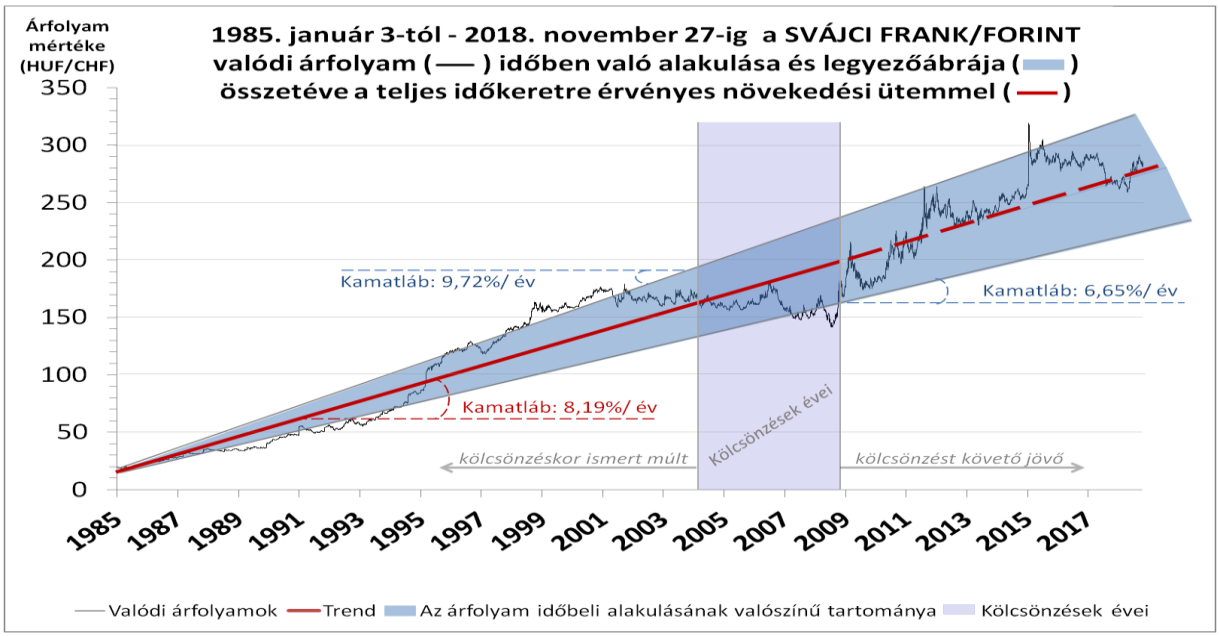

4.5. Látjuk, hogy 1 CHF 1985. elején 19,61 Ft, tíz év múlva, már a rendszerváltás után,

84,54 Ft/CHF lett, 4,3-szor több. 2005-re újabb bő tíz év alatt majd duplára nőtt, 156,0 Ft/CHF volt 2007. elején. Huszonkét év, nyolcszoros drágulás (795 %)! Újabb tíz év, 85%-os a növekedés, 288,79 Ft/CHF 2017-re. 30 év, 15-szörös drágulás (1470 %)! Még nyolc év, (2. ábra) 2025-ben 424.58 Ft/CHF azt jelenti, hogy 40 év alatt majd' 22-szeres (2170 %) drágulás – pontosabban ennyi magyar nemzeti pénz értékvesztése.

2. ábra

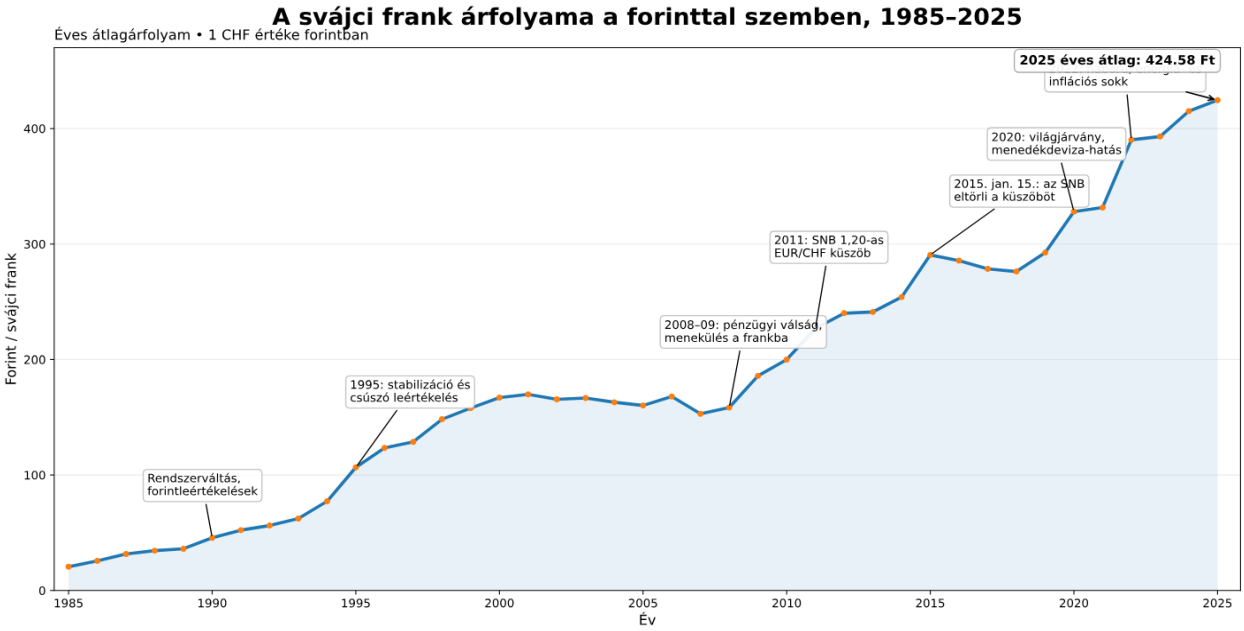

Forrás: Magyar Nemzeti Bank éves átlagárfolyam-idősor; 1985–2006 történeti MNB-adatok alapján összeállított éves sor. Megjegyzés: az ábra éves átlagokat mutat, ezért a napon belüli és napi csúcsok nem jelennek meg.

4.6. Mindkét ábra mutatja a kölcsönzés előtti, alatti stabilizálást, de a 2. ábrán karakteresen látható a kölcsönök kiadásának 2009-es befejezése utáni fokozott svájci frank drágulás, mintha be akarná hozni a lemaradást. Ekkor is a pénzintézetek alakították az árfolyamot, mert a magyar gazdaság export-import kapcsolata sokkal kisebb annál a bankközi pénzmozgásnál, mely az árfolyamot alakítja.

4.6. A svájci frank drágulásához hasonló az euró 8,55%, a jen 8,23% éves drágulása is két évtized alatt, mert a forintról van szó. Ez nem természeti jelenség, a bankrendszerünk alakítja, ezért a jövőképével is tisztában voltak a devizahitelezés eldöntésénél.

4.7. A devizák árfolyamának alakulását – alakítását - a bankok nem mutatták be ügyfeleiknek, mert elriasztotta volna őket. Az osztrák bankok Ausztriában a svájci frank kölcsön ajánlatakor korrekten bemutatták az árfolyamalkulás 15-20 éves múltját és ezzel a jövőbeli trendet, mert a bankfelügyeletük (FMA) 2003. októberben előírta, mint minimum követelményt. A mi bankfelügyeletünk engedte az elhallgatását már kezdettől ugyanezeknek az osztrák bankoknak, melyek tudták, hogy mit nem szabad – otthon.

5. A deviza jövőbeli árát egyszerű számolni, minden pénzintézet meg is teszi.

5.1. A hatalmas nemzetközi pénzmozgást a kamatláb és árfolyam egymásra hatása

generálja, neve: *kamatparitás.* Ennek segítségével a jövőbeli árfolyam kiszámítható. A T idő múlva várt F árfolyam a két kamat arányával módosított jelenérték. Így néz ki az egyszerű alapképlete:

$$F = S \cdot \frac{(1 + i_{HUF})^T}{(1 + i_{CHF})^T}$$

ahol: F = jövőbeli (forward) árfolyam, S = jelenlegi (spot) árfolyam, i_{HUF} és i_{CHF} = a svájci frank és a forint kamatszintje. T, az idő a hatványkitevőben van, mert az idő függvényében az évi változás halmozódik. Pénzvilág további tényezőkkel pontosítja a számítást.

A tőkepiac ezen alapul. Ennek az összefüggésnek jegyében állapítják meg az egyes pénznemek, vagy értékpapírok jövőbeli értékét, amit határidős árnak hívnak. A határidős ügyletek a bankoknál sokszorosan nagyobbak az ügyfélforgalmánál.

5.2. A nagy kamat megfizetésére a reálgazdaság által teremtett fedezeténél több pénz kell. A többletet a bankok rávezetik a gazdaságra, de ez gyengíti a nagy kamatú pénz értékét. A devizából váltott gyengülő pénzért vett államkötvény hozama egyre kisebb devizában. A gyengülő pénz hozama addig csökken devizában az árfolyamváltozással, míg a két deviza hozama kiegyenlítődik. Igen, a szabadpiac hozamai kiegyenlítődnek, ez a kamatparitás.

5.3. Ezt az elemi tantételt minden bankár tudja, enélkül nincs diploma, nincs eszköz-forrás menedzsment. A fenti képlet benne van a számítópi algoritmusokban, automatikusan kezeli a jövőbeli árfolyamot. Az un. swap ügyleteknél ez általában két évnél nem hosszabb, un. derivatív üzleteknél 5-10 évre előre meghatározott a másik pénz jövőértéke mai áron.

5.4. Természetesen az árfolyam rövid időn belül is változik a hírek hatására, másodperc, óra, nap, hét időszakok között, amit a spekulánsok élveznek. Éves, évtizedes távlatban azonban a kamatparitás adja a számítási alapot, nem a hír. PSZÁF a spekulatív árfolyamalkulást említette Kúria kérdésére, mondván, minél hosszabb az időszak, annál bizonytalanabb, elhallgatva, hogy nem ez, hanem a kamatparitás a mérvadó. Ez a szándékos megtévesztés épült be a bíráskodásba.

5.5. André Kosztolányi az árfolyamot kiskutyához hasonlította: előre-hátra szaladgál, de követi gazdáját. A bankkartell-gazda adja a haladási irányt. Láttuk, tartotta az árfolyamot a kölcsönzés alatt nagy kamatkülönbség ellenére, majd feladta a tartást a kölcsönzés után.

5.6. A kamatparitás azért is fontos a fogyasztó szempontjából, mert bizonyítja, hogy másik pénz alacsonyabb kamatlábával kínálni valamit megtévesztő, mert a kamatlábnak nincs értelme az árfolyamváltozás nélkül az egymásra hatás miatt.

5.7. Pontosságért meg kell állapítani, hogy a kamatparitással számított határidős árfolyam nem azonos a jövőbeni spot árfolyam biztos előrejelzésével, mert mindig marad kisebb bizonytalanság, akár a hírek miatt, de a bizonytalanság sokkal kisebb, mint a fogyasztó döntéséhez szükséges ismeret, vagy az az adat, ami a pénzpiacot mozgatja.

5.8. Tény és ezért minden jogi megítélésnél kötelező figyelembe venni, hogy a kölcsön esetében napi rutin volt a hosszútávú árfolyamváltozás számítása, az eredmény ismerete.

6. Tíz év múlva esedékes árfolyam kiszámolható a kölcsönfelvétel eldöntéséhez.

6.1. Államadósság Kezelő Központ (ÁKK) bocsájtja ki és kezeli az állam adósleveleit, ezért nagyon érdekelt a jövőbeli árfolyamok ismeretében, mint ahogy azok is, akik megveszik az államkötvényeket, lényegében azonos az ismeretük. ÁKK a kamatparitással kiszámolt 3 hónap, félév, év, 5, 10, 20 éves előrejelzéseit közzé teszi különböző devizákra zéró-kupon hozam néven, bárki láthatja a honlapján. Amit ÁKK tud, azt mindenki tudja a pénzpiacon.

6.2. A 2004. októberben számított a svájci frank tíz év múlva, 2014. decemberre 258,10 HUF/CHF-re adódott. Ma már ismerjük a valóságot, ez 256,10 HUF/CHF, mégpedig a december hónapon belüli 254,09-261,85 HUF/CHF értékek átlagaként. ÁKK 99 %-os pontossággal előre jelezte a tíz év múlva esedékes árfolyamot.

6.3. A jövőbeli árfolyamot tehát nemcsak becsülni, elég pontosan számítani is lehet. Ezt minden pénzinézet tudja, minden nap számolja. A bankok azonban elhallgatták a kölcsönről adott tájékoztatás során ezt az ismeretüket, és az előre számítás képességét tagadják a jogvitákon. Megtehették, a fogyasztók és talán ügyvédjeik sem ismerik a banküzemet, a pénzpiacot, a szabályos működéséért felelős Felügyelet pedig, amíg létezett a megtévesztő banki gyakorlatot nem akadályozta meg, ellenkezőleg, védte.

6.5. Nem tudunk precedensről a jövő árfolyamának szakszerű bemutatására a kölcsön előtti tájékoztatás során. Bizonyára nincs is, mert ha megtörténik, nemcsak az érdeklődő nem vesz fel devizakölcsönt, hanem elterjed a híre és senki más sem.

6.6. Egy ábrára felrajzolható ÁKK árfolyam előre jelzése, egy másik számítás, amit a 7. pont ismertet és a valóság. A 3. ábrán látjuk, hogy a devizakölcsönzési kampány végén, 2008. és 2009-ben a svájci frank árfolyama még elmaradt az előrejelzéstől, még hatott a banki fékezés, de utána a kamatparitással adódó szintre állt rá. ***3. ábra***

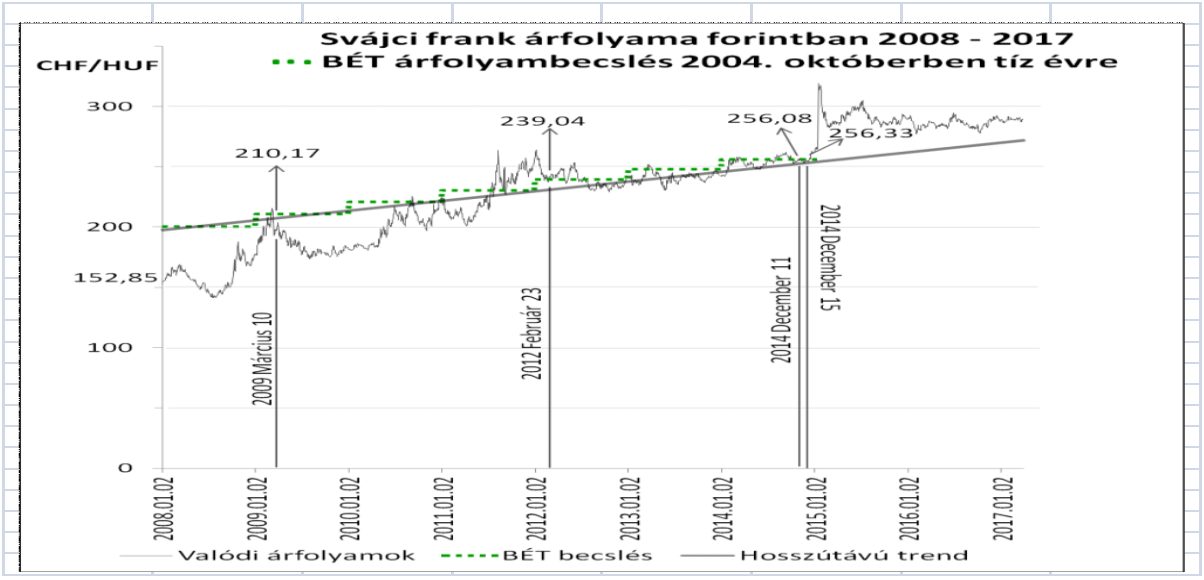

6.7. Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete 2008. júliusában színes brossurát bocsátott ki *„Tényleg értem? A PSZÁF fogyasztóvédelmi tájékoztatója”* címmel. Ebben olvassuk:

„Fontos tudni, hogy egy deviza árfolyamának jövőbeni változása kiszámíthatatlan." A bankfelügyelő a kötelező szaktudásával tökéletesen ellentéteset állított a fogyasztók „tájékoztatására". Kúria ezt kötelező megítélés tárgyává tette jogegységi határozatában. Valótlanság ilyen fokát ritkán látni, hatalom kell hozzá. A felismeréséhez is.

7. A jövőbeli árfolyamon kötött ellenügylet az árfolyamdrágulás terhét kiiktatja

7.1. A pénzpiacon az árfolyamváltozás terhét kiküszöbölik ellenirányú ügylettel, amit fedezésnek hívnak. Aki a termelés-szolgáltatás világában keresi kenyerét, az adósság mögé ingatlant tesz fedezetül. Aki a pénzpiacon aktív és várható vesztességet számol ki, az ellenkező jellegű ügylettel annyi nyereséget is kiszámolhat, mint a vesztessége. Ezt minden befektető műveli, de a bankok nem ajánlották a pénzügyben járatlan ügyfeleknek.

7.2. A pénzpiac 'szentélye' a Budapesti Értéktőzsde (BÉT) 2004. októberben közzétette „*A devizahitelezés kockázati tényezői és ezek csökkentése tőzsdei származékos termékekkel*" címmel Végh Richárd tanulmányát. (BET elemzes 2004okt (1).pdf) Az üzletpolitikus bemutatja, hogy a frank drágulás hatását kiegyenlíti a svájci frank tőzsdei eladása.

7.3. Végh Richárd tekintélyes pénzpiaci szakember. Budapesti Értéktőzsde vezérigazgatója és az igazgatóság elnöke lett 2013-ban, majd MNB Tőkepiaci és Piacfelügyeleti Igazgatóságának vezetője, a Befektető-védelmi Alap igazgatósági tagja. Ő 2004 őszén mutatta be az árfolyamdrágulás kivédését, amikor a svájci frank kölcsönzés elindult,

7.4. A szerződés szerint az adósnak svájci frankot kell vennie a havi törlesztéshez a kölcsönzőtől. E napon el is adhat azonos összegű frankot a tőzsdén és ezzel megnyeri az árfolyamdrágulást, azt, amivel többet kér a bank. Ez a pénzpiaci fedezés napi rutin.

7.5. A dolgozat svájci frank és euró esetére mutat példát. 10 mFt, 10 éves kölcsön forint kamata 15%, euró kamata 9 % és svájci franké 7 %. Az évente várható árfolyamokat az Államadósság Kezelő Központ *zéró-kupon hozamgörbe* adatával számolta (6. pont).

7.6. Említi a szerző, hogy a tőzsdén maximum csak egy évre előre lehet svájci frankot, eurót venni, vagy eladni, de évente ismételhetően a futamidő alatt. Kiszámítja, hogyan nő a törlesztés összege a zéró-kupon hozamgörbe szerinti forint évről-évre, azaz mennyit kell a tőzsdén határidős devizavásárlással keresni az ellentételezéshez. A tőzsdei díjat és a pénz letéti díját is számba veszi, de így is döntően ellentételezhető a deviza drágulása.

7.7. A példa szerint 10 éves, 10 mFt-nak megfelelő svájci frank kölcsön 7 %-os kamattal és évente ismétlődő tőzsdei fedezettel 18,64 mFt-ba kerül az adósnak. Ennyi forintkölcsön 15 %-os kamattal 19,36 mFt lenne. Látjuk, a 7 %-os kamatú svájci frank és a 15 %-os kamatú forint kölcsön terhe közel azonos, de csak a tőzsdei fedezéssel!

7.8. A közel azonos terhelést a kamatparitás hatása idézi elő. A példa mutatja, hogy az árfolyam változásának költségét csak a fedezett kamatparitással lehet közelítőleg kiegyenlíteni. Fedezés nélkül a devizakölcsön sokkal többe kerül, mint a kétszer akkora kamatlábú, megfizethetetlen forintkölcsön! Amennyiben a bankok az árfolyamváltozás

fedezését felajánlották volna, akkor az ügyfél látja, hogy a 7 %-os 'olcsóbb' svájci frank kölcsön drágább a 15%-os forintkölcsönnél is, és természetesen nem veszi fel. A bankok tudták, hogy a megfizethetetlenül drága kölcsönt ajánlanak olcsóként! A mai napig nincs jogi relevanciája ennek a bizonyított megtévesztésnek?

7.9. BÉT elemzése a devizában számolt kölcsön árfolyam változásából eredő terhét évente számította a kamatparitással adódó decemberi HUF/CHF értékekkel: 2005.: 167,51, 2007.: 189,89, 2012.: 239,51, 2014.: 256,10. Bárki láthatja, hogy a tényleges árfolyamok mennyire közel vannak az évekkel korábban számított értékekhez.

7.10. BÉT számítása arról tájékoztatta a devizakölcsönt felvenni szándékozókat, hogy az olcsóbbként kínált devizakölcsön nem olcsóbb, drágább a megfizethetetlennek mondott forintkölcsönnél. A pénzintézet tudta ezt, az ellenkezőt harsogta, következmény nélkül.

7.11. A fogyasztó szempontjából meghatározó az a szakmai tény, amit elhallgattak, hogy a devizakölcsön alacsonyabb nominális kamata nem értelmezhető az árfolyamváltozástól függetlenül, mert a kamatkülönbözet generálja az árfolyamváltozást.

7.12. A téma rendszerszintű vizsgálata tekintetében döntő jelentőségű, hogy a pénzintézetek már a kölcsönzés indításakor sok éves tapasztalattal modellezték a svájci frank árának várható jelentős emelkedését, amit egymásközötti műveletekkel fékeztek.

8. A jövőbeli árfolyamot közölni lehetett és kellett volna a tájékoztatásban.

8.1. A pénzintézetnek a kölcsönről adott tájékoztatásban közölnie kellett volna az általa ismert jövőbeli árfolyamot. Amennyiben nem közölte, akkor tájékoztatás nem felelt meg az Európai Bíróság által többszörösen értelmezett 93/13 EGK irányelvben foglalt követelménynek. Amennyiben közli, akkor pedig senki sem veszi fel ezt a kölcsönt. Tárgyilagosan meg lehet mérni a tisztességes tájékoztatási szintet, és összevetni az MNB és banki archívumokban megtalálható korabeli kockázatfeltárással. Nem mondható ki, hogy minden devizában számolt kölcsön érvénytelen, de a vizsgálatnak ez lehet a vége.

8.2. Milyen a tisztességes tájékoztatás? Olyan, hogy mindazt közli, amit a pénzintézet tud arról, amire szüksége van a fogyasztónak a reális döntéshez. Mit tudott a kölcsönnyújtó a jövőbeli árfolyamáról? Sokat, láttuk fent. Nézzük meg, mit tudhatunk mi fogyasztók arról, amit a szaktudásával a pénzintézet még jobban tud?

8.3. Például 2006. október 30-án MNB árfolyam 158,07 Ft/CHF volt. Az IMF adatai szerint az 5 éves magyar állampapírhozam 2006-os átlaga 7,4 % volt akkor. A svájci jegybank ekkor 3 évre 2,105 %, 5 évre 2,275 % és 10 évre 2,5 % hozamot jegyzett. Az 5. pontban mutatott kamatparitás képletével az eredmény: a 2006. október 30-i 158,07 Ft/CHF 3 év múlva 183/96 Ft/CHF, 16,4 %-os emelkedés, 5 év multán 201,85 Ft/CHF, 27.7 %-os emelkedést, 10 év elteltével 251,44 Ft/CHF, 59,1 %-os emelkedés. Tehát 2006. október végén kiadott forintkölcsön adóssága előreláthatóan 2016. október végére 59 %-os mértékben emelkedik (itt nem tekintve a közbenső törlesztéseket).

8.4. A különböző napokra esedékes jövőbeli CHF árfolyam az MNB adatbázisba tehető, talán ott is van. Ezzel összevethető a pénzintézet által adott tájékoztatás szerinti árfolyamemelkedés. Például, ha azt mondta, a 160 Ft/CHF árfolyam 165 Ft/CHF-re nő tíz év alatt. Ez 3,125 %-os emelkedés, szemben a fent számított 59%-kal.

8.5. Bevezethetünk egy mutatót, nevezzük *Gazdasági Hatás Mutatónak (GHM) mely (*3,125 / 59,1) x 100 = 5,3 %-ra adódik. Azt látjuk, hogy a példa szerinti tájékoztatás a tudhatót 5,3 %-os mértékben közelítette meg, mely elfogadhatatlan. A tájékoztatók általában nem adtak számszerű becslést, ez esetben *GHM* mutató értéke nulla.

8.6. Minden kockázatfeltáró dokumentum értékelhető *GHM* mutatóval és meghatározható egy, pl. 80 %-os szint, ami már jogilag relevánsnak elfogadható. Ezzel a jogi megítélés tárgyilagos alapra helyezkedhet. Miután a kockázatfeltáró nyilatkozatok PSZÁF-hoz benyújtásra kerültek, MNB-nél találhatók, így a *GHM* mutatót MNB elvégezheti a szabályozás megtervezése alatt.

9. Miként átlátható, világos, érthető a tájékoztatás ábrázolással?

9.1. A pénzügy számai jól mutathatók diagrammal. A pénzhez nem értő fogyasztó színes ábrán átláthatja azt, amiről tárgyal és követheti a tényezők változásának hatását.

9.2. Nézzük egy 10 mFt forintos, egy összegben nyújtott, 20 éves, 6 %-os kamatú (helyesen: THM terhelésű), kölcsönt egyenletes havi tőketörlesztéssel. A havi fizetés tőkéjét és kamatát függőleges vonalsor mutatja a baloldali skála szerinti összegekkel, sötétkék a tőke, világoskék a kamat. A sűrű vonalsor együtt színes mezőket képez. A hátralévő adósság csökkenését a piros vonal mutatja a jobb skálán.

4. ábra

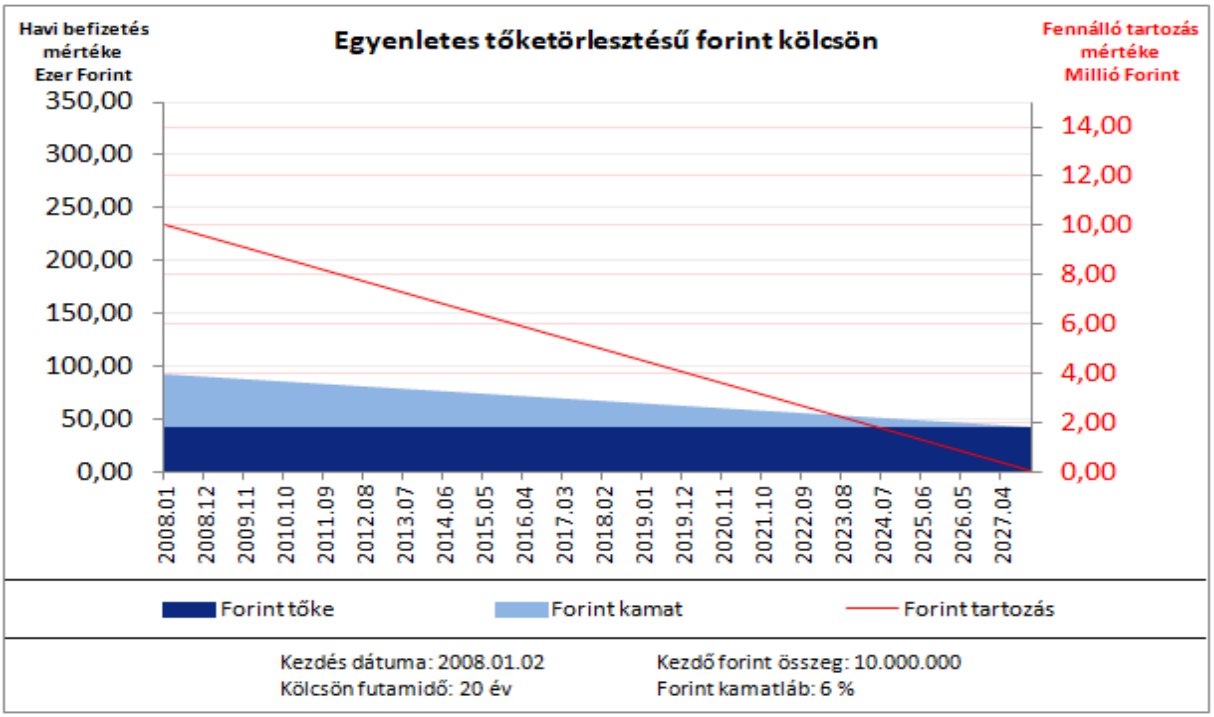

9.3. Másik törlesztési mód az annuitásos, ahol a kamat és a tőke havonta azonos összegre kiegyenlített a futamidő alatt. A bank kezdetben több a kamatbevételt, nyereséget könyvel, elakadásnál több a követelés az időarányoshoz képest, ezért a bankok szeretik.

5.ábra

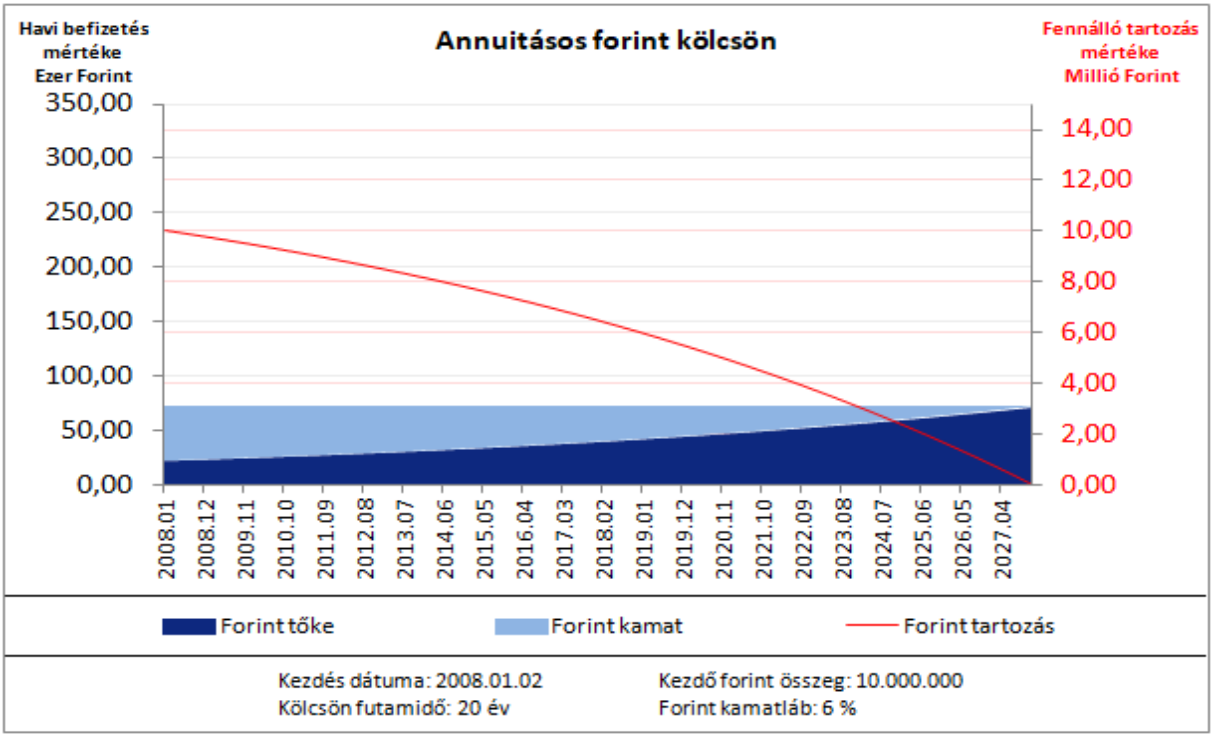

9.4. Devizakölcsönök mást mutatnak. Az egyenletes tőketörlesztésű devizakölcsön esetében a 2008. elején felvett 10 mFt tartozás a törlesztés ellenére nő kb. 2020-ig a svájci frank éves drágulásával (8,19 %/év), mutatja a piros vonal emelkedése. Ekkora a havi tőketörlesztés a kezdetinek már duplája, majd a hátralévő években 3-4-szereződik, exponenciálisan nő.

6. ábra

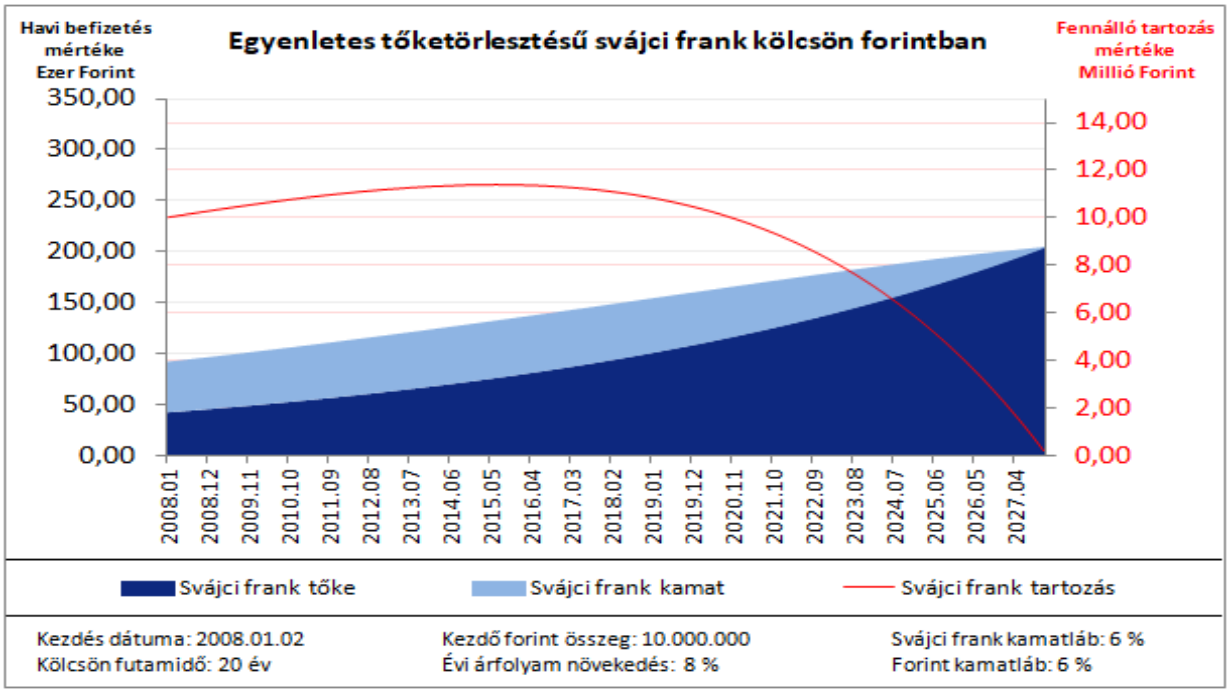

9.5. Az annuitásos törlesztésű devizakölcsön adóssága fokozottabban nő forintban. A kezdeti kevesebb tőke visszafizetés több tartozást növel a svájci frank drágulásával. Az évi 8,19 %-os frank drágulás havi kb. 0,67 %-kal növeli az adósságot, a törlesztőrészlet ilyen arányban nő, így a havi tőke és kamat fizetés függőleges vonala exponenciálisan nő a drágulási tényező halmozó hatására. Sokáig nő az adósság (piros ívelt vonal) szabályos törlesztéssel, amikor már csökken, akkor igen nagy a havi tőketörlesztés ***7. ábra.***

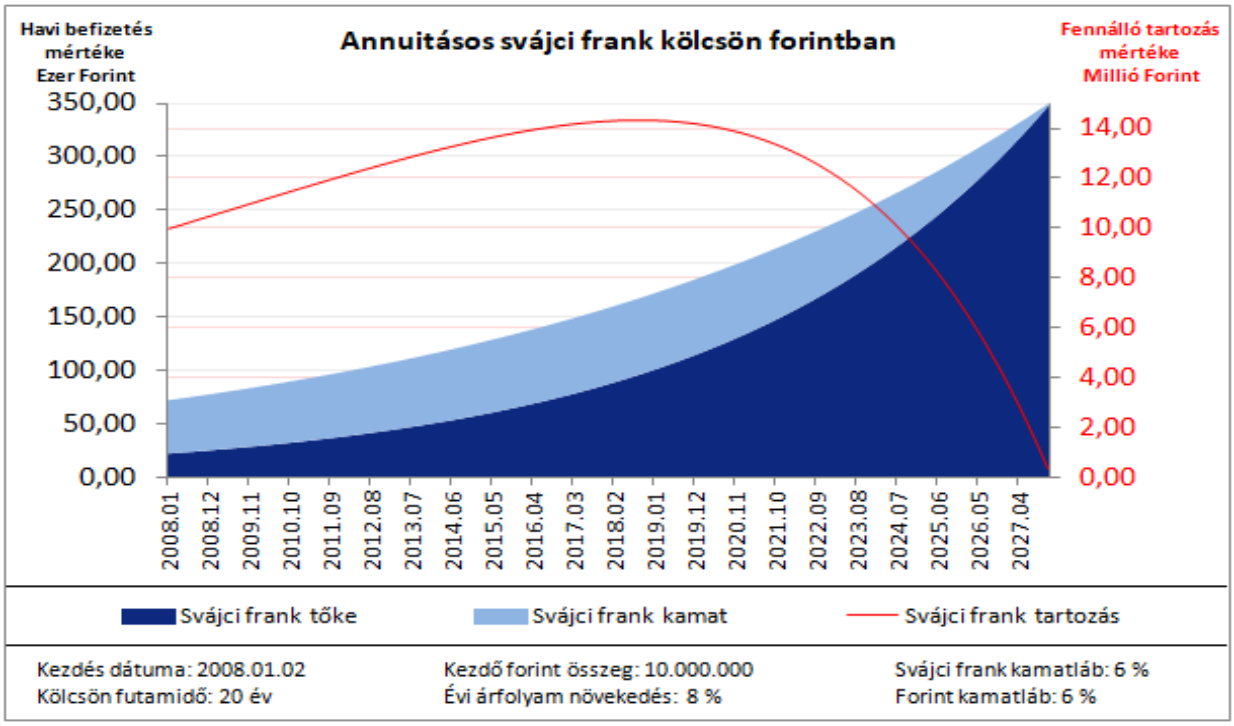

9.6. Nézzünk egy azonosan 5%-os kamatlábú, 12 mFt-os annuitásos forint és svájci frank kölcsönt 2008. jan. 2-án felvétele 20 évre, a frankdrágulás 8,19 %/év. ***8. ábra***

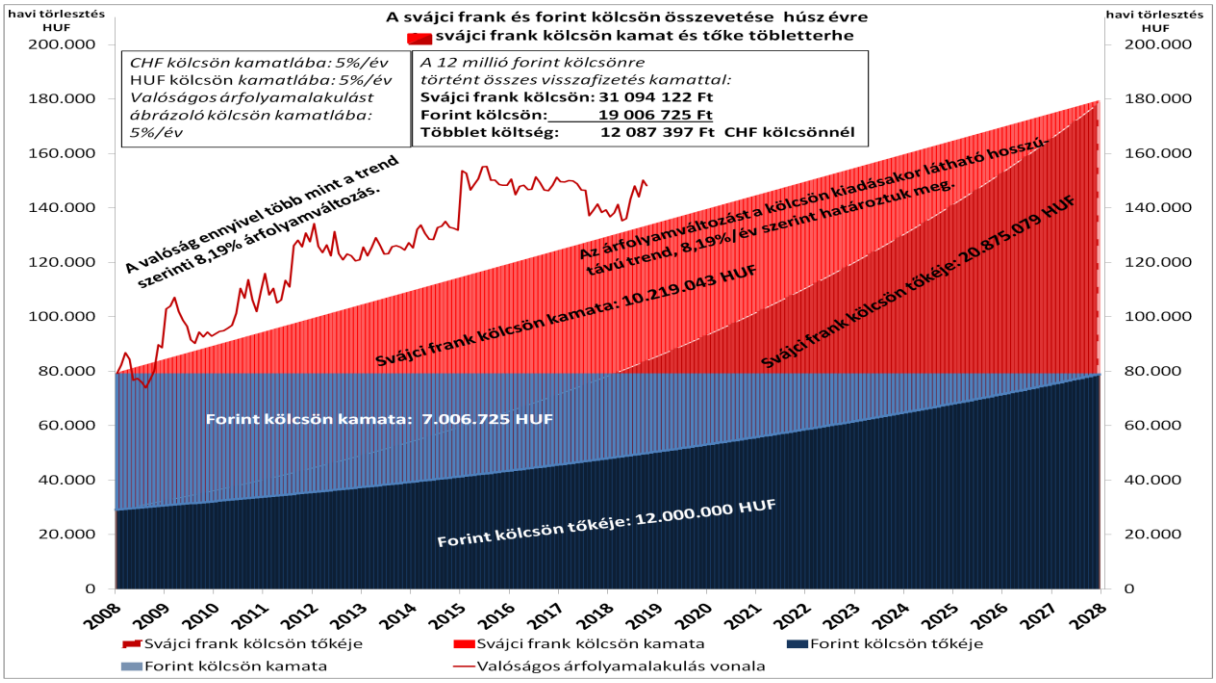

A forint kölcsön kék-fekete mezője részben takarja a svájci frank kölcsön piros mezőjét, melyről látszik, hogy mennyivel nagyobb kizárólag az árfolyamváltozás miatt, azonos kamatlábbal. 12 mFt visszafizetése 20 év alatt forintban 19,006 mFt, svájci frankban 31,094 mFt. A vékony, piros vonal mutatja, hogy a svájci frank jobban drágult az átlagnál.

9.7. Kínáltak devizakölcsönt forint megtakarítással és állami támogatással Pl. 12mFt svájci frankban számolt kölcsön 15 évre, 5% a kamat, 75 eFt/hó a törlesztés, amit nem kell fizetni 10 évig, helyette az adós 20 ezer forintot fizet havonta megtakarításként, az állam 30 %-ot, havi 6 ezer Ft-ot ad hozzá, a betéti kamat kezelési költséggé válik.

9.7. Kínáltak devizakölcsönt forint megtakarítással és állami támogatással Pl. 12mFt svájci frankban számolt kölcsön 15 évre, 5% a kamat, 75 eFt/hó a törlesztés, amit nem kell fizetni 10 évig, helyette az adós 20 ezer forintot fizet havonta megtakarításként, az állam 30 %-ot, havi 6 ezer Ft-ot ad hozzá, a betéti kamat kezelési költséggé válik. ***9. ábra***

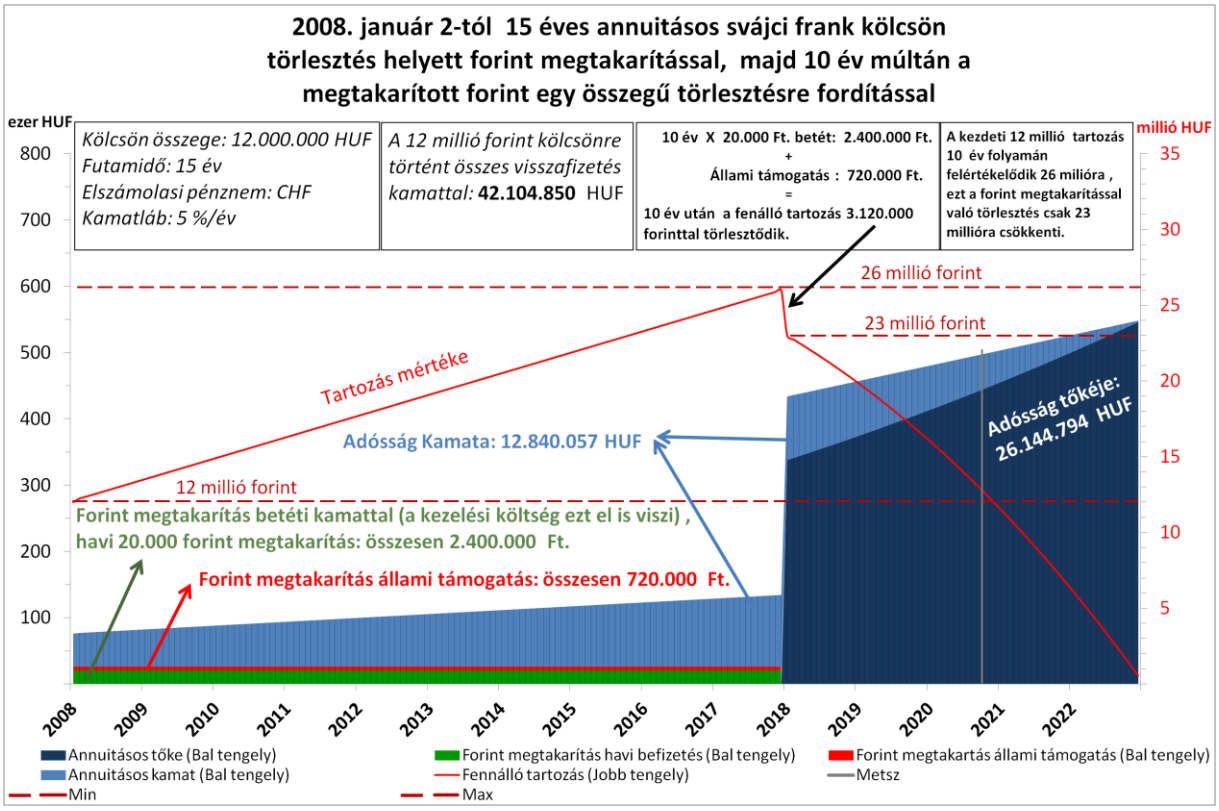

Tíz év múltán, az összegyűjtött megtakarítással történik az első törlesztés. Így a teljes kölcsön adósságként tíz évig drágul forintban a frank árfolyama szerint, nem csökkenti a törlesztés. Ezzel szemben a forint megtakarítás nem nő a svájci frank drágulásával.

Látjuk az ábrán a tartozás növekedését, 23 mFt lett a felvett 12 millió után. Az addigi nem fizetett havi 75 eFt kamat 110 eFt-ra nő az árfolyamváltozás hatására a változatlan 5 %-on. Tíz év múltán, a hátralévő öt évben havi 400-550 ezer forintot kell fizetnünk, hogy végül kifizessük az összesen 42,1 millió forintot a 12 millió forint kölcsönért. Az állam azt támogatja olcsó hitel címén, mely a felvett összeg 3,5-szeresét kéri vissza!

9.8. A megtakarítással kombinált kölcsön cáfolja az utólag bevezetett kirovó-lerovó pénz fogalmának logikáját is. Kirovó pénz az adósság, lerovó pénz a fizetőeszköz. Itt két kirovó pénz (adósság) van: a fogyasztóé a bankkal szemben és a banké a fogyasztóval szemben (megtakarítás). A fogyasztó adóssága miért kirovó, ha a pénzintézeté lerovó…?

10. Az 1.-9. pontok tényeiből következik néhány kétségtelen megállapítás

10.1. A kisebb kamat a kölcsön lineáris kondíciója, egyenletes hatású a futamidő alatt. (Nem érintve a kamatemelést). A svájci frank árfolyamának évi átlagos változása, jellemzően drágulása a még hátralévő adósságot változtatja forintban halmozódva, ez exponenciális hatású, olyan, mint a kamatos kamat. A lineáris előny nem vethető össze az exponenciális hátránnyal. A kölcsönszerződés főszolgáltatásának matematikai tulajdonságát jól ismerte a pénzintézet, mert ők konstruálták. Pontosabban, nem egy pénzintézet egy konkrét kölcsönre, hanem minden pénzintézet kínált ilyen kölcsönt. Amennyiben a szerződés főszolgáltatásának ezt az alapvető tulajdonságát nem közölték, akkor a tájékoztatás nem lehetett tisztességes, átlátható, világos, érthető. Nem elég a kamatláb különbségére rámutatni, a következményét is be kell mutatni. Egy műszaki készüléknek eladáskor nem lehet rejtett tulajdonsága, pénzügyi terméknek lehet…?

10.2. A devizában számolt kölcsönzés típusszerződéssel, általános szerződési feltétellel és kockázat feltáró nyilatkozattal történt. Típusszerződés előzetes kalkulációval készül. Minden pénzintézet kalkulált, de az eredményt nem közölte a fogyasztóval. A szóbeli kockázat feltárás kifejezetten kerülte az ismert adatok használatát, hát még ábrázolását.

10.3. Rövidség kedvéért itt tételesen nem tekintjük át, csupán hivatkozunk arra, hogy MNB 2004-től éves stabilitási jelentéseiben – archívumban olvasható – különböző módon mindig kitért arra, hogy a fogyasztók nem kaptak elegendő tájékoztatást a devizakölcsönök felvétele előtt, ill. nem megfelelő ismeret birtokában vették fel a kölcsönt, de MNB intézkedést nem tett.

10.4. Vitathatatlan tényként állapíthatjuk meg, hogy a devizahitelezés nevű, 95%-ban svájci frank kölcsönzés eldöntésekor a pénzügyi szakma rendelkezésére állt olyan hosszútávú előre jelzési módszer és adatbázis, mely az árfolyamváltozás mértékét és gazdasági hatását elegendő pontossággal jelezte a 93/13/EGK irányelvben foglalt tájékoztatási kötelezettség teljesítésére.

10.5. E III. fejezetben említett ismeretek alkalmazása kétségtelenül megtörtént a devizában számolt kölcsönzéskor a pénzintézet köteles szakmai tudásával, de nem a fogyasztó előtt. A meglévő ismeretek elhallgatása a kockázatfeltárás során nem egyedi eset, egy-egy pénzintézet sokezer szerződése és sok pénzintézet sokszázezer szerződése tekintetében bekövetkezett tény: rendszerszintű hiányosságról és kartell jellegről van szó.

10.6. A kartell szintű tájékoztatási hiány állami vizsgálatot követel, mely roppant egyszerű. Át kell tekinteni PSZÁF, ill. MNB archívumban található akkori banki iratokat.

IV. Devizakölcsönzés volumen és tájékoztatás

A társadalmi probléma mértékét becsülnünk kell. Az adatok MNB és a kormány archívumaiban találhatók, a DH törvények végrehajtása adatok tömegét generálta. Ezekre nem hivatkozunk terjedelmi okokból. Az itt bemutatott kép nagyságrendi becslésre ad módot kezdettől a megelőző állapot ismeretében. Azonban perdöntő jelentőségű az MNB által felmért indokai a 2. pontban, amivel a kölcsönt kínálták.

1. A magyar devizakölcsönzés 2004. végétől 2009-ig tartott.

1.1. Unióba lépésünk (2004.) éve végén az osztrák, majd a többi bank is fellendítette a 'magyarbánya' művelését, némi késéssel OTP is csatlakozott. Lakásépítésre és vételre svájci frank jelzálogkölcsönt kínáltak, majd szabad felhasználásút is ingatlan fedezettel, gépkocsi lízinget pedig már korábban is. Kezdetben a bankok, majd ügynökök tömege hajszolta ezt a kölcsönt. Alkalmanként előkerült az euró 4%-ban és a japán jen is 1%-ban. A devizakölcsön az összes kölcsön 27%-a volt 2005-ben, 2006-ra már 53 %, 2008. végére 68-69% volt a csúcs. 2010. közepén a 10 599 Mrd Ft-os háztartási hitelállományban 7 266 Mrd Ft, 68,6% volt devizában számolt. E felett volt az itt nem tárgyalt nagy céges állomány.

1.2. A havonta kiadott, ingatlanfedezetű lakás- és szabad felhasználású forint- és devizakölcsönök mennyiségét függőleges vonalsorok összefüggő felületet képezve mutatják. 2004. végétől a lakás célú, majd 2006-tól a szabad felhasználású kölcsön volt több. 2008. végén a pénzintézetek közösen döntöttek a befejezéséről. ***10. ábra***

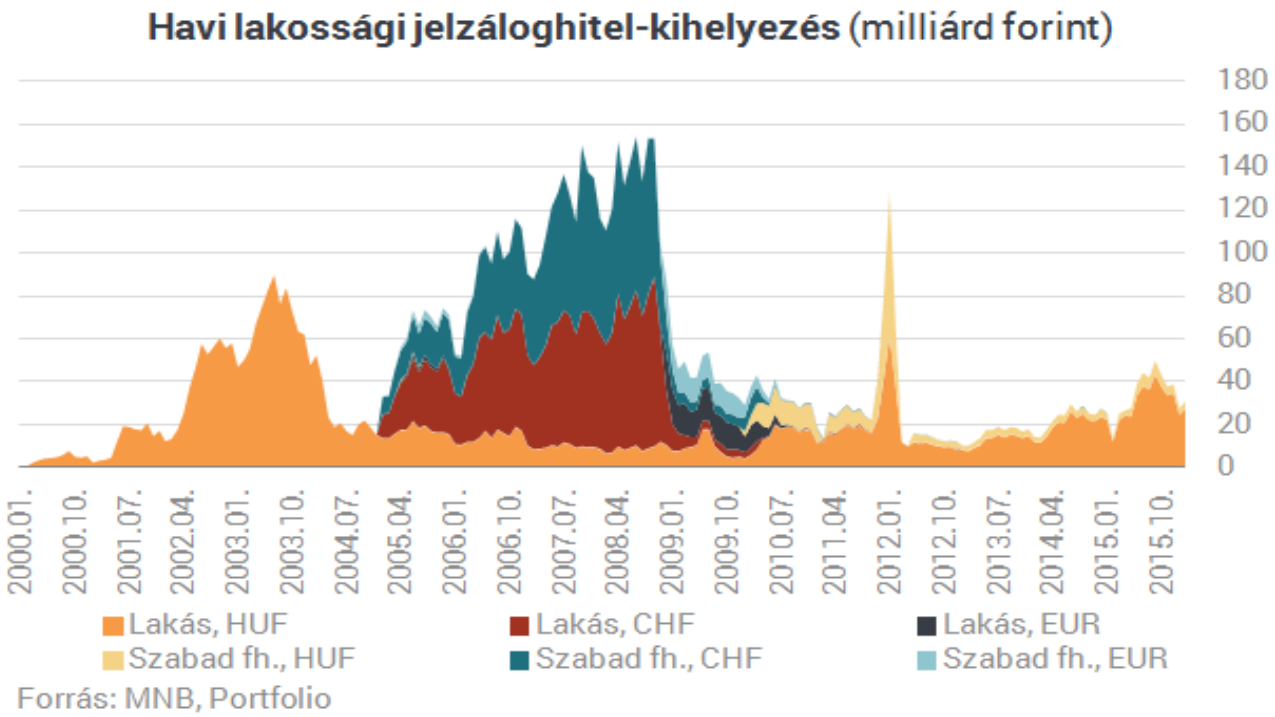

1.3. Ránézhetünk a lakásra, fogyasztásra és meghatározatlan célra felvett lakossági devizakölcsönök állományának növekedésére is. Itt kisebb a mennyiség a korábban írottnál - az adatközlés bizonytalan – de a nagyságrend és a dinamika a fontos.

11. ábra

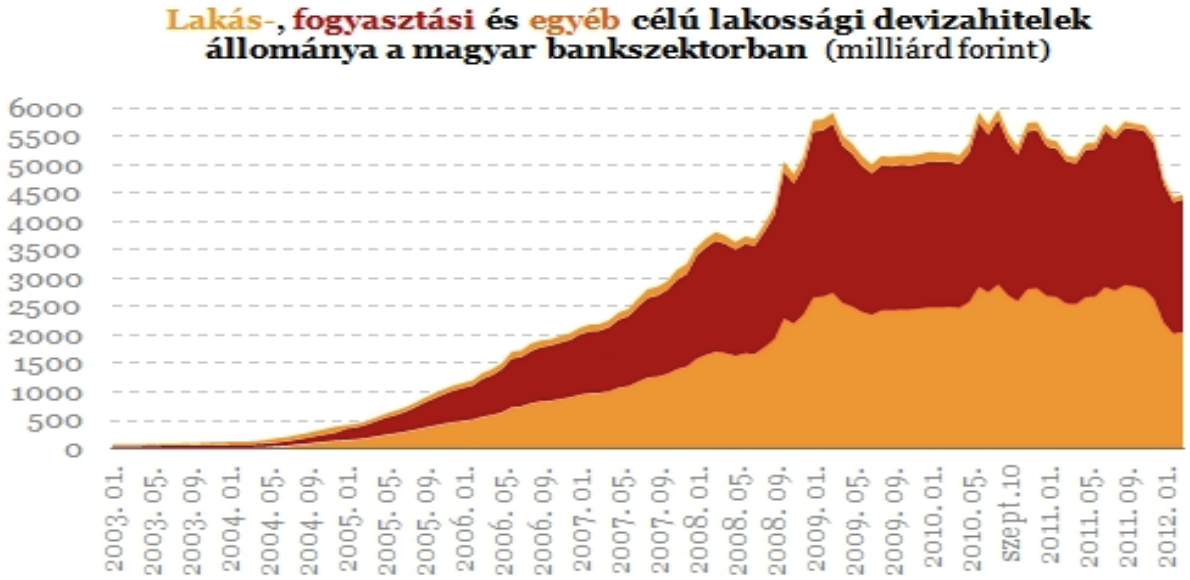

Forrás: MNB, Portfolio.hu

1.4. Az ábrák összevetésével látható, hogy a devizaadósság forintállománya dinamikusan nőtt új kölcsön nélkül is, amikor már elengedték a forint árfolyamát, majd előrébb tekintve látható a 2011-2012-es állami intézkedések adósságcsökkentő hatása is.

1.5. A 95% svájci frank, 4% euró és 1% japán jen kölcsön, mint arány azt bizonyítja, hogy a pénzintézetek a frank felértékelődésére számítottak az euró bevezetése után is, melynek volt valószínűsége tíz-húsz év alatt. Svájci frankot az is indokolta, hogy az alapkamat nulla közelébe esett (negatív is volt), a 6-7 %-os bakkamat nagy hasznot hozott.

1.6. A nemzetközi pénzforgalom 70 %-át kitevő dollárban nincs kölcsön. FED és a nemzetközi számvitel (IAS) a más pénzben számolt kölcsönt a szerződésbe rejtett befektetésnek tekinti és súlyos követelményeket támaszt a pénzintézettel szemben.

1.7. A magyar pénzügyi számvitel is IAS normát követ. Magyar Bankszövetség azonban elérte a Felügyeletnél, az Állami Számvevőszéknél, hogy tekintsenek el ettől a követelménytől (?!). Kúria is meghajolt, a törvényhozás pedig Kúriát követte. Az IAS norma követelményétől való eltekintés miatt nyert akkora teret a devizakölcsön nálunk, mint sehol másutt Európában. A rendet feláldoztuk, miért…? Ez külön vizsgálatot érdemel.

1.8. Nem minden bank volt kartelltag. Járai Zsigmond mondta a parlamenti vizsgálaton:

> *„Egy-két olyan bank volt, amelyik elmondta, hogy ők nem nyújtanak svájci frankban hitelt. A legkeményebben a City Bank állt ennek ellent, ők soha nem adtak – amennyire tudom – más devizában hitelt. Ők azt mondták, hogy már nagyon sok országban megégette magát a bank is, meg a lakosság is azzal, hogy más ország devizájában adósodott el, úgyhogy felelős bankok ilyen hitelt nem nyújtanak.*

2. A kölcsönöket ösztönző általános tájékoztatás megtévesztő volt.

2.1. Pénzintézetek a fenti volument a közhangulat formálásával és a tudásukat visszatartó, illetve azzal ellentétes tájékoztatással érték el. Ezt mutatja MNB *Banai Ádám – Vágó*

Nikolett: Hitelfelvételi döntéseink mozgatórugói című felmérése 2008-ban és 2010-ben. (*www.mnb.hu/kiadvanyok/szakmai-cikkek/hitelezes-nhp/banai-adam-vago-nikolett-hitelfelveteli-donteseink-mozgatorugoi*) ***12. ábra***

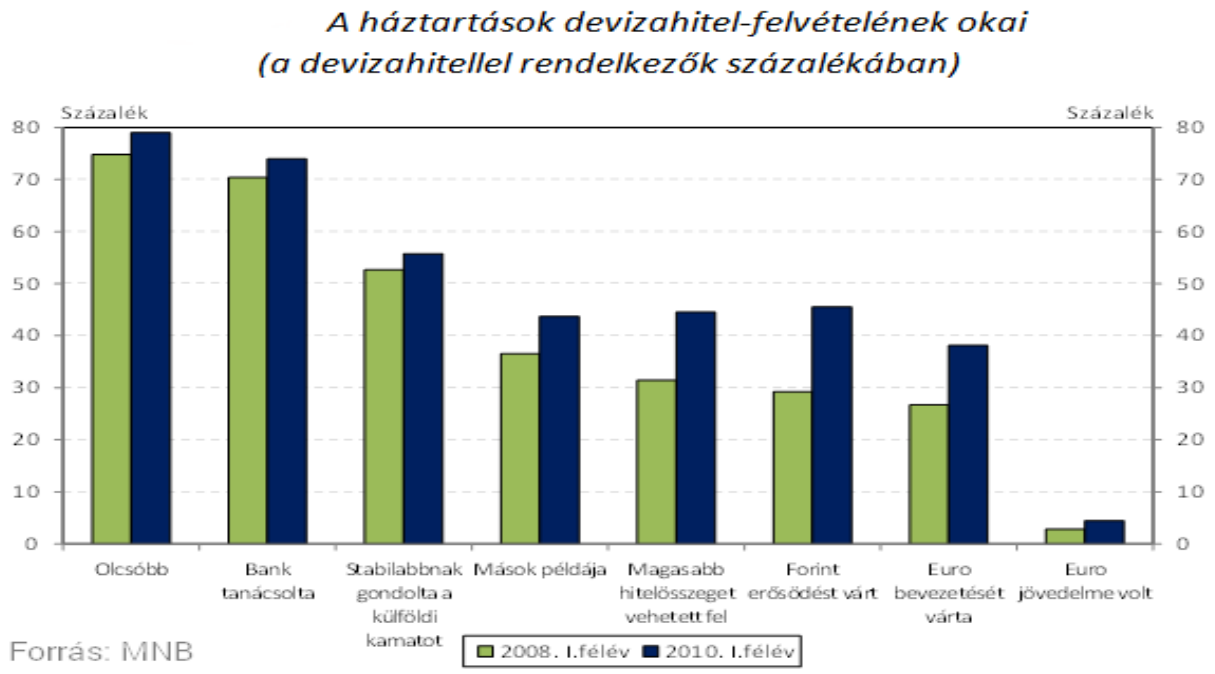

'Olcsóbb' és a *'bank tanácsolta'* leggyakoribb válaszok együtt azt jelentik, hogy a bankok a III. fejezetben bemutatott tudásukkal ellentétes tájékoztatást adtak. Ez terjedt el a köztudatban és ezt hallották vissza az ügyfelek a bankfiókokban, vagy az ügynököktől, ezt harsogta a reklám. A *'stabilabb külföldi kamat'* a svájci frankra utal, de ez is téves, mert a bankok kikötötték a változtatás jogát és elhallgatták, hogy a devizaárfolyam exponenciális adósságnövelő hatásával szemben a kamatkülönbség lineáris hatása csekély. Az euró bevezetésével az árfolyamkitettség megszűnése, mint érvelés nem volt hangsúlyos, amint az arányában csekély eurókölcsön igazol. A kölcsönt bonyolító ügynökségek százával alakultak, sokezer ügynökkel, az autókereskedők maguk váltak lebonyolítókká. Az MNB felmérése szerinti tájékoztatás a pénzintézeti tudással összevetve hamis, megtévesztő.

2.2. Magyar Bankszövetség 2006. elején kiadott egy „*TÁJÉKOZTATÓ a devizaalapú lakossági hitelek kockázatáról*" című ismertetőt, kifejezetten bíztatott a kölcsönök devizában felvételére:

> *„Hosszabb távon a forint árfolyama egyértelműen és folyamatosan felértékelődik. Kizárhatjuk a forint jelentős és tartós nominális gyengülését. A hosszabb lejáratú hitelt felvenni szándékozók nyugodtan választhatják a pénzintézetek által kínált devizaalapú hitelkonstrukciókat is, a hitel futamideje alatt a hitel törlesztési terhét jelentősen és tartósan megnövelő árfolyammozgás valószínűleg nem lesz."*

A *TÁJÉKOZTATÓ* a svájci frankot meg sem említi, holott szinte kizárólag ebben a pénzben volt kölcsön. A nyilvánosságot befolyásoló valótlan állítás az, hogy a forint erősödik tíz, húsz, harminc éves távlatában is a világ egyik legerősebb gazdasága pénzéhez, a világ tartalékdevizájához képest. A *TÁJÉKOZTATÓ* ábráján az euró ára lefelé növekszik!

Akik így befolysolták a közvéleményt, azok tudtak még valamit: pár hónappal korábban az MNB, PSZÁF a pénzügyi krízis kezelését gyakorolta és MNB megszorításokat léptetett életbe a forint 12 százalékos fél év alatti gyengülése miatt. Tehát a *TÁJÉKOZTATÓ* az elbizonytalanodó fogyasztókat akarta visszaterelni a devizakölcsönhöz. A Bankszövetség szolid megfogalmazással is egyértelműen megtévesztette a fogyasztókat.

2.3. PSZÁF is kiadott egy tájékoztatót 2008. júliusban, a közel 4 éve folyó devizakölcsönzés tapasztalatával, *„Tényleg értem? A PSZÁF fogyasztóvédelmi tájékoztatója"* címmel. Ebben a svájci frank 7-13 %-os drágulásának a törlesztőrészletet megváltoztató hatását mutatja meg, de időtlenül, mintha az egész futamidőről szólna. PSZÁF, a bankfelügyelet reklámot terjesztett a megakadályozandó állapot fokozására.

2.4. A tipikus banki tájékoztatás valójában csak figyelmeztetés volt, *'árfolyamkockázat van', 'törlesztés emelkedhet'*. Tipikus szöveg arra szorítkozott, hogy az árfolyam változhat, a törlesztőrészlet forintban növekedhet, és a devizaárfolyamváltozás kockázatát az adós viseli. Esetleg elhangzott 10-15 %-os várható változás, de az már nem, hogy mennyi idő alatt, mintegy éreztetve, hogy a teljes futamidőre. Ebbe a közlésbe az ismert, számokkal kezelhető gazdasági hatás nem fért bele: csak így volt kiadható ez a kölcsön.

2.5. A kölcsönről adandó tájékoztatás tekintetében jelentősége van annak, hogy a külön pénzügyi kategóriaként kezelt banki árfolyamkockázat tekintetében mit tettek a bankok saját javukra és mit mondtak róla az ügyfelüknek. A kölcsönt nyújtó tudta, hogy a frank a kamatparitás szerint drágul, ez bevételt hoz, mégis köteles volt fedezni az árfolyamhatást. A pénzintézet a kezelt árfolyamváltozás hatását azonban elhallgatta az ügyfele elől, akiről tudta, hogy nincs fedezete. Bank magát védte a nem veszélyes hatástól, mert kötelessége volt, de ügyfelét kifejezetten kitette az általa nem látható veszélyes árfolyamhatásnak.

2.6. Következtetés: az az általános figyelmeztetés, miszerint az árfolyam változhat, esetleg jelentősen is növelve a törlesztést nem tekinthető tájékoztatásnak attól a banktól, mely képes volt bemutatni az árfolyamváltozás tényleges gazdasági következményét. Az sem lehet mérvadó, ha az általános szerződési feltételekben, vagy külön nyilatkozatban megjelenik egy félmondatos közlés, miszerint a kockázatnak nincs előre látható felső korlátja, mert a közlés számokkal is alátámasztható volt. A tényeket tartalmazó, ábrával alátámasztott tájékoztatás helyett általános figyelmeztetés csak felelősség elhárítás, nem felelhet meg a fogyasztóvédelem követelménynek.

V. Ausztria gátolta a svájci frankban kölcsönzést

Nagy jelentőségű az osztrák gyakorlat ismerete a magyar felügyeleti magatartás kapcsán. A magyar devizában számolt kölcsönök 95%-át svájci frankban számolták, nagy arányban azok az osztrák bankok, melyeket központi székhelyükön ettől lényegében eltiltottak már azelőtt, hogy itt megkezdték. Az osztrák felügyeleti követelmény megmutatja, hogy mit kellet volna tennünk a káros következmény elkerülésére. Arra is képet kapunk, hogy az

osztrák bankok pontosan tudták, hogy a fogyasztók számára káros kölcsönzési kampányt indítanak el. A bankok az osztrák követelmények ismeretében azt is tudták, hogy milyen tájékoztatást kell adniuk az uniós szabály szerint. Az osztrák bankfelügyelet az igazság kimondásának követelésével fékezte ezt a kölcsönzést: 'mondod az igazat, nem veszik fel'.

1. Voralbergből sokan dolgoznak Svájcban, ott kezdték a frankkölcsönzést, de azután terjesztették az egész országban a III. fejezetben bemutatott banki előnyökért. Az osztrák háztartási kölcsönök 22,5 %-a CHF volt 2003-ra. A bankfelügyeletük – FMA – felismerte a veszélyét és kárát, ezért *Minimum Standards for the Risk Management and Granting of Foreign Currency Loans and Loans with Repayment Vehicles* cím alatt a tájékoztatási követelményekkel fékező rendszert állított fel. FMA Minimum Standards - FMA Österreich Még nőtt az arány, 2006-os 32.2 %-ig, utána csökkent a korlát hatására.

2. FMA deklarálta, hogy a devizakölcsön az egy összetett, kockázatos pénzügyi termék árfolyam-, kamat-, likviditási, ritkán befektetési kockázattal is. Hangsúlyozták, hogy a kisebb kamat önmagában nem teszi olcsóbbá a kölcsönt és az nem is lehet indok. Alaposan vizsgálni kell, hogy az ügyfél a kedvezőtlen árfolyam esetén is képes lesz-e teljesíteni?

3. FMA leszögezi a bank felelősségét a megfelelő belső szabályozásban, a kockázatkezelő rendszer felállításában, a munkatársak képzésében, a döntések dokumentálásában, a vezetőség rendszeres tájékoztatásában, továbbá előírja, hogy a futamidő alatt folyamatosan ellenőrizni kell az árfolyamot, a fedezeti érték szerepét és az ügyfél fizetőképességét.

4. A szabály deklarálta, hogy a kölcsönt felvevőt védeni kell az árfolyamkockázattól, ami a pénzintézet kockázatát is csökkenti és előírta a körültekintő, felelős, előrelátó, hosszú távú szemléletű erőforráskezelést, a megalapozott döntéseket. Csak akkor engedte a devizakölcsönt, ha az ügyfél pontosan érti, tisztában van a különböző kockázataival és pénzügyileg képes viselni az esetleges többlet terhet, mert nem elegendő a fedezet vizsgálata.

5. Részletesen előírták a szerződés előtti tájékoztatás tartalmát: hogyan működik a devizakölcsön, milyen árfolyamkockázata van, hogyan hat az az adósságra és a törlesztésre, be kellett mutatni a változás hatását és – ha van - a befektetés kockázatát. A svájci frank 15-20 éves árfolyamát fel kellett mutatni a jövőre is kivetítve, pl. ábrán.

6. Az osztrák pénzpiaci hatóság (FMA) és a Nemzeti Bank (OeNB) közös információs mappát állított elő a devizahitelekkel járó kockázatok bemutatására számpéldákkal, amit 300 ezer példányban szétterítettek az országban 2006. közepén és minden banknak kötelezően ki kellett tenniük a fiókban, illetve elmagyarázni és átadni az érdeklődőnek.

7. Ezeknek a követelményeknek 2003-as felállítása utáni években a svájci frank 0,64 euróról 0,72 euróra, 14-16 %-ot erősödött 2010-ig, utána alig. FMA mégis tovább szigorított 2008-ban, 2010-ben, ma már csak kivételesen lehet euró jövedelműnek devizakölcsöne.

8. Az osztrák eljárás konkréten összevethető a magyarral: ugyanazok a bankok, ugyanolyan pénzügyi termékkel, ugyanazon uniós szabályok között jártak el, de roppant különbözően. Az osztrák kockázatfeltárás és a magyar ugyanazon bank esetében összevethető. Rendelkezésre állnak az iratok és elektronikus állományok.

9. A 2003-ban bevezetett szigorú osztrák követelményeket ismerték az ottani bankok a 2004-es itteni indításkor, ahol sem előtte, sem utána semmilyen szabállyal nem találkoztak. Itt azzal szárnyaltak a bankok, melytől a központjukban lényegében el voltak tiltva.

10. Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (PSZÁF) a szomszéd korlátozásáról és okáról mindent tudott, hivatalos kapcsolatban állt az Európai Központi Bakkal, annak égisze alatt az Európai Bankfelügyeleti Bizottsággal (CEBS). PSZÁF más bankfelügyeletekkel e bizottságon keresztül és közvetlenül is tartotta a kapcsolatot többek között az olyan kérdéskörben, mint 'székhely' és a 'fogadó ország', illetve a határon átnyúló szolgáltatások. PSZÁF 2004-es éves jelentése szerint 39 bizottság 150 ülésén közösen vizsgálódtak, információt cseréltek, megállapodásokat kötöttek. Ne tudtak volna a szomszéd védelméről…?

11. PSZÁF, a fogyasztóvédelemért felelős kormányhivatal adatmélységig követte a hazai történéseket, látta Ausztria kvázi tiltását, Szlovákia, Csehország teljes ellenállását, Lengyelország és a Balti országok – ott csak euró - problémáit és kezelését.

12. FMA, az osztrák felügylet jól ismerte az osztrák bakok itteni gyakorlatát a konszolidált mérlegükkel és a kockázatot is bankcsoport szinten kell kezelni. FMA azonban az osztrákokat védte, a magyarok passzivitása láttán csak az onnan elvitt nagy hasznot realizálták.

VI. Magyarország nem gátolta, ösztönözte a jogsértést

Kúria Polgári Kollégiumának tanácsa öt kérdést intézet PSZÁF-hoz 2013. május 6-án, melyre 31-én érkezett a 72811-4/2013 iktatószámú elnöki válasz: www.mnb.hu/letoltes/pszaf-levele-a-kuria-reszere.pdf?utm_source=chatgpt.com A választ azért érdemes áttekinteni, mert valótlan állítások gyűjteménye, sajnos beépült Kúria 6/2013 PJE jogegységi határozatába – amikor a valótlanul válaszoló PSZÁF nem is létezett.

Kúriának küldött válasz nyomban leszögezi, hogy a deviza alapú hitelekkel minden rendben van, racionálisak mindkét fél előnyére:

> *„Meggyőződésünk szerint a deviza alapú hitelek, mint speciális banki termékek nem voltak jogellenesek. A korábbi jogi környezet nem tiltotta, hanem lehetővé tette ezen szerződéstípus kialakítását. A keresleti és kínálati igények találkoztak, az akkori ismeretek, reális várakozások alapján a szerződő felek gazdaságilag racionális döntést hoztak, szerződéskötéskor (illetve hosszabb időszakra) kölcsönös üzleti előnyök realizálását remélték a devizahitel-szerződések sajátosságaiból."*

1.1. Csakhogy, senki sem kötött *hitel* szerződést. A törvényesség felügyelőjének látnia kellene, hogy a fogyasztók kölcsön szerződést kötöttek (Ptk. 523. §), nem hitel szerződést (Ptk.522. §), mert a hitellel nem jár pénzátadás. A kölcsön helyett a hitel szó használata zavart kelt, Felügyletnek éppen az ilyen zavar elhárítása a feladata.

1.2. Másrészt senki sem kötött *deviza alapú* szerződést. A fogyasztók devizakölcsönt vettek fel, a szerződés szerint a pénzintézet a devizát kölcsönadja és nyomban megveszi napi vételi árfolyamon, az ellenértékét pedig forintban folyósítja az ügyfele számlájára. 2010. előtt senki sem kötött *deviza alapú kölcsön (hitel?)* szerződést. Ezt a fogalmat 2010-

ben, zavarosan vezette be kormányrendelet, majd a Hpt-be is betették visszamenőleges alkalmazásra, a kölcsönzés polgári jogi követelményének számonkérését kizárandó.

1.3. Felügyeletnek kellene a legjobban tudnia, hogy éppen a saját mulasztása miatt nem volt korlátja a devizakölcsönnek, amint Ausztriában. A kereslet-kínálat találkozása pedig súlyosan manipulatív volt a frankkölcsön valósága eltitkolásával. A fogyasztó várakozását a pénzintézet alakította ki az általa ismert valóság eltitkolásával, az nem volt reális.

2. *Az első kérdés* az volt, hogy 10-20 éves svájci frank kölcsönnél mérvadó-e az előző 20 év árfolyamváltozása, az országok teljesítőképességének különbsége és becsülhető-e a jövőbeli árfolyam? A válasz egy szót sem ejt a múlt 20 év árfolyamváltozásáról (itt az *1. ábra*) és az országok teljesítő képességének figyelembevételéről. A válasz valótlan:

> *„…az árfolyam-alakulás még rövid távon is megjósolhatatlan, és minél távolabbra tekintünk előre, a bizonytalanság annál nagyobb. (…) Összességében azt mondhatjuk, hogy a bankok (és más gazdasági szereplők) nem láthatták előre az árfolyamváltozásnak sem a mértékét, sem az irányát."*

Majd:

> *„Az árfolyamváltozás irányát tekintve ugyanakkor a 2000-es évek elején egységesen a hosszabbtávú erősödés volt a várakozás, a konvergencia folyamatnak köszönhetően, amely ceteris paribus a forint árfolyamát erősítő hatással bírt volna."*

2.1. Miért valótlan? Az Államadósság Kezelő Központ minden nap közzéteszi az 1, 2, 5, 10 év múlva esedékes árfolyamokat, az nap is tette, amikor PSZÁF elnöke ennek tagadását aláírta. A III. fejezetben bemutattuk, hogy ÁKK 99%-os pontossággal adott meg tíz éves előrejelzést a svájci frank árfolyamára, ami forint gyengülést mutat, nem erősödést. PSZÁF adatbázisa rendelkezik az ilyen előrejelzéssel, tehát a válasz annak az intézménynek nevében valótlan, mely birtokolja az igazság ismeretét. Csillagvizsgáló bírói kérdésre letagadhatja a csillagot az égről?

2.2. Kúria erre az abszolút valótlan állításra építette fel a 6/2013 PJE jogegységi határozatát és arra kötelezett minden bírót, hogy a valótlanság alapján ítéljen.

2.3. A levél aláírója által tudott valótlanság 780 ezer szerződés érintettjét tette tönkre, sok tízezren vesztették otthonukat és sokan életüket korai, vagy ebből következő halállal. Ilyen mértékű valótlanság állítása már nem egyszerűen polgárjogi kategória. Ez történelmi bűn!

3. *A második kérdés* arra irányult, hogy a 2001-2008. közötti svájci frank árfolyamból lehetett-e következtetni a jövőbelire, miután ekkor a forintot olyan árfolyamgát védte, melynek lényegét is szeretnék megismerni?

3.1. A válasz tényszerű az MNB csúszó forintleértékelés határértéken belül (havi 1,9 %-os) tartását célzó intervencióról, plusz-mínusz 2,5 % feletti változás esetén, majd a védelmi sávot plusz-mínusz 15 %-ra bővítették, végül 2008. februári eltörlték. Csakhogy a lényeg ismertetése hamis. Az a valóság, hogy az árfolyamvédelem célja a forint kamatparitás szerinti gyengülésének megakadályozása volt, hogy ne riassza el a

fogyasztókat a deviza kölcsön felvételétől. 2008-tól a svájci frank kölcsön olyan mennyiséget ért el, amit már nem lehetett tovább fokozni, le kellett állítani. Ekkor az árfolyamot védő intervencióra sem volt szükség, a svájci frank nyugodtan drágulhatott a svájci frankban számolt forintadósságok növelésére. PSZÁF ezt az összefüggést elhallgatta, holott, mint ellenőrnek a feladata volt a felismerés és MNB lebeszélése az intervencióról. A svájci frank jövőbeli árfolyamára lehetett következtetni, láttuk a III. fejezetben, meg is történt minden nap, minden bankban, de PSZÁF ezt a jogi megítélést abszolút meghatározó tényt elhallgatta, ami egyenértékű a letagadásával.

4. *A harmadik kérdésre* kapott válasszal Kúria a kölcsönszerződés lényegét szerette volna megismerni, amikor azt kérdezte, hogy miként szerezték a bankok a svájci frankot, ha swap ügylettel vagy anyabanki kölcsönnel, akkor az árfolyamemelkedés teljes hatását a fogyasztók viselik-e azzal, hogy a bank többlet terhét áthárítják akár kamatemeléssel is, továbbá a fogyasztók többletfizetése nyereség-e a banknál?

4.1. A válasz a devizaszerzések közül kizárta a betétgyűjtést és a piaci vásárlást, kiemelte a deviza swapot – helyesen. Csakhogy ez egy csere egy jövőbeli visszacseréléssel az akkor esedékes árfolyamon. PSZÁF saját válaszában bizonyítja, hogy hazudott a jövőbeli árfolyam nem ismeretének kijelentésével az első kérdésre adott válaszában, mert azon állapodnak meg a visszacserélésre. A devizacsere azért is jelentős, mert a leánybank a deviza ellenében forintot ad az anyabanknak, mely magyar államkötvénybe fekteti és nagy hozamot szerez rajta, ami banki nyereség, de PSZÁF a válaszában ezt elhallgatta, ezt írja:

> *„A fenti logika alapján egyértelmű, hogy a svájci frank árfolyamának emelkedése miatti ügyfelek általi többletfizetés a bankoknál nyereségként nem maradt meg. Az árfolyamváltozás szempontjából a bankok eredménypozíciója semleges"*

A valótlan állítás megtéveszti Kúriát. Azt tagadja le, amit meg kellett volna akadályoznia. A nyereséget a leánybank-anyabank egészében kell mérlegelni az adatok birtokában.

5. *A negyedik kérdés* arra irányult, hogy más országok miként korlátozták vagy tiltották svájci frank kölcsönzést, miként védték a fogyasztókat?

5.1. A válasz nyomban megnyugtatja Kúriát, hogy nincs tudomásuk bármely országban tiltásról, de említi, hogy volt korlátozás a feltételek előírásával. A balti államokat emeli ki, holott ott uniós tagságuktól kezdve eurót kölcsönöztek - ugyanezek a bankok, melyek itt svájci frankot - és hamarosan bevezették az eurót, nem volt árfolyamterhelés.

5.2. A válasz kitér Ausztriára, említi, hogy a svájci frank kölcsönzést korlátozták 2003-ban, majd növelték a korlátot 2008-ban és 2010-ben, de nem említi, hogy 10-15 %-os euró-svájci frank árfolyamkülönbségért mindössze, miközben PSZÁF felügyelete alatt tíz évre 59% látszódott előre tekintéssel, 20 évre 'a csillagos ég'. PSZÁF uniós együttműködésben jól ismerte mások védekezését. Azt írja más országokat illetően, amit tennie kellett volna:

> *„A devizahitelezés elleni kormányzati fellépések fő oka, hogy a hitelfelvevők túlságosan sérülékenyek az árfolyam és kamatláb ingadozásokra, …"*

Meg sem említi, hogyha mások fellépnek, PSZÁF miért nem tette - egész Európában egyedül? Majd a bankokat félti:

> *„…és bár a bankok áthárítják az ügyfelekre a devizaárfolyam kockázatot, a havi törlesztő részletek ingadozása miatt a bankok hitelkockázata is növekszik (mivel az árfolyam emelkedésével nő a törleszteni nem képes adósok száma).”*

Nyoma sincs annak, hogy a

> *„hitelfelvevők nagy tömege számára megoldhatatlan feladat”*

megakadályozása érdekében bármit tett volna, mint az osztrák felügyelet, de van nyoma a bankokért aggódásnak:

> *„… a bankok számára is jelentős hitelezési veszteségek keletkeznek.”*

Magyarország az ilyen kormányhivatali szemlélettel és tettek hiányával jutott történelmi léptékű vesztességre emberi életben és vagyonban.

6. *Az ötödik kérdéssel* Kúria azt szerette volna megtudni, hogy mi lenne a következménye a devizakölcsönök jogsértő volta kimondásának és a folyósított forintot jegybanki alapkamattal kellene megfizetni, vagy a jogerős ítélet idején érvényes árfolyammal és a deviza hivatalos kamata felszámításával, netán csak az árfolyamrést követelnék vissza?

6.1. PSZÁF elnöke leszögezi, hogy nem kívánatos az összes szerződés jogellenességének kimondása! Ezt a pénzügyi fogyasztóvédelemért felelős intézmény vezetője jelenti ki! Az indok az, hogy a bankok a szerződési szabadsággal élve azt tették, amit jogszabály nem tiltott. PSZÁF elnöke a saját mulasztásával indokolja a fogyasztók jogsértő megkárosításának lehetőségét azzal, hogy a sok féle törvénysértést nem ismerte fel és nem akadályozta meg, holott neki kellett volna jogszabályi beavatkozást kezdeményeznie. Mégis, e korlátozás hiányára hivatkozva nyilvánítja jogosnak az egyébként a polgári törvénykönyv szerint is jogellenes eljárást.

6.2. PSZÁF elnöke kijelenti, nem szabad felismerni a jogsértést. Ugyanis, előadja, hogy a sok szerződés között lehet olyan, melyben kisebb-nagyobb hiba van, amit orvosolni kell, de csak az egyedi, aprólékos ítélkezéssel szabad a témát kezelni, szó sem lehet jogegységi felismerésről. És ez történt e levél dátumától, 2013. május 31-től napjainkig!

6.3. PSZÁF a szerződéseknek forintban, jegybanki alapkamattal történő érvényessé nyilvánítását sem tartja kívánatosnak, aminek banki költségét egy típuspéldával számolva (nem tényadattal) 1697 Mrd Ft-ra, illetve 1370 Mrd Ft-ra becsüli. Az árfolyamrés jogellenességének kimondását a megakadályozásáért felelős felügyelet elnöke 284 Mrd Ft banki veszteségnek mondja. A törvénysértéssel beszedett összeg visszafizetése banki veszteség PSZÁF szerint! Milyen felügyelet az ilyen…?

7. A válaszok után PSZÁF elnöke maga tesz fel a perekben tipikusan előforduló kérdéseket úgy, hogy meg is válaszolja. Itt nincs értelme ezekkel a terjedelmet növelni. A bankok felügyelője a bankok védőügyvédje a nem banki szereplők megkárosításában. Például

PSZÁF szerint az árfolyamrés jogos és nem kell szerepelnie a THM-ben, mert nem része a kölcsönszerződésnek! Hoppá, akkor a deviza vétele és eladása a kölcsönjogviszonyt kiegészítő második megállapodás – ami nem teljesült! Ám az adós ne vitatkozzon a banküzemről az abból eredő jogos követelésről, a látszatról, tessék fizetni – elnök szerint.

VII. Egyedi perekkel nincs uniós fogyasztóvédelem

1. A fogyasztói jogok nem rendezhetők lebonyolíthatatlan többszázezer perrel. Az elmúlt másfél évtizedben perek tömege terhelte a bíróságokat és családok ezreit, ez nem folytatható. Ezt látta a kormány is, mikor felfüggesztette az eljárásokat. Lehet sok ezer pert tárgyalni azonos tényállással? Kúriának válaszolnia kellene ilyen kérdésre.

2. Lényegében azonos szerződési dokumentációval alátámasztva nagy számú fogyasztó került azonos jogi helyzetbe, így okkal merül fel a kérdés, hogy a fogyasztóvédelem tényleges érvényesülésével összeegyeztethető-e a mai rendszer, amelyben minden egyes fogyasztónak külön-külön, saját költségére kell ugyanazt a standard kikötést az uniós jog érvényesülésének hiányára hivatkozva bizonyítani és perben érvényesíteni?

3. A 93/13/EGK fogyasztóvédelmi irányelv 7. cikke nemcsak az egyedi jogot védi, megköveteli a megfelelő és hatékony állami eszközöket a tisztességtelen feltételek további alkalmazásának megakadályozására. Ezt tette Ausztria az V. fejezetben bemutatott időben és módon. Magyarország elmulasztotta megakadályozni a tisztességtelen feltételek alkalmazását a kölcsönzés kezdetétől, holott a tények és az uniós jog már akkor indokolta a fogyasztói sérelmek megakadályozását - amint Ausztria tette.

4. A III. fejezetben mutatott pénzügyi tényeknek a devizában számolt kölcsönökre és lízingekre vonatkoztatása a II. fejezetben lévő jogi keretben rendszer szintű megoldást kínál és kíván, ami elengedhetetlen lett volna egy jogállamban.

5. A rendszerszintű jogvédelem szükségességét – jobb későn, mint soha - érdemben kell megvizsgálni. A vizsgálat eredménye csak az lehet, hogy a szerződéseknek van olyan közös jellemzőjük – tájékoztatás hiánya - mely kollektív megoldást tesz szükségessé.

6. A kollektív megoldás nem újdonság, ez történt az árfolyamrés törlésével és a forintra konvertálással. A pénzintézetek mindkét esetben el tudtak számolni. Amennyiben a tájékoztatás elégtelesége miatt merül fel pénzügyi elszámolás, azt is el tudják végezni.

VIII. Rendszerszintű fogyasztóvédelem tézisei

Miniszterelnök és a köztársasági elnök kijavítja a korábbi hibákat esküje és ígérete szerint. A hiba a devizában számolt kölcsönök esetében a pénzügyi tények figyelmen kívül hagyása volt a fogyasztó tájékoztatásában. A sokszázezer devizában számolt kölcsön jogi megítélését a tényeknek megfelelő gazdasági következmény közlésének számonkérésével kell kijavítani az Európai Unió 93/13/EGK irányelvét követve. A vonatkozó tények meghatározó hányadát e memorandum III. fejezete bemutatta. Ez a fejezet a hibajavítás különféle téziseit veti fel, talán nem logikus sorrendben, de nincs szándékos elhagyás.

T.1. Sok-sok ezer szerződésnek a devizára vonatkozó feltétele és bevonásának következményéről arról adott tájékoztatás lényegében típus jellegű, a megfelelősége is a 13/93/EGK irányelv szerint kollektív dimenziójú, ezért rendszerszinten vizsgálható.

A 93/13/EGK irányelv mércéje az átlagosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő fogyasztó – tehát a fogyasztóknak közös jellemzőjük van. Ezek a fogyasztók sok-sok ezer azonos célú és kikötésű szerződést, általános szerződési feltételt, kockázatfeltáró nyilatkozatot írtak alá, nagyon hasonló üzletszabályzatú pénzintézetekkel. Ezért a jogi megfelelőségük objektív jogi kérdés, megelőzve az egyéni körülmények specifikumát. A 93/13/EGK irányelvnek való megfelelés tipikusan közös jogi és ténybeli kérdés, a 7. pont szerint intézményesen kell gondoskodni róla.

Ezáltal a rendszerszintű vizsgálat iránti igényt e memorandum megalapozottnak tekinti. Ez nem új, a DH törvények is rendszerszintű vizsgálat következtetését vonták le – hibásan.

T.2. A múltbeli devizaárfolyam alakulásának közlése ténykérdés, vizsgálata arra irányul, hogy megtörtént, vagy nem. A jövőbeli árfolyam a pénzintézet kötelező szakismeretével számítható érték a kamatok különbségéből, mellyel az árfolyamváltozás forintadósságot változtató hatása elegendő pontossággal becsülhető a fogyasztó megalapozott döntéséhez. Ez vagy megtörtént, vagy nem, ez a jogi megítélés mércéje, nem a homályos minősítés.

A devizában számolt kölcsön fogyasztóra nézve kedvező, vagy kedvezőtlen volta tényekkel alátámasztva, átláthatóan, világosan, érhetően bemutatható volt, amint itt a III. fejezet igazolta. Az osztrák bankfelügyelet és nemzeti bank ilyen tartalmú tájékoztatást terített szét 300 ezer példányban a bankhálózatban 2006-ban a fogyasztóknak, nálunk ilyen nem történt. Most MNB egy öt fős grémiummal előállíthat egy olyan tájékoztatási tartalmat, melyre a bankok képesek voltak a kötelezően meglévő tudásukkal, hogy ez szolgáljon mércéül a jogi megfelelőség vagy nem megfelelőség megítéléséhez. A pénzintézetek pedig igazolhatják megfelelőségüket korabeli fogyasztóknak adott dokumentummal, vagy vállalniuk kell a következményt.

T.3. Kúria jogegységi határozatai bíróságokra kötelező erővel ítéltek meg egyes szerződési feltételeket, a szerződésről adott tájékoztatást, kockázat feltárást, e megítélés azonban felülvizsgálandó a tényekkel összevetve a tisztes jogállamban. Az eljárás természeténél fogva rendszerszintű, a jogegységi határozat is az.

T.3.1 Alaptörvény 25. cikke szerint a Kúria a rendes bírósági szervezet legfőbb szerve, az egyedi ügyek megítélése mellett gondoskodik a bíróságok jogalkalmazásának egységességéről, jogegységi határozatai a bíróságokra kötelezőek *(2011. évi CLXI. törvény 23. § (1) bek. c) pont).* Az, hogy Kúria a tények mikénti elbírálását rendeli el, az maga is rendszerszintű eljárás. Alábbiak sokrétű vizsgálatot indokolnak, ezért megfontolandó annak eldöntése, hogy a megnevezett jogegységi határozatok már nem hivatkozhatók.

T.3.2. Vizsgálandó a kölcsönszerződés devizaszerződéssé nyilvánítása a 6/2013 PJE jogegységi határozat (továbbiakban: határozat) 1. pontja által. Kölcsön a polgári jog szerint a kölcsönzés tárgyának a másik fél tulajdonába adásával jön létre, csak az

követelhető vissza, amit a fél megkapott. (rPtk 523. §). Kölcsön teljesülése tekintetében a tényleges átadás a mérvadó, mert e jogviszonyban visszakövetelés van. A tipikus devizakölcsön szerződésének szövege a Ptk. rendelkezését követi, a fogyasztó a devizát tulajdonába kapja és eladja a kölcsönt nyújtónak, így jogos a deviza visszakövetelése. Azonban a banki teljesítéssel nem került a fél tulajdonába a deviza, így az rPtk. szerint nem is követelhető vissza. És a teljesítés a mérvadó!

PSZÁF 2008. júliusban kiadott fogyasztói tájékoztatója ezt a dilemmát úgy oldotta fel, hogy az ügyletben a fél *mintha* megkapná a devizát és *mintha* eladná a banknak, illetve a bank *mintha* megvenné a féltől és *mintha* eladná neki a törlesztésnél. A *mintha* esemény jogi megítélés esetén nem léphet a valóságos helyébe. Mégis ez történt a devizakölcsön szerződések megítélésénél. A vitatás elkerülésére 2010-ben kormányhatározat bevezette a devizaalapú hitel, illetve devizaalapú kölcsön fogalmát visszamenőleges alkalmazásra, majd a törvénybe is beillesztette és azóta az eredetileg devizakölcsönnek nevezett ügyletet devizaalapú ügyletnek mondanak: a *mintha* eseményt a valóságos helyett kell látnunk az állam hatalmi erejénél fogva.

A vizsgálandó kérdések logikusak. A tisztességes jogalkalmazás beteheti-e a látszatot a valóság helyébe? Ennek az ügyletnek példáján bármely más polgári perben is a valóság helyébe léphet-e a látszat, a *„mintha*"? Amennyiben nem, akkor a nagy befolyású pénzintézetek kiváltsága a polgári jog felülírása a legfőbb jogi fórum megnyerése által? Kúria megteheti, hogy az elé kerülő szerződéseknek más tartalmat ad a *deviza alapú* jelzővel meghatározva, úgy, hogy e jelző egyetlen szerződésben sem szerepel? Ausztria e téma kapcsán miért nem vezetett be hasonló fogalmat a jogrendszerébe? Uniós tagként az uniós jog elsőbbség mellett megtehettük?

T.3.3. Felülvizsgálandó a 6/2013 PJE jogegységi határozat 2. pontjának az a megállapítása, hogy a deviza alapú kölcsönszerződés nem színlelt szerződés. Hiszen éppen a T.3.2. pontban kifejtettek szerint deviza kölcsönzése csak *mintha* történt, színlelet volt, a deviza bevonása nem felel meg az rPtk. szerinti kölcsönzés tárgyának.

T.3.4. Vizsgálni kell a valóságtartalmát és a határozat 2. pontja megállapításának, miszerint a *„deviza alapú"* – írjuk inkább a valóságot: a devizakölcsön, amit a deviza tekintetében a pénzintézetek nem teljesítettek –

> *„kölcsönszerződés, mint szerződéstípus önmagában amiatt, hogy a kedvezőbb kamatmérték ellenében az árfolyamkockázat az adósnál jelentkezik, nem ütközik jogszabályba, nem ütközik nyilvánvalóan a jóerkölcsbe, nem uzsorás szerződés, nem irányul lehetetlen szolgáltatásra."*

Ugyanis a III. fejezetben bemutatott tények alapján állítható, hogy bár specifikus jogszabályba nem ütközik – mert nem alkották meg - de a kedvezőbb kamatmértékre hivatkozó kínálat a polgári törvénykönyvbe és a jóerkölcsbe ütközik, hiszen a pénzintézet tudta, hogy a kis kamatú pénznem hosszútávon hátrány és azt is tudta, hogy az előnye lineáris, a hátránya halmozott hatású, tehát matematikai pontossággal kizárható az előny, miáltal a tájékoztatás megtévesztő volt. Márpedig ennek megakadályozására nem kell

specifikus jogalkotás. Az is mérlegelendő, hogy egyáltalán teljesíthető volt-e a szerződés a fogyasztói fizetőképességgel összevetve? Állítható, az esetek többségében nem.

T.3.5. Elkerülhetetlen a határozat 2. pontja következő megállapításának felülvizsgálata:

> *„A szerződési terheknek a szerződés megkötését követő - előre nem látható - egyoldalú eltolódása az érvénytelenség körében nem értékelhető, tekintettel arra, hogy az érvénytelenségi oknak a szerződés megkötésekor kell fennállnia."*

A III. fejezetben bemutatott, cáfolhatatlan tények alapján a szerződés hátránya előre látható, sőt számítható volt, éppen abból a kamatkülönbségből, amivel előnyösnek mondták e kínálatot. A pénzintézetek üzleti gyakorlatukban – az árfolyamkockázat fedezése – ki is számították a jövőben várható árfolyamot. A 2004-es BÉT tanulmány szerinti számítás és fedezés minden pénzintézet napi gyakorlata volt, de ezt az ismeretet nem kapta meg a fogyasztó. Ez az érvénytelenségi ok, tény volt a szerződés megkötésekor.

T.3.6. Egyértelműen felülvizsgálatot kíván a határozat 3. pontja:

> *„A pénzügyi intézményt a jogszabály alapján terhelő tájékoztatási kötelezettségnek ki kellett terjednie az árfolyamváltozás lehetőségére, és arra, hogy annak milyen hatása van a törlesztőrészletekre. A tájékoztatási kötelezettség nem terjedhetett ki az árfolyamváltozás mértékére."*

A 93/13/EGK fogyasztóvédelmi irányelvet követő szabály szerint az árfolyamváltozás gazdasági hatását meg kellett határozni és a kamatparitás törvényszerűsége szerint meg is lehetett, de nem történt meg. A tények szerint az árfolyamváltozás mértéke a döntéshez szükséges pontossággal közölhető volt, mert minden pénzintézet rendelkezett ezzel a képességgel és ebből eredő számítási eredménnyel, de nem közölték a fogyasztóval.

Megjegyzendő, hogy a határozat e pontjának indoklásában több tényellenes állítás van, mely forrása ismert: PSZÁF elnöke Kúria Polgári Kollégiumának tanácselnöke öt kérdésére válaszolt 2013. május 31-én. Ez a válasz valótlan állítások gyűjteménye kifejezetten a jogellenes pénzintézeti eljárások védelmében.

T.3.7. Felülvizsgálandó a határozat 4. pontja is:

> *„Ha a bíróság a szerződés érvénytelenségét állapítja meg - a jogkövetkezmények alkalmazására irányuló kereset (viszontkereset) esetén, feltéve, hogy az érvénytelenség oka kiküszöbölhető, vagy utóbb megszűnt - a bíróságnak elsősorban a szerződés érvényessé nyilvánítására kell törekednie."*

Ez az ítélkezési követelmény már Kúria részéről is átértékelésre került.

T.3.8. Felül kell vizsgálni a határozat indoklásának azt a megállapítását is, hogyha tájékoztatás téves, hiányos és ezért a Ptk-ba, a Hpt-be ütközik, akkor sem lehet annak jogkövetkezménye, a törvények nem írnak elő jogkövetkezményt. Itt kérdés is felesleges.

T.3.9. Szintén megfontolandó fenntartani határozat indoklásának azt a megállapítását, miszerint, ha valaki felismeri, hogy megtévesztették, akkor a felismerést követő egy éven belül támadhatja meg a szerződést, mert igénye elévül (Ptk. 210. § (1) bek.). A

rendszerszintű problémakezelés természetes része az elévülés kezelés, a memorandum XII. fejezete tárgyalja.

T.3.10. A határozat indoklása számos olyan megállapítást tesz, mely az emberi értelem okán is felülvizsgálandó. Ilyen ez a megállapítás:

> *„Önmagában a múltbeli tendenciák nem alapoztak meg a jövőre vonatkozó várakozásokat, még akkor sem, ha abból esetleg az árfolyam gyengülésének tendenciájára lehetett következtetni.”*

Amennyiben ez igaz lenne, akkor az emberi kultúrát is másképpen kellene értelmezni, de szűkebben, a kamatparitás törvényszerűsége és így pénzpiac sem létezne. Márpedig a világ pénzpiacán BIS-felmérés szerint 2025-ben átlag, kb. 9600 milliárd dollár devizakereskedés zajlott – naponta! Itt senki nem tud semmit … mint Kúria állítja?

Van itt más mellébeszélés is:

> *„az euró övezethez történő csatlakozás lehetősége, deklarált célja, ellentétes tendencia kialakulását is előrevetítette; ekkor úgy tűnt, hogy a kockázatot rövid ideig, az euró céldátumként már kitűzött bevezetéséig kell vállalni.”*

A szerződések 95 %-a svájci frank, a céldátum nélküli euró övezeti csatlakozás irreleváns.

T.3.11. A határozat felülvizsgálatára okot adhat az is, ahogy az abban felhasznált információkat Kúria beszerezte. Kúria 2013. június 24-én az un. devizahiteleket tárgyaló bírók számára szakmai konferenciát rendezett pénzügyi és pénzügyjogi szakemberek előadásával a devizaalapú hitelezéssel összefüggő társadalmi, gazdasági körülmények és az ítéletek lehetséges hatásainak megismerésére.

A konferencián elhangzott előadásokra vonatkozó közérdekű adatkérést Kúria elnökhelyettese azzal utasította el 2026. 06. 16-án, hogy magáninformációk hangzottak el, melyek nem ismerhetők meg az információszabadság törvénye szerint.

Kúria a pénzintézeti érdeket követő szakemberek magáninformációi alapján hozott jogegységi határozatot úgy, hogy a fogyasztók ezeket az információkat nem is ismerhetik meg! Ez magyarázza a T.3.2. – T.3.10. pontokban felülvizsgálandó tévedéseket. Talán nem lesz szükséges ennek az eljárásnak nyilvános megvitatása és vizsgálat alá vetésére, ha Kúria eleve hatálytalanítja a jogegységi határozatait. Ennek elmaradása esetén az eljárás nyilvános megvitatása elkerülhetetlen.

T.4. Nem volt megfelelő az a tájékoztatás, mely az árfolyam és a törlesztőrészlet emelkedését csak lehetőségként közli, az ismert tények elhallgatásával.

A 93/13/EGK fogyasztóvédelmi irányelv a fogyasztó részére átlátható, világos, érthető tájékoztatást rendel el a szerződés gazdasági hatásának bemutatásával. Ezt a rendelkezést, mint követelményt az Európai Bíróság több ügy kapcsán megítélte. A C-26/13. Kásler ügyben az EUB kimondta, hogy a szerződési feltételnek nemcsak nyelvtani értelemben kell érthetőnek lennie, hanem a fogyasztónak fel kell tudnia mérnie a szerződési mechanizmus gazdasági következményeit. A C-186/16. Andriciuc ügyben EUB a devizakockázat kapcsán azt állapította meg, hogy a megfelelő tájékoztatásnak lehetővé kell tennie azt, hogy az átlagosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő

fogyasztó felismerje a külföldi pénznem esetleges jelentős felértékelődésének gazdasági következményeit. A közlés a lehetőség ellenére nem történt meg.

Azok a közlések, hogy *„az árfolyam változhat”*, *„a törlesztőrészlet növekedhet”* vagy *„az árfolyamkockázatot az adós viseli”* csak figyelmeztetések, de nem tájékoztatások, nem adnak átláthatóságot az uniós követelményt teljesítve.

E memorandum III. fejezetében összefoglaltuk az árfolyamváltozás gazdasági hatását és közlésének átlátható, világos, érthető módját az akkor meglévő ismereteinek szintjén. Amennyiben ez elmaradt, akkor nem volt világos, nem volt érthető a tájékoztatás.

T.5. A fogyasztónak fel kellett volna ismernie a kockázat tényleges gazdasági súlyát, amit megismerhetett volna a pénzintézet hivatalból meglévő tudásának átadásával.

T.5.1. A jogi megítéléshez a releváns kérdés az, hogy

- felismerhette-e a forint jelentős gyengülésének várt, reális lehetőségét azt,
- hogy az évi árfolyamváltozás hatványozottan növeli a hátralévő adósságot,
- ez tartósan fennáll a futamidő alatt a korábbi árfolyamváltozás trendjének kivetítésével
- és a devizadrágulás mértéke attól a kamatkülönbségtől függ, mellyel a devizakölcsönt ajánlják, minél nagyobb a különbség, a látszólag előny, annál jobban drágul a deviza.

A későbbi kúriai gyakorlat maga is azt a mércét alkalmazta, hogy a fogyasztónak fel kell tudnia mérni a gazdasági helyzetét jelentősen és negatívan befolyásoló árfolyamváltozás reális lehetőségét, de nincs példa az itt a III. fejezetben bemutatott tartalom közlésére.

T.5.2. Az osztrák bankfelügyelet már 2003-ban előírta, hogy eurótól eltérő devizában történő kölcsönzés esetén be kell mutatni a választott deviza több évtizedes múltbeli árfolyamát és az abból következő jövőbeli trendet, valamint ennek az adósságra gyakorolt hatását. 2006-ban az osztrák felügyelet és központi bankkal tovább növelte a közlendő tájékoztatást. Az osztrák bankok e követelményeket itt nem teljesítették, PSZAF eltűrte.

T.5.3. Az igazi gazdasági hatás az árfolyamváltozással bekövetkező exponenciális adósságnövekedés. Ez a leginkább mérvadó információ közlése elmaradt.

T.5.4. Nincs tudomásunk arról sem, hogy a kamat-árfolyam összefüggést leíró kamatparitás képletével bárhol előre számították volna a fogyasztó előtt a tíz-húsz éves árfolyam és az adósság alakulását, holott számítógép egyszerűen teljesítette volna.

T. 6. A szerződések következményei láttán elfogadott DH-törvények nem tehetik utólag átláthatóvá az eredetileg nem átlátható árfolyamkockázati kikötést.

A C-51/17. OTP Bank és OTP Faktoring ügyben az EUB kifejezetten a magyar DH-szabályozás összefüggésében vizsgálta a kérdést. Megállapította, hogy az átláthatóságot a szerződéskötés időpontjában, az akkor rendelkezésre álló információk alapján kell értékelni. Itt a III. fejezetben látható, hogy a szerződéskötés idején fennálló információkat bemutatták volna átlátható, világos, érthető módon ábrákkal segítve a megértést.

Ez a 93/13/EGK irányelvet követő szabály szerinti tájékoztatás nem történt meg. Ebben a helyzetben a későbbi jogalkotói beavatkozás nem 'gyógyíthatja meg' a jogviszonyt visszamenőlegesen az eredeti tájékoztatás e béli hiányosságát mintegy megmagyarázva.

T.7. Az árfolyamrés felszámításának tisztességtelenségéről hozott törvényi rendezés és az árfolyamkockázat tisztességtelensége két külön jogkérdés.

A DH1 törvény a vételi és eladási árfolyam alkalmazására vonatkozó kikötést semmisnek nyilvánította, miután nem volt vétel és eladás, azok helyébe a törvény meghatározott egy árfolyam átszámítási szabályt és a különbséget, mint jogosulatlant visszafizetette. Az árfolyamkockázat fogalmilag ettől eltér, a deviza forintban kifejezett árának változását és az abból származó gazdasági hatást jelenti. A kölcsönszerződések e két kritikus elemét az EUB és a Kúria is megkülönbözteti. Ez azért fontos, mert abból, hogy az árfolyamrés problémáját a magyar törvényhozás rendezte – bár az EUB megítélése szerint helytelenül beavatkozva a szerződésbe - még nem következik az árfolyamváltozás terhének tisztességessége és uniós jogi megalapozottsága, illetve eszerinti rendezése.

T.8. Az árfolyamváltozás hatása a szerződés főszolgáltatására vonatkozik, így a szerződés csak akkor jön létre, ha az uniós jog erre ténylegesen lehetőséget ad.

A 93/13/EGK irányelv 6. cikkének alaplogikája szerint a tisztességtelen feltétel kiesése esetén a szerződés csak akkor marad fenn, ha a kieső feltétel nélkül erre objektíve képes. Európai Bíróság a C-118/17. sz. Dunai ügyben a magyar jogalkotói beavatkozás és a devizaszerződés fennmaradásának összefüggését vizsgálta. A Bíróság jogértelmezéséből következően a nemzeti szabályozás nem akadályozhatja meg, hogy a nemzeti bíróság a tisztességtelen feltétel kiesése esetén levonja a szerződés fennmaradását érintő következményt. Nem kétséges, a ténylegesen devizakölcsön megfogalmazású szerződés szövegtől eltérően a *'mintha'* deviza lenne típusú teljesítés a devizát a forint folyósítás mellé, a főszolgáltatási szintre emelte, holott azt nem is szolgáltatták, de az adósságot annak árfolyamától tették függővé. Így a nem is kölcsönzött deviza mégis a kölcsönszerződés főszolgáltatásának része volt. Éppen a kölcsönző emelte a 'mintha' eseményt a valóság szintjére, így a devizában számolás főszolgáltatássá vált. Miután a főszolgáltatás semmis a kezdeti pillanattól, úgy a szerződés nem is jöhetett létre.

T.9. A nemzeti bíróság főszabály szerint nem írhatja át a tisztességtelen főszolgáltatási kikötést azért, hogy a szerződés gazdaságilag tovább éljen.

Ez az Európai Bíróság ítélkezési gyakorlatának egyik visszatérő, központi eleme. A C-705/21. AxFina Hungary ügy kifejezetten a teljes érvénytelenség jogkövetkezményeivel foglalkozott. A C-630/23. ügy pedig tovább pontosította a megelőző ítéletet és kimondta, hogy az uniós fogyasztóvédelmi rendszerrel nem egyeztethető össze az olyan megoldás, amely lényegében bírósági vagy más módosítással fenntartja azt a szerződést, amely az árfolyamkockázati kikötés kiesése miatt nem képes fennmaradni. Még pontosabban, egy kivétel van, ha a fogyasztó megfelelő tájékoztatást követően úgy dönt, hogy a tisztességtelenség ellenére nem él az ebből eredő védelemmel, akkor a szerződés fennmaradhat. A magyar körülmények között nemigen várható ilyen fogyasztói döntés,

de a rendszerszintű rendezésben erre lehetőséget kell adni. A létre nem jött szerződést pedig bíróság nem hozhatja létre valamilyen módosítás előírásával.

T.10. A C-630/23. ítélet minőségi változást hozott az érvénytelenség megítélésében.

Ennek világos bizonyítéka maga a Kúria 10/2025. JEH jogegységi határozata. A Kúria megállapította, hogy az árfolyamkockázati rendelkezés tisztességtelensége miatt teljes egészében érvénytelen szerződés érvényessé tétele – megfelelően tájékoztatott fogyasztó erre irányuló kérelme hiányában – nem alkalmazható, mert az a szerződés módosítását feltételezné. Kúria emiatt azt is kimondta, hogy több olyan korábbi kúriai határozat, amely az érvényessé nyilvánítás elsődlegességét vallotta, a továbbiakban nem alkalmazható.

Kúria tehát objektíve igazolta, hogy a korábbi, általa diktált magyar joggyakorlat egy lényeges részben nem maradhat fenn, változtatni kell az Európai Bíróság jogértelmezését követve a III. fejezetben bemutatott tények és módszerek ismeretében. Bizonyára folytatandó azért is, mert a határozathoz fűzött megfontolandó különvélemény szerint az értelmezésre nem a panasztanács, hanem az EUB-hez forduló tanács jogosult.

T.11. A 6/2013. PJE 4. pontja már csak a 10/2025. JEH-ben meghatározott uniós jogi megítélés figyelembevételével alkalmazható.

Kúria kifejezetten kimondta a 10/2025. JEH jogegységi határozatban, hogy többé nem alkalmazhatók azok a korábbi határozatok, amelyek a 6/2013. PJE 4. pontja alapján a fogyasztó kérelme nélkül is az érvényessé nyilvánítást tekintették elsődleges jogkövetkezménynek. Így a 6/2013. PJE 4. pontja csak a 10/2025. JEH-ben kifejtett jogértelmezéssel alkalmazható. Ez a körülmény indokolttá teszi annak vizsgálatát, hogy a korábbi jogegységi határozat alapján hozott ítéletek hatályban tarthatók-e? Bár rendszerszintű rendezés esetén ez okafogyottá válik.

T.12. A 10/2025. JEH nem rendezte valamennyi érvénytelenségi kérdést.

A 10/2025. JEH jogegységi határozat indokolása maga rögzíti, hogy nem vizsgálta azt a kérdést, hogy lehetséges-e az eredeti állapot helyreállítása olyan szerződések esetében, amelyekre a DH2 37. §-a vonatkozik. A Kúria megállapította, hogy az eredeti állapot helyreállítását kizáró precedenshatározatok alkalmazhatóságának vizsgálatát is mellőzte.

Ennek jelentősége alapvető: a 10/2025. JEH maga mutat rá a C-630/23. ítélet által érintett jogterületre, amelynek teljes körű felülvizsgálatát még nem végezte el. Kúria jogegységi határozatokkal és precedens ítéletekkel történő megítélés irányításának felülvizsgálata elkerülhetetlen, enélkül továbbiakban e téren nem határozhat.

T.13. „Speciális hatályossá nyilvánítás" uniós jogi megfelelősége jogértelmezendő.

A 10/2025. JEH többségi álláspontja szerint a DH2 37. §-án alapuló hatályossá nyilvánítás olyan módon alkalmazható, hogy az összhangban álljon a C-630/23. ítélettel: a jogviszonyt fel kell számolni, elszámolással helyre kell állítania a fogyasztó jogos ténybeli helyzetét. A jogegységi határozathoz kapcsolt különvélemény ezt vitatja, azt az álláspontot fejti ki, hogy a C-630/23. ítélet 67. pontjából a hatályossá nyilvánítás kizártsága is következhet. Ezért Kúrián belül dokumentált értelmezési vita van arról, hogyan lehet a magyar érvénytelenségi jog fogalmait a C-630/23. ítélettel összhangban

alkalmazni. Ennek meghatározása halaszthatatlanul sürgős egy további vizsgálat eredményeként, melynek arra kell következtetnie, hogy az akkor hatályos rPtk. megfelelő választ ad a semmisség, a létre nem jött állapot meghatározásával.

T.14. Az elnevezés helyett a jogkövetkezmény gazdasági tartalma mérvadó.

Az uniós jog elsőbbsége és hatékony érvényesülése feltétele az uniós tagállamunk jogállami minősitésének. Nem a magyar jog szerinti megnevezés a döntő, eredeti állapot helyreállítása, hatályossá nyilvánítás, speciális hatályossá nyilvánítás, elszámolás, hanem hogy eredmény megfele-e a 93/13/EGK irányelv 6. és 7. cikk követelményének.

A 10/2025. JEH maga is abból indul ki, hogy csak olyan nemzeti jogkövetkezmény alkalmazható, amely a C-630/23. ítélet szerinti jogi és gazdasági eredményhez vezet. Ezért, ha valamely *„hatályossá nyilvánítás”* a tisztességtelen szerződés gazdasági fenntartását eredményezné, azaz a szerződés létrejöttét, akkor a magyar jogi terminológia nem minősítené a konkrét, ténybeli helyzetet az uniós joggal konformnak.

T.15. A restitúció célja a tisztességtelen feltétel alapján kialakult jogsértő és ténybeli helyzet felszámolása.

A C-630/23. ítélet és a 10/2025. JEH együttes követelménye, hogy a fogyasztót olyan jogi és ténybeli helyzetbe kell hozni, amely a tisztességtelen feltétel hiányában állna fenn; a pénzintézet nem tarthatja meg a fogyasztó kárára tisztességtelenül szerzett gazdagodását, a fogyasztó nem tarthatja meg a kölcsönként kapott forintot.

Kúria 2025. őszén már olyan egyedi ügyekben alkalmazta a 10/2025. JEH-t, amelyekben az árfolyamkockázati tájékoztatás tisztességtelenségét korábban megállapították. Ennek az ítéletnek és arra válaszul hozott kúriai jogegységi határozatnak rendszerszintű alkalmazása elkerülhetetlen a III. fejezetben bemutatott tények figyelembevételével.

T.16. A fogyasztóvédelmi hatékonyság szempontjából vizsgálni kell, fenntartható-e a kizárólag egyedi peres jogérvényesítés.

Ez a T.1. tézisre tér vissza másként. A 93/13/EGK irányelv 7. cikke megfelelő és hatékony állami eszközöket követel a tisztességtelen szerződési feltételek további alkalmazásának megakadályozására. Ez a követelés fennállt a devizában számolt kölcsönzés megkezdésekor, az Unióba lépésünkkel és fennáll azóta is – teljesítés nélkül.

A lényegében azonos szerződéses dokumentáció következtében nagyszámú fogyasztó azonos jogi helyzetében felmerül, hogy összeegyeztethető-e az irányelv tényleges érvényesülésének követelményével az olyan rendszer, amelyben minden fogyasztónak külön-külön, saját költségére kell bizonyítania, hogy az azonos szerződéses kikötés nem teljesíti az uniós jogi követelményt. A 7. cikk megköveteli a kollektív, rendszerszintű jogvédelem szükségességét, mely megteremtéséért – jobb későn, mint soha – érdemben kell megvizsgálni e memorandum felvetését a vizsgálatra és javaslatát a megoldásra.

IX. Uniós jog elsőbbségének következménye

A nemzeti bíróság nem alapíthatja döntését olyan jogértelmezésre, amely megakadályozza az uniós jog teljes érvényesülését. Valamely magyar jogszabály vagy kötelező bírói jogértelmezés nem lehet ellentétes a 93/13/EGK irányelv Európai Unió Bírósága által is sokoldalúan megerősített kötelező értelmezésével.

A Kúria 10/2025. JEH jogegységi határozata is abból indul ki, hogy a magyar bíróságoknak igazodniuk kell a C-630/23. ügyben adott EUB-jogértelmezéshez, csak olyan nemzeti jogi megoldás alkalmazható, mely megfelel az EUB meghatározott követelményének.

X. Kúria elött álló rendszerszintű kérdések

A VIII. fejezet T.3. tézisében részletekben tekintettük át Kúria jogegységi határozatának felülvizsgálandó megállapításait, bizonyára nem teljesen terjedelmi okok miatt. Kúriának a következőket kell felülvizsgálnia az ott írottakat is beleértve:

- a 6/2013. PJE és a 2/2014. PJE valamennyi releváns tételét, hogy megfelel-e a C-186/16., C-51/17., C-705/21. és C-630/23. ügyekben kialakított EUB-mércének;
- precedensértékű kúriai döntések alkalmazhatóságát a C-630/23. ítélet alapján;
- az eredeti állapot helyreállítását kizáró precedensgyakorlatot;
- a „speciális hatályossá nyilvánítás” gyakorlati alkalmazását, hogy biztosítja-e a C-630/23. által megkövetelt restitúciós eredményt;
- lényegében azonos banki kockázatfeltáró dokumentumokat illetően az egységes tartalmi mérce kialakítását – MNB által hitelesen - az átláthatóság, világosság, érthetőség megítélésére a mércével való összevetéssel;
- megfelelően biztosított volt-e a fogyasztó javára az uniós fogyasztóvédelmi szabályok alkalmazása a pénzintézetek részéről és hivatalból a Felügyelet részéről;
- a bírói gyakorlat kellően biztosítja-e az irányelv 7. cikke szerinti visszatartó hatást.

A Kúria alkotmányos feladata a bíróságok jogalkalmazása egységének biztosítása, bár a 10/2025. JEH jogegységi határozat maga is e feladatkörében született, de a fentiek – és ismételve: a VIII. fejezet T.3 tézisei – szükségesek.

XI. Jogalkotó kérdései és az újra beavatkozás

1. A pénzügyi és igazságügyi jogalkotásért felelős szerveknek indokolt megvizsgálniuk:

- a DH1 és DH2 jelenlegi uniós jogi megfelelőségét;
- a DH2 37. § összeegyeztethetőségét az EUB restitúciós követelményeivel;
- szükséges-e törvényi módosítás a C-630/23. ítélet végrehajtása érdekében;
- szükséges-e általános rendezési mechanizmus azon fogyasztók számára, akik azonos, lényegében azonos tisztességtelen standard tájékoztatással szerződtek;
- indokolt-e a tömeges egyéni perek helyett kollektív, peren kívüli vagy rendszerszintű igényérvényesítés erre irányuló szabályokkal, elszámolással;
- mi következik az EUB-ítéletekből a megszűnt, végrehajtott ügyleteket illetően;

- szükséges-e speciális szabályozás azon fogyasztók számára, akiknek ingatlanát a szerződésből eredő követelés miatt végrehajtásban értékesítették.

2. A DH-törvények precedensek arra, hogy tömeges szerződéses problémák törvényi rendezése lehetséges és szükséges, ezzel az újabban felismert jogi hibák kijavíthatók.

3. Az Európai Bíróság több magyar ügyben elfogadta, hogy jogszabály egy tisztességtelen kikötés helyébe meghatározott feltételek mellett diszpozitív vagy kötelező szabályt állíthat, de csak akkor, ha ezzel a fogyasztót védi. Más a helyzet, ha a jogalkotói vagy bírói beavatkozás eredménye az lenne, hogy a szerződés főszolgáltatását érintő tisztességtelen kikötés helyébe betett más feltétellel a szerződés lényegében változatlanul fennmaradna.

4. A törvényi beavatkozást a C-630/23. ítélet fényében újra kell értékelni. Különösen vizsgálandó a DH2 törvény 37. § jelenlegi alkalmazása és annak viszonya a 93/13/EGK irányelv 6. cikk (1) bekezdéséhez, a 7. cikk (1) bekezdéséhez a C-705/21. ítélethez, a C-630/23. ítélethez, valamint a Kúria 10/2025. JEH jogegységi határozatához.

5. Különösen a következő korábbi magyar jogtételek teljeskörű felülvizsgálata szükséges:

5.1. *„Az árfolyamkockázat a kedvezőbb kamat ellenértéke".*

A 6/2013. és 2/2014. PJE több helyen a kedvezőbb kamat és az árfolyamkockázat összevethető kapcsolatát állítja. A III. fejezetben bemutatott tények alapján a két faktor egymásra hat, de kapcsolatuk nem egyszerű összevetés, hanem matematikailag kifejezhető, a kamatkülönbség elmozdítja az egymás közötti árfolyamot meghatározható arányban: a kamatkülönbség előnyét eltünteti és meghaladja az árfolyamváltozás hátránya. E megállapítás fényében minden kölcsön rendszerszintű felülvizsgálatra szorul.

5.2. Az, hogy egy hátrány egy másik kedvezőbbel párosul, az önmagában nem igazolja, hogy a fogyasztót megfelelően tájékoztatták az árfolyamváltozás tényleges hatásáról.

5.3. *„Az árfolyamváltozás mértékéről nem kellett tájékoztatni"*

A 6/2013. PJE szerint a tájékoztatási kötelezettség nem terjedhetett ki az árfolyamváltozás mértékére. Ez az állítás a pénzpiaci ismeretek tagadása, ténytagadás. A III. fejezet bemutatta, hogy mit lehetett és kellett volna közölni, amit figyelembe kell venni.

Röviden: a jelentős és tartós árfolyamromlás a kamatkülönbségből eredő reális lehetőség, az adósságra gyakorolt súlyos hatását, mint következményt be lehetett és kellett mutatni.

5.4. *Az érvényessé nyilvánítás elsődlegessége*

Ez a tétel a C-630/23. és a 10/2025. JEH következtében már meghaladott azokban az ügyekben, ahol az árfolyamkockázati kikötés tisztességtelensége a szerződés teljes érvénytelenségét eredményezi, kivéve a megfelelően tájékoztatott fogyasztó erre irányuló szabad döntését.

5.5. *Az eredeti állapot helyreállításának törvényi kizárása*

A 10/2025. JEH e kérdést nem vizsgálta, ezért indokolt önállóan megvizsgálni, hogy a DH2 e rendelkezése minden alkalmazásában megfelel-e az uniós fogyasztóvédelmi jognak?

XII. Társadalompolitikai következmények

A 6/2013 PJE és a 2/2014 PJE jogegységi határozat a jogi vizsgálat azt tárja fel, hogy a magyar devizahitelezési gyakorlat valamely standard eleme tömegesen nem felelt meg az uniós fogyasztóvédelmi követelményeknek. Nem elég a bírói joggyakorlat korrekciója.

Vizsgálni szükséges az érintett fogyasztók:

- vagyoni veszteségeit;
- végrehajtási helyzetét;
- végrehajtások módját és esetleges visszaéléseket;
- lakhatási következményeit;
- fennálló tartozásait;
- valamint az uniós jogból eredő jogaik tényleges érvényesíthetőségét;
- a peres eljárások kezelését, terheit, jogérvényesítés esélyét;
- a rendszerszintű elszámolás társadalmi hatását párhuzamosan más tárcákkal.

Ezért a kérdés pénzügyi, igazságügyi, fogyasztóvédelmi és szociálpolitikai ügy egyszerre, mely csak rendszerszintű megoldással kezelhető.

XIII. Fogyasztói követelés elévülése kizárt

1. Törvény rendszerszinten kötelező szabályokat állíthat fel a III. fejezetben bemutatott pénzinézeti ismeret és tájékoztatási kötelezettség elmulasztása következményének kezelésére, tekintettel a 93/13 EGK fogyasztóvédelmi irányelv 7. pontjában foglalt állami kötelezettégre. Amennyiben az eredetileg kölcsönt nyújtó pénzintézet, vagy ha megszűnt, a jogutódja nem tudja bizonyítani, hogy a törvényben meghatározott tájékoztatási tartalmi minimumot átadta a fogyasztóknak, akkor az elégtelen és a tévedést előidéző pénzintézeti tájékoztatás miatt az azonos vagy lényegileg azonos szerződéses konstrukciók érvénytelenek és ezt a pénzintézet köteles tudomásul venni és a törvényben meghatározott eljárásnak alávetni magát.

2. A devizában számolt kölcsönökről adott tájékoztatás tisztességtelen, jogszerűtlen volta miatt rendszerszintű semmisség megállapítása nem történhet meg úgy, hogy bármely jogszabályra, pl. elévülésre hivatkozva a semmiség jogkövetkezményét nem kell levonni.

3. Európai Bíróság 2026. március 19-én úgy döntött a C-679/24. számú UniCredit Bank/ Momentum Credit ügyben a Fővárosi Törvényszék kérdésére, hogy a szerződés semmissége esetén az abból eredő jogok nem évülnek el sem a szerződés megkötése utáni öt év alatt, sem magyar, vagy uniós ítélet meghozatala időpontjától számított öt év alatt.

4. rPtk. 234. § (1) bekezdése kimondta, hogy *„A semmis szerződés érvénytelenségére – ha a törvény kivételt nem tesz – bárki határidő nélkül hivatkozhat. A semmisség megállapításához külön eljárásra nincs szükség.”* Ennek a rendelkezésnek az a jogdogmatikai alapja, hogy ami semmis, az nem jött létre, ami nem jött létre az elévülni sem tud. Ez az értelmezés tökéletes szinkronban van az uniós irányelvvel. Így az rPtk. 324.

§-ában az a rendelkezés, hogy *„a követelések öt év alatt elévülnek, ha jogszabály másként nem rendelkezik”* csak létrejött követelésre vonatkozhat, így a vizsgált témában irreleváns.

5. Európai Bíróság a C-630/23. AxFina Hungary ügyben 2025-ben az árfolyamkockázatról adott tájékoztatás elégtelensége, mint tisztességtelen kikötés miatt egészében érvénytelenné nyilvánított szerződés jogkövetkezményeként leszögezte, hogy az érvénytelen szerződést bírói vagy jogszabályi beavatkozás nem alakíthatja át érvényessé. Erre válaszul Kúria a 10/2025. JEH jogegységi határozattal kimondta, hogy az árfolyamkockázati rendelkezés tisztességtelensége miatt egészében érvénytelen devizaalapú szerződést főszabály szerint a bíróság nem nyilváníthatja érvényesnek, kivéve, ha a megfelelően tájékoztatott fogyasztó kéri.

6. Miután az előző, 5. pont szerint EUB és Kúria egyező álláspontja szerint a devizában számolt kölcsönszerződések nagy tömege semmis, így Kúria a Jpe.III.60.009/2026. számon vizsgálja az elévülés kérdését. Itt nem érdemes követni a felvetett kérdésekre adott válaszokat. Csupán azt kell leszögezni, hogy általánosan kimondott szerződési semmisség esetében érvényesülnie kell az rPtk. 234. §-a és a C-630/23. sz. ítélet szerinti uniós fogyasztóvédelmi követelménynek.

7. Pontosabban, az Európai Bíróság jogértelmezése nem zárja ki az elévülési időt, azonban annak alkalmazása nem teheti gyakorlatilag lehetetlenné, vagy elfogadhatatlanul nehézzé az uniós fogyasztói jogok érvényesítését. Ez az effektivitási elve jogelméletben. A szerződések elszámolása nem kezdődhet és zárulhat ésszerűtlen időben.

XIV. Rendszerszintű helyreállítás főbb elemei

A rendszer alapverő jellemzése: a pénzügyi intézménynek kell elszámolnia azzal a jogviszonnyal, amelynek adatait teljesen és intézményesen maga kezelte, nem a fogyasztónak kell bizonyítania, hogy húsz évvel ezelőtt mennyi pénzt kapott, mennyit adott vissza, mennyivel tartozik ő vagy a pénzügyi intézmény.

1.A rendszerszintű jogi, gazdasági restitució politikai döntést kíván.

A politikai vezetés tisztességes államvezetést, a hibák kijavítását ígérte. E történelmi léptékű visszaélés kijavítása nélkül nincs hiteles hibajavítás. Az uniós fogyasztóvédelmi irányelv 7. cikke hatékony kollektív eszközöket követel a tagállamoktól a fogyasztók védelmére. Nálunk ez huszonkét éve hiányzik, míg a szomszéd azonnal megvédte a fogyasztóit a sokkal kisebb bajt észlelve. A magyar politika ennek ismeretében is kezdetektől szembe szállt az Unióval a pénzintézeti érdek védelmében. Nem kétséges, fel kell számolni ezt a hibát törvényi úton.

A jogi alap meg van, ha 10/2025 JEH jogegységi határozatot ennek tekinthetjük, mert az kimondja az árfolyamváltozásról, hogy a nem tisztességes tájékoztatás miatt semmis szerződés nem nyilvánítható érvényessé törvénnyel sem. Így elszámoltatható a létre sem jött szerződések miatt bekövetkezett állapot a DH törvények eljárásához hasonlóan.

2. Az elszámolásnak hivatalból kell történnie, nem kérelemre.

Az érvénytelen szerződést aláíró és a kölcsönzött forintot folyósító banknak kell meghatároznia a szerződést, megkeresnie a fogyasztót vagy örökösét, el kell számolnia a mindenféle címen a pénzintézethez vagy a követeléskezelőhöz befolyt összeget a kölcsönként folyósított összeggel szemben, ha van, meg kell fizetni a fogyasztónak visszajárót, a fogyasztó tartozásának megfizetését részletekben kell kezdeményezni.

3. Meg kell határozni a tisztességes tájékoztatás tartalmát.

Az a tájékoztatási tartalom tisztes, melyben a pénzintézet átadta tudását a jövőbeli árfolyamról. Ausztria minimum standard tájékoztatási tartalmat határozott meg 2003-ban, majd pontosította 2006-ban, 2008-ban a svájci frank kölcsönzésére. Mi most utóbb meghatározhatjuk a minimum tájékoztatási tartalmat és minden pénzintézetnek meg kell adni a jogot, hogy adott határidőn belül tényekkel bizonyítsa, hogy ezzel megegyező, vagy ennél több ismeretet adott át. Az ilyen közlést MNB, mint felügyelet rövid időn belül elbírálja, a bíróság előtt vitatható, de a per nem késleltetheti az elszámolást.

4. A jogkövetkezmény meghatározása.

Amennyiben a fogyasztónak adott tájékoztatás nem felet meg a követelménynek, akkor a szerződés nem jött létre, amit el kell számolni a magyar és az uniós jog alapján.

5. Meg kell határozni az érintett érvénytelen szerződések körét.

Ez a 2014-es-2015-ös elszámolásnál már megtörtént. MNB archívumában megtalálhatók az adatok. MNB-nek megfelelő jogköre van a rendszerszintű elszámolás technikai kidolgozásához és a lebonyolítás szervezéséhez a specifikus felügyeleti és megkövetelési jogkörében és rendelkezik a korabeli, 2004-2010 közötti adatok archívumával.

6. Meg kell határozni az elszámolásra kötelezett pénzintézetek körét.

Erre is meg van az adatbázis MNB-nél, szerepelt a DH törvények alkalmazásánál is háttérként. Azóta nagy változást hozott a követelések átadása faktor cégeknek, de az elszámolás az érvénytelenül szerződő pénzintézettel, vagy jogutódjával történik. A követeléskezelőket az elszámoló pénzintézet vonja be, a fogyasztót e téren semmilyen feladattal sem szabad terhelni.

7. Meg kell határozni a fogyasztók körét.

A pénzintézeteknek sem lesz könnyű megtalálni korábbi ügyfeleiket vagy örököseiket. Sajnos sokan ez ügy miatt mentek el korán, de bármely okból valaki örökölte, vagy nem is örökölte, mert lezárult a fogyasztó életében a szerződés. Most a megkötés időpontjára visszamenőleg kell jogosultságot találni, mely a 2014-15-ös évekhez képest sokkal nehezebb. A lehetséges fogyasztói körülmények rendszerezésére és egy technikai, lebonyolítási képzettségű országos tanácsadói hálózatra van szükség.

8. Meg kell határozni a konkrét törvény által előírt elszámolási modellt.

Ezt a törvényben kell lerögzíteni. Minden érvénytelen szerződéshez hozzá kell rendelni egy elszámolási számlát. Egyik oldalára kerül az, amit a fogyasztó ténylegesen kapott, a másikra a legkülönfélébb módon tőle befolyt banki bevétel. MNB-nek kell kidolgoznia a pénzügyi események időtényezőjének figyelembevételét és az egyenleg képzését.

Az elszámolási modellnek külön fejezetekben kell kezelnie a már visszafizetett szerződéseket, a lezárt végrehajtásokat, az elvesztett ingatlanokat, a követeléskezelőknek engedményezett tartozásokat, a lízingeket és sok más elemet úgy, hogy megfeleljen az uniós jognak és ne adjon okot többezer új perre. Nem könnyű, de nem lehetetlen.

Az elvesztett vagy a piaci ára alatt elárverezett ingatlanok esetében külön kérdés a vagyoni hátrány kezelése. A kialakult tulajdoni helyzet már nem bolygatható, de a fogyasztónak jár a megfelelő pénzügyi jogvédelem az EUB C-600/19. számon adott jogértelmezése szerint. A kárkezelés szintén egy modell a fő elszámolás mellett.

9. Elárverezett tulajdonra a tulajdon értékét meghatározó külön modell kell.

Elárverezéssel bankhoz, követeléskezelőhöz befolyt összeg nem azonos a banki követeléssel, és nem azonos az ingatlan, gépkocsi piaci értékével - az árverési 'hiénákra' – tekintettel. Gondoskodni kell a különbözet megállapításáról. Kárszámlát is nyitni kell a kényszerértékesítés esetén. A végrehajtói eljárási, közjegyzői költséget is el kell számolni.

10. A pénz időértéke az elszámolásban

A fizetések időértéke számítógéppel kezelhető. Egy adott napra, mint jelenértékre lehet minden pénzügyi eseményt konvertálni. Az a pénz után, amit a fogyasztó kapott szerződésen kívül a szerződés érvénytelensége miatt a pénzintézet nem kérhet kamatot, hiszen jogellenesen adta át, de a fogyasztó kérhet kamatot az által fizetett összeg után. Ez megoldható számítógépes modellel és megválasztott elszámolási, esetleg jegybanki alapkamattal. Az elszámolás átláthatósága miatt elképzelhető egy, a törvényben meghatározott kompenzációs ráta is, mely az átlagos inflációs rátát követi.

11. Negatív egyenlegek kezelése

Sok esetben a fogyasztó még tartozik a szerződésen kívül kapott pénz egy hányadával azon felül, amit különböző címeken fizetett. A modellnek ezt a fogyasztóra méltányosan úgy kell rendeznie, jövedelmi helyzetétől függő részletekben fizethessen.

12. A lebonyolítás idő igénye

A pénzügyi intézmény teljes elszámolását és az abból eredő összes fizetést a törvény hatályba lépésétől számított 1 éven belül be kell fejezni. Ez megoldható.

A pénzintézeteknek 30 napon belül kell kifogást emelniük MNB-nél 30 napos elbírálással, ha igazolni tudják, hogy a törvényben meghatározott tartalmú tájékoztatást megadták.

90 napon belül bankoknak azonosítaniuk kell minden szerződést. 6 hónapon belül el kell készíteni az elszámolásokat és megkezdeni a kiküldését és 9 hónapon belül be kell fejezni.

A fogyasztóknak 30 napjuk van az elfogadásra, a beérkezett elfogadást követő 15 napon a kifizetést teljesíteni kell, illetve a fogyasztó tartozása esetén meg kell állapodni ezen időn belül a részletekben való megfizetésről.

Lényegében egy év alatt a teljesítések megtörténnek, a fedezeti ingatlan elszámolása, pl. pici ár alatti eladása esetleg külön ütemezést kíván.

XV. Rendszerszintű elszámolás koncepciója

1. A rendszer alapelve. Nem a fogyasztónak kell bizonyítania, hogy húsz évvel ezelőtt mennyivel tartozott neki a pénzügyi intézmény; a pénzügyi rendszernek kell elszámolnia azzal a jogviszonnyal, amelynek teljes adatait intézményesen maga kezelte.

2. A tisztességtelen kikötés gazdasági hatását fel kell számolni. Az uniós jog nem elégszik meg azzal, hogy a tisztességtelen feltétel elvileg nem köti a fogyasztót. A jogvédelemnek fel kell számolnia a tisztességtelen feltétel által létrehozott gazdasági következményeket.

3. A teljes érvénytelenség következményét nem lehet a tisztességtelen kikötés gazdasági visszaépítésével rendezni. A C-630/23 ítéletet követő 10/2025. JEH szerint a magyar bíróságoknak az EUB által megkövetelt eredményt biztosító jogkövetkezményt kell alkalmazniuk; az érvényessé, hatályossá nyilvánítást előnyben részesítő kúriai gyakorlat e körben nem tartható fenn.

4. Az elévülési szabály nem üresítheti ki a fogyasztói jogvédelmet. A Jpe.III.60.009/2026. eljárás és a C-679/24. ügy közvetlenül ezt a kérdést helyezi előtérbe. Ebből a koncepció azt a jogalkotói következtetést vonja le, hogy a tömeges pénzügyi rendezést célszerű új törvényi elszámolási kötelezettségként szabályozni, nem több százezer régi elévülési vitát újra nyitni.

XVI. Szabályozás a törvény útján lehetséges

A szabályozás alapvető célja

1. § (1) E törvény célja, hogy a deviza- és devizaalapú fogyasztói hitel-, kölcsön- és pénzügyi lízingszerződések olyan körében, amelyben az árfolyamkockázatot a fogyasztóra hárító szerződési rendelkezés tisztességtelensége a szerződés teljes érvénytelenségét eredményezi, az érvénytelenség pénzügyi következményei egységes, hivatalból alkalmazandó elszámolási rendszerben kerüljenek rendezésre.

(2) Az elszámolási rendszer célja:

a) a fogyasztóra terhelt tisztességtelen szerződési feltétel jogi és gazdasági következményeinek megszüntetése;

b) a fogyasztónak a tisztességtelen szerződési feltétel alkalmazása nélkül birtokolt vagyoni helyzetének lehetőség szerinti helyreállítása;

c) annak megakadályozása, hogy az érvénytelenségből eredő pénzügyi rendezés az elévülés, a korábbi végrehajtás vagy a szerződés megszűnése miatt lehetetlenné váljon;

d) egységes, intézményi elszámolás nyújtása a fogyasztó jogainak érvényesítéséhez főszabály szerint az egyedi perindítás elkerülésével;

e) a fogyasztó és a jóhiszemű harmadik személy szerzett jogának összehangolt védelme.

Indokolás

A szabályozás uniós jogi kiindulópontja a 93/13/EGK irányelv 6. cikk (1) és a 7. cikk (1) bekezdése. A 6. cikk alapján a tisztességtelen feltétel nem jelenthet kötelezettséget a fogyasztóra, a 7. cikk pedig megfelelő és hatékony eszközöket követel a tisztességtelen feltételek alkalmazása megszüntetésére.

Az EUB a Gutiérrez Naranjo egyesített ügyekben abból indult ki, hogy a tisztességtelen feltétel megállapításának főszabály szerint alkalmasnak kell lennie annak a jogi és ténybeli helyzetnek a helyreállítására, amelyben a fogyasztó a kikötés hiányában lett volna. Az EUB ezért nem fogadta el azt a nemzeti bírói megoldást, amely a visszatérítés időbeli hatását csak a tisztességtelenséget kimondó ítélet utáni időszakra korlátozta.

Ebből azonban nem következik, hogy minden devizaalapú szerződés automatikusan érvénytelen. Az első jogi lépcső annak megállapítása, hogy az adott szerződési konstrukcióban az árfolyamkockázati rendelkezés átlátható, világos, értehető volt-e az uniós jog követelménye szerint, illetve ha nem, annak kiesése mellett a szerződés fenntartható-e?

A szabályozás hatálya

2. § (1) E törvény hatálya arra a fogyasztóval kötött deviza- vagy devizaalapú hitel-, kölcsön- vagy pénzügyi lízingszerződésre terjed ki,

a) amelyben az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő szerződési rendelkezés a fogyasztó számára adott tájékoztatás egészére figyelemmel nem felel meg az MNB által e célból definiált minimálisan elvárható átlátható, világos és érthető követelménynek,

b) amely szerződési rendelkezés ezért tisztességtelen, és

c) amely a tisztességtelen rendelkezés nélkül nem tartható fenn.

(2) E törvény alkalmazandó függetlenül attól, hogy a szerződés

a) fennáll,

b) teljesítéssel megszűnt,

c) felmondással megszűnt,

d) végtörlesztéssel megszűnt,

e) követelésengedményezéssel követeléskezelőhöz került,

f) végrehajtás tárgyát képezi vagy képezte,

g) a fedezet értékesítésével lezárult,

h) korábban bírósági vagy közjegyzői eljárás tárgya volt.

Indokolás

Az EUB C-630/23. számú AxFina Hungary ítéletére reagáló 10/2025. JEH alapján a Kúria már kimondta, hogy az árfolyamkockázati rendelkezésről adott elégtelen tájékoztatás tisztességtelensége miatt teljes egészében érvénytelen devizaalapú fogyasztói szerződések esetében a nemzeti jogot az EUB ítéletével összhangban kell értelmezni.

Kúria kifejezetten rögzítette: a fogyasztónak, megfelelő tájékoztatás után kinyilvánított eltérő szándéka hiányában a szerződéskötés előtti ténybeli és jogi állapot helyreállításának megfelelő eredményre kell törekedni. A jogkövetkezménynek lehetővé kell tennie a tisztességtelen feltétel következtében a pénzintézetnél keletkezett gazdagodás visszatérítését.

A törvény hatálya ezért nem a szerződés jelenlegi státuszához, hanem a szerződésnek a felek szerint vélt érvényességét adó aláírás időpontjához, azaz az érvénytelenségi ok fennállásának kezdő időpontjához kapcsolódik.

Értelmező rendelkezések

3. § E törvény alkalmazásában:

fogyasztó: minden olyan természetes személy**,** aki a 93/13 EGK irányelv hatálya alá tartozó szerződések keretében olyan célból jár el, amely kívül esik saját szakmája, üzleti tevékenysége vagy foglalkozása körén, valamint jogutódja;

pénzügyi intézmény: az eredeti kölcsönt nyújtó, annak jogutódja, továbbá az elszámolás tekintetében e törvényben meghatározott esetben a követeléskezelő;

folyósított tőke: a fogyasztó rendelkezésére ténylegesen bocsátott, forintban meghatározott vagyoni érték;

fogyasztói teljesítés: minden olyan pénzbeli vagy vagyoni teljesítés, amely a szerződésből eredő követelés kielégítésére közvetlenül vagy közvetve szolgált;

elszámolási fordulónap: az e törvény végrehajtására kiadott jogszabályban meghatározott egységes időpont;

alap-restitúciós egyenleg, vagy alap-helyreállítási egyenleg: a felek egymás javára teljesített vagyoni szolgáltatásainak az elszámolási fordulónapra korrigált különbözete;

további kompenzáció: az alap-restitúciós egyenlegben meg nem térült, e törvény alapján elismerhető vagyoni hátrány;

elszámolásért felelős intézmény: az a pénzügyi intézmény vagy követeléskezelő, amely e törvény alapján a fogyasztóval szemben az egységes elszámolás elkészítésére köteles.

Az érvénytelenség oka.

4. § (1) Mindazok a deviza- és devizaalapú fogyasztói hitel-, kölcsön- és pénzügyi lízingszerződések, melyekről okirattal bizonyítottan adott tájékoztatás nem felelt meg

MNB által megállapított, a törvény mellékletében rögzített minimálisan átlátható, világos, érthető tájékoztatási követelménynek.

(2) A törvény hatálya alá tartozó pénzügyi szolgáltató a törvény hatályba lépését követő 30 napon belül MNB-hez benyújtott igazolással és az érintett szerződések meghatározásával bizonyíthatja, hogy a törvény mellékletében szereplő tájékoztatási követelménynek e szerződések megkötésekor megfelelt.

(3) MNB a kapott igazolás és szerződési állomány kiegészítését kérheti a beérkezésüket követő 15 napon belül, majd a benyújtás lezárulását követően 30 napon belül elbírálja a tájékoztatás követelményeknek való megfelelőségét.

(4) Amennyiben MNB a tájékoztatást a kibocsájtott megfelelőségi szinttel összevetve megfelelőnek találta, úgy a pénzügyi szolgáltatónak az igazoltan megfelelő tájékoztatással kiadott kölcsönei mentesülnek e törvény hatálya alól.

(5) Amennyiben MNB elutasítja a tájékoztatás megfelelőségét a beadott bizonyításra tekintettel, úgy a pénzügyi szolgáltató a törvény hatálya alatt köteles eljárni, míg ezzel párhuzamosan bírósághoz fordulhat.

Indoklás

A pénzügyi szolgáltatóknak joguk van bizonyítani, hogy megfelelő tájékoztatást adtak. A bizonyítás nem lehet 'szóvirágok gyűjteménye', a megfelelőség csak tényekkel összevetve lehet megbízható és lehetőleg vita mentes. Ezért MNB-nek egy öt fős, társadalom és a pénzügyi szakma különböző területéről érkező grémium által meg kell szerkesztenie és dokumentálnia a pénzintézetek meglévő tudását azt, amit a kölcsön nyújtásakor bemutathattak volna a fogyasztónak úgy, hogy egyértelműen lehessen összevetni a valóságos tájékoztatással a III. fejezetben foglaltak szerint. A grémium eredményét a törvényalkotók a törvényhez mellékelik.

Meg kell engedni, hogy a pénzügyi szolgáltatók igazolják, hogy megfeletek e szintnek és azt is, hogyha MNB egyértelmű méréssel elutasítja az igazolásukat, akkor bíróság elött keressék igazukat. A bírósági eljárás azonban nem állíthatja le az elszámolásra felkészülést és a közel egy éves folyamat alatt van mód a vitatát jogerős ítélettel lezárni.

A rendszerszintű elszámolás elve

5. § (1) Az e törvény hatálya alá tartozó szerződéseket az elszámolásért felelős pénzügyi intézmény hivatalból köteles azonosítani.

(2) A fogyasztó elszámoláshoz való joga nem tehető függővé

a) előzetes felszólítástól,

b) külön kérelemtől,

c) keresetindítástól,

d) végrehajtási kifogástól,

e) más egyedi jogérvényesítési cselekménytől.

(3) Az elszámolásért felelős intézmény köteles a szerződés teljes pénzügyi történetét rekonstruálni.

Indokolás

Ennek a szabálynak már van magyar jogtörténeti előzménye. A 2014. évi XL. törvény külön törvényi elszámolási rendszert hozott létre a fogyasztói kölcsönszerződések egyes érvénytelen kikötéseinek pénzügyi rendezésére, amelyhez az MNB részletes módszertani rendeleteket alkotott.

A jelen koncepció tehát intézményi értelemben nem ismeretlen rendszert teremtene: ismét a pénzügyi intézményeket tenné az elsődleges elszámolás kötelezettjeivé.

A különbség az lenne, hogy az új elszámolás nem az árfolyamrés és az egyoldalú szerződésmódosítások korrekciójára, hanem a teljes érvénytelenség következményeinek rendezésére irányulna.

Az elszámolás alapelve

6. § (1) Az elszámolás során a tisztességtelen árfolyamkockázati rendelkezés a fogyasztó terhére sem közvetlenül, sem közvetve nem fejthet ki gazdasági hatást.

(2) A fogyasztó által adott szolgáltatás értékének meghatározásakor a ténylegesen rendelkezésére bocsátott vagyoni értékből kell kiindulni.

(3) A tisztességtelen árfolyamkockázat az elszámolás során nem állítható helyre olyan számítási módszer alkalmazásával, amely lényegében ugyanazt az árfolyamveszteséget ismét a fogyasztóra terheli.

Indokolás

A szabály célja annak megelőzése, hogy a jogilag kieső tisztességtelen feltétel gazdasági hatását az elszámolás utólag valamilyen módon visszaépítse.

A 10/2025. JEH szerint olyan nemzeti jogkövetkezményt kell alkalmazni, amelynek eredménye megfelel a C-630/23 ítéletben meghatározott követelményeknek, és biztosítja a tisztességtelen feltétel következményeinek tényleges felszámolását.

Az alap-restitúciós képlet

7. § (1) Az elszámolási fordulónapra számított alap-restitúciós egyenleg:

$$\mathbf{E = \Sigma FV(B_i) + \Sigma FV(V_j) + \Sigma FV(F□) + \Sigma FV(R□) - FV(T)}$$

ahol:

a) T a fogyasztó részére ténylegesen folyósított vagyoni érték;

b) B_i a fogyasztó egyes törlesztései, előtörlesztései és más közvetlen teljesítései;

c) V_j a végrehajtási eljárás során a követelésre ténylegesen elszámolt fogyasztói teljesítések;

d) F a fedezet értékesítéséből a követelésre ténylegesen fordított összegek;

e) R minden egyéb, a fogyasztó vagy harmadik személy vagyonából a szerződés szerinti tartozás teljesítésére fordított összeg;

f) FV az adott pénzmozgás egységes elszámolási fordulónapra számított időértéke.

(2) Ugyanazon vagyoni érték csak egy alkalommal vehető figyelembe.

(3) Ha E pozitív, az összeg a fogyasztót illeti.

Indokolás

A képlet alapja a tényleges vagyonmozgás, nem a korábbi banki számvitel.

Így például egy törlesztőrészlet korábbi banki tőke-, kamat- és díjfelosztása nem feltétlenül határozza meg annak restitúciós minősítését: az elszámolás szempontjából az elsődleges kérdés az, hogy a fogyasztó ténylegesen mekkora vagyont adott át.

A törvény e pontján szükséges részletezni az MNB-módszertant. A 2014-es elszámolási rendszer alapján ilyen szerződésszintű számítási módszertan rendeleti úton technikailag megvalósítható.

Időérték és kamat

8. § (1) A felek egymás javára teljesített valamennyi pénzmozgását az elszámolási fordulónapra kell korrigálni azzal, hogy fogyasztó számára folyósított összeg mindennemű korrekció nélküli.

(2) Az időérték-korrekció nem alapulhat olyan devizaárfolyamon, amely a tisztességtelen árfolyamkockázatot közvetlenül vagy közvetetten ismét a fogyasztóra hárítaná.

(3) Az alkalmazandó referencia-kamatot, napi számítási módszert és technikai szabályokat az MNB elnöke rendeletben állapítja meg.

Indokolás

A szimmetria elvileg szükséges a folyósított összeg időértékének figyelembe vételével, de a fogyasztónak szerződésen kívül folyósított összeg nem kamatozhat és a rendszerszintű hátrányával szemben méltányos, hogy nincs időérték korrekciója. Az időérték alkalmazása egyébként sem használható fel az érvénytelen árfolyamkockázat visszaállítására. A fogyasztó által az érvénytelen szerződésre történt vagyoni teljesítésnek időértéke értelemszerűen és erkölcsileg megalapozottan elszámolandó.

Elévülés

9. § (1) Az e törvény szerinti elszámolási kötelezettség önálló, törvényen alapuló kötelezettség.

(2) A pénzügyi intézmény az e törvény szerinti elszámolási kötelezettség teljesítését nem tagadhatja meg arra hivatkozással, hogy a fogyasztó valamely korábbi, az érvénytelenség jogkövetkezményéből eredő polgári jogi igénye elévült.

(3) Az elkészített elszámolásból eredő fogyasztói fizetési igény elévülése legkorábban az elszámolás szabályszerű közlésével kezdődhet.

Indokolás

E törvény új elszámolási és fizetési kötelezettséget hoz létre a törvény alapján. Az elszámolás bármelyik eleme mentes az elévüléstől, míg a törvény végrehajtásával kapcsolatban felmerülhet jövőbeli elévülés.

Kúria előtt folyamatban lévő Jpe.III.60.009/2026. jogegységi eljárás azt vizsgálja, hogy az érvénytelenségi jogkövetkezmény levonására irányuló igénnyel szemben előterjesztett elévülési kifogást mikor kell elbírálni, mikor kezdődik az elévülés, és fennállhatott-e annak nyugvása?

Az EUB 2026. március 19-én a C-679/24. UniCredit Bank és Momentum Credit ügyben a devizaalapú szerződés tisztességtelen árfolyamkockázati kikötéséből eredő visszatérítési igény elévülésének kezdőpontját és a nyugvást követő folytatódását vizsgálta.

A már lezárt szerződések

10. § (1) A szerződés teljesítése, felmondása, megszüntetése vagy végtörlesztése az elszámolási kötelezettséget nem szünteti meg.

(2) A követelés korábbi engedményezése az elszámoláshoz való jogot nem érinti.

(3) Az elszámolás eredményeként a fogyasztót megillető összeg attól függetlenül megfizetendő, hogy a szerződés a törvény hatálybalépésekor fennáll-e.

Indokolás

A restitúció szempontjából a már lezárt szerződés különösen jelentős, hiszen a jogalap nélküli vagyoni eltolódás itt már egészében bekövetkezhetett.

A 2014-es magyar elszámolási szabályozás alkalmazott olyan módszert, mely a már megszűnt fogyasztói kölcsönszerződésekre vonatkoztak.

Folyamatban lévő végrehajtások

11. § (1) Az e törvény hatálya alá tartozó követelés tekintetében folyamatban lévő végrehajtást fel kell függeszteni az elszámolásig a törvényben meghatározott körben.

(2) Végrehajtás az elszámolást követően fennmaradó és e törvény szerint érvényesíthető követelésre nem folytatható, végrehajtás helyett a fogyasztó jövedelmi helyzetét figyelembe vevő részeletekben fizetésre kell szerződni közléstől számított 60 napon belül.

(3) Ha az elszámolás alapján nincs végrehajtható követelés, a végrehajtást megszűnik.

Indokolás

Az uniós effektivitás elvével nehezen lenne összeegyeztethető olyan rendszer, amelyben a tisztességtelenség pénzügyi következményeinek vizsgálata közben a potenciálisan ezen a szerződésen alapuló végrehajtás visszafordíthatatlanul befejeződhetne.

Az EUB több végrehajtási ügyben hangsúlyozta, hogy a nemzeti eljárási szabályok nem tehetik lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé a 93/13 irányelvből eredő jogok érvényesítését.

Az a mód, hogy az elszámolás eredményét részeltekben fizetheti meg a fogyasztó az megfelel a pénzügyi szolgáltató alaptevékenységének.

Befejezett végrehajtás

12. § (1) A végrehajtási eljárás befejezése önmagában nem zárja ki az e törvény szerinti pénzügyi elszámolást.

(2) Az elszámolás során figyelembe kell venni

a) a munkabérből levont,

b) bankszámláról beszedett,

c) ingó- vagy ingatlanértékesítésből,

d) más végrehajtási cselekményből

a szerződésből eredő követelésre elszámolt valamennyi összeget.

Indokolás

Az EUB C-600/19. Ibercaja Banco ügyben jelentős különbséget tett a tulajdonátruházás visszabontása és a fogyasztó későbbi pénzügyi jogvédelme között. Az EUB szerint, ha a jelzálog-végrehajtás befejeződött és az ingatlan tulajdonjoga harmadik személlyé lett, az uniós jog nem feltétlenül követeli meg a tulajdonátruházás visszabontását. Ugyanakkor a fogyasztónak biztosítani kell, hogy későbbi eljárásban a tisztességtelen feltételre hivatkozhasson és pénzügyi kártalanítást követelhessen.

A lezárt végrehajtást és a pénzügyi restituciót külön ügyként kell összevetni.

A jóhiszemű harmadik személy tulajdonának védelme

13. § (1) Az e törvény szerinti elszámolás önmagában nem érinti a jóhiszemű harmadik személy által végrehajtási árverésen vagy annak alapján megszerzett tulajdonjogot.

(2) Ha az eredeti vagyoni állapot természetbeni helyreállítása harmadik személy megszerzett jogait sértené, a fogyasztó jogvédelmét pénzügyi kompenzáció biztosítja.

Indokolás

E szabály közvetlenül illeszkedik a C-600/19. ítélet logikájához. Az EUB védte a már végbement harmadik személyi tulajdonszerzés jogbiztonságát, de ezt azzal kapcsolta össze, hogy a fogyasztónak továbbra is rendelkeznie kell a teljes és hatékony pénzügyi jogvédelem lehetőségével. Más kérdés, hogy végrehajtással nemcsak jóhiszeműn szereztek egyesek vagyont, parlament vizsgálja, de az ne e törvény kompetenciája.

Az ingatlanvesztés kompenzációja

14. § (1) Ha a fogyasztó ingatlanának kényszerértékesítésére az e törvény hatálya alá tartozó szerződésből eredő követelés végrehajtásában került sor, az alap-restitúció mellett vizsgálni kell a fogyasztó további, meg nem térült vagyoni hátrányát.

(2) A további kompenzáció csak olyan veszteségre terjedhet ki,

a) amelyet az alap-restitúciós elszámolás még nem térített meg,

b) amely megfelelő okozati kapcsolatban áll a végrehajtással, és

c) amelynek összege objektív módszerrel meghatározható.

(3) Ugyanazon vagyoni hátrány két jogcímen nem téríthető meg.

Indokolás

Az EUB ítélkezési gyakorlata erősen megalapozza, hogy a fogyasztó tényleges pénzügyi jogorvoslattal rendelkezzen. Abból azonban nem következik automatikusan egy konkrét képlet arra, hogy az árverési ár és az utólag megállapított piaci érték teljes különbségét minden esetben a bank térítse meg. Ehhez a törvénynek rendeznie kell:

- az értékelés időpontját;

- a forgalmi érték meghatározásának módszerét;

- az okozati kapcsolatot;

- a végrehajtási költségeket;

- az esetleges más hitelezők kielégítését;

- a kétszeres megtérítés kizárását.

Követeléskezelők

15. § (1) A követelés engedményezése a fogyasztó e törvényből eredő jogát nem érinti.

(2) A fogyasztóval szemben egyetlen egységes elszámolást kell készíteni.

(3) Az eredeti hitelező, annak jogutódja és a követeléskezelő köteles az elszámoláshoz szükséges adatokat egymás rendelkezésére bocsátani.

(4) A pénzügyi intézmények egymás közötti megtérítési vitája a fogyasztó részére járó összeg kifizetését nem késleltetheti.

Indokolás

A fogyasztói jogvédelem effektivitását jelentősen gyengítené, ha a fogyasztónak kellene évtizedes engedményezési láncokat feltárnia, ami számára lehetetlen.

A 2014-es magyar elszámolási rendszer előkép, mely külön szabályozta a pénzügyi intézmények és a követeléskezelők elszámolási mechanizmusát.

Jogerősen lezárt bírósági ügyek

16. § (1) Korábbi jogerős bírósági határozat fennállása nem mentesíti a pénzügyi intézményt az e törvény által létrehozott önálló elszámolási kötelezettség teljesítése alól.

(2) E törvény főszabály szerint nem nyitja újra, nem hatálytalanítja a jogerős ítéletet.

(3) Pénzügyi rendezés – amennyiben lehet – a korábbi ítélet jogereje mellett teljesítendő.

(4) Ha valamely egyedi ügyben az uniós jog hatékony érvényesülése a jogerő korlátozását követeli meg, annak eljárási szabályait külön törvény állapítja meg

Indokolás

Az uniós jog nem tekinti általánosan értéktelennek a jogerőt. EUB maga is elismerte a jogerőhöz kapcsolódó jogbiztonsági szempont jelentőségét, miközben azt nem engedte meg, hogy a visszatérítési jogot általános időbeli korlátozással kiüresítsék.

A C-600/19 ugyanakkor mutatja, hogy a jogerő és a határidők nem használhatók úgy, hogy a fogyasztó soha ne részesüljön tényleges bírói vizsgálatban és jogvédelemben.

Ezért a rendszerszintű elszámolási törvény számára nem a korábbi ítéletek tömeges „megsemmisítése" a megoldás, hanem új pénzügyi kötelezettség előírása törvényi úton.

Negatív elszámolási egyenleg

17. § (1) Az e törvény szerinti elszámolás korábban véglegesen lezárt szerződés alapján új fogyasztói tartozást nem keletkeztethet.

(2) Az elszámolás következtében megszűnt, elengedett követelés nem éledhet fel.

(3) A fogyasztónak fizetendő összeg az alap-restitúciós egyenleg és az e törvény szerint megállapított további kompenzáció.

Indokolás

A lezárt jogviszonyok jogbiztonságát az teremti meg, ha egy restitúciós törvény nem hoz létre tíz-húsz évvel korábban lezárt ügyletekből új követeléseket a fogyasztó terhére. A szabályt gondosan kell vizsgálni a pénzügyi intézmény tulajdonhoz való joga és jogbiztonság szempontjából.

A teljesítés határideje

18. § (1) A pénzügyi intézmény

a) három hónapon belül azonosítja az érintett szerződéseket;

b) hat hónapon belül elkészíti az elszámolási adatállományt;

c) kilenc hónapon belül megkezdi az elszámolások közlését;

d) legkésőbb tizenkét hónapon belül valamennyi azonosított elszámolást teljesíti.

(2) A pénzügyi intézmény kapacitáshiányra, ügyteherre, informatikai problémára vagy a szerződések nagy számára a határidő elmulasztásának igazolásaként nem hivatkozhat.

(3) A fogyasztó javára megállapított nem vitatott összeget az elszámolás közlését követő harminc napon belül meg kell fizetni.

Indokolás

A 12 hónap a kötelezett pénzügyi intézmény teljesítési határideje, nem a fogyasztó jogvesztő határideje. Ez az effektivitás elvével összeegyeztethető.

Adatmegőrzés és bizonyítás

19. § (1) A pénzügyi intézményt terheli annak bizonyítása, hogy az elszámolásban felhasznált adatok teljesek és helyesek.

(2) A fogyasztótól nem követelhető olyan történeti adat bizonyítása, amelyet jogszabály alapján intézményi szereplő köteles vagy köteles volt nyilvántartani.

(3) Ha valamely történeti adat az intézmény mulasztása miatt nem rekonstruálható, az ebből eredő bizonytalanság nem értékelhető automatikusan a fogyasztó hátrányára.

Indokolás

Húsz évvel korábbi szerződés rendszerszintű elszámolása működésképtelen lenne, ha a fogyasztónak kellene minden havi bankszámlakivonatot, végrehajtási iratot vagy követeléskezelői bizonylatot előállítania. Az adatgazda jellemzően a bank, a követeléskezelő és a végrehajtási rendszer volt, már bizonyították teljesítő képességüket.

MNB-felügyelet

20. § (1) A Magyar Nemzeti Bank rendeletben állapítja meg

a) a minimálisan átlátható, világos, érthető, az uniós fogyasztóvédelmi irányelvnek megfelelő tájékoztatási tartalmat a kölcsönszerződések érvényesnek nyilvánításához;

b) az elszámolási képlet részletes módszertanát;

c) az időérték-korrekciót;

d) az adatszolgáltatás formátumát;

e) az elszámolási értesítő kötelező tartalmát;

f) az informatikai és auditkövetelményeket.

(2) Az MNB jogosult az elszámolási algoritmusok teljes körű ellenőrzésére.

(3) Az MNB jogsértés esetén bírságot és az elszámolás újbóli elvégzését rendelheti el.

Indokolás

A magyar jogrendszerben erre közvetlen intézményi előkép van: a 2014-es elszámolási törvény végrehajtásához több MNB-rendelet és részletes számítási módszertant adott.

Jogorvoslat

21. § (**1**) A fogyasztó vitathatja

a) az érintettségének megállapítását,

b) az elszámolás adatait,

c) az alkalmazott képletet,

d) a kompenzáció összegét.

(2) A jogorvoslat nem függeszti fel a kötelezett által elismert összeg megfizetését

(3) A jogorvoslati eljárásnak gyorsnak, arányos költségűnek és a fogyasztó számára ténylegesen hozzáférhetőnek kell lennie.

Indokolás

Az EUB eljárási fogyasztóvédelmi ítélkezési gyakorlata visszatérően abból indul ki, hogy a nemzeti eljárási szabályok nem tehetik lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé az uniós fogyasztói jogok gyakorlását. A végrehajtási ügyekben ezt az EUB különösen erőteljesen alkalmazta. A mai létező békéltető testületek kibővíthetők úgy a kapacitásukat, mint ismereteiket illetően.

Jogról való lemondás

22. § (1) Az elszámolás alapján járó összeg átvétele önmagában nem jelenti más jogról való lemondást.

(2) Érvénytelen az olyan nyilatkozat, amely az e törvény alapján egyébként kötelezően járó összeg megfizetését általános igénylemondáshoz köti.

(3) A fogyasztó kizárólag megfelelő, egyedi tájékoztatást követően tehet további igényéről rendelkező nyilatkozatot, amennyiben azt az uniós jog megengedi.

Indokolás

A 10/2025. JEH maga is abból indul ki, hogy a fogyasztó megfelelő tájékoztatás után dönthet úgy, hogy az uniós jog szerinti speciális védelemtől eltérő megoldást választ. Ez azonban ténylegesen tájékozott fogyasztói döntést feltételez és a tájékoztatást bizonyítani kell.

Alkotmányossági garanciák

21. § E törvény alkalmazása során biztosítani kell:

a) a jogbiztonságot;

b) a jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogok védelmét;

c) az arányosságot;

d) a tulajdonhoz való jog tiszteletben tartását;

e) a tisztességes eljáráshoz való jogot;

f) az uniós jog tényleges érvényesülését.

Indokolás

A szabályozás alkotmányossági szempontból nem épülhet egyszerűen arra a gondolatra, hogy egy későbbi bírói értelmezés miatt valamennyi húsz éve lezárt jogviszony korlátozás nélkül visszamenőlegesen újra nyitható.

A magyar jogban a jogbiztonság a jogállamiság lényeges része; a tulajdonhoz való jog és a tisztességes bírósági eljárás szintén alkotmányos védelmet élvez.

Ugyanakkor a korábbi devizahiteles törvényeket maga az Alkotmánybíróság is vizsgálta, így a magyar alkotmányjog számára nem ismeretlen a nagy tömegű, korábban létrejött pénzügyi szerződések törvényi rendezése.

Jelen modell három módszerrel csökkenti a visszaható jogalkotás kockázatát:

- nem minden devizahitelt minősít törvénnyel automatikusan érvénytelennek, hanem az uniós jog szerinti érvényességi feltételek teljesítéséből indul ki;

- nem semmisíti meg tömegesen a korábbi jogerős ítéleteket, hanem új, törvényi elszámolási kötelezettséget hoz létre;

- nem bontja vissza a jóhiszemű harmadik személyek tulajdonszerzését, hanem pénzügyi kompenzációt alkalmaz.

Uniós jogi záradék

22. § (1) E törvényt a 93/13/EGK irányelv 6. és 7. cikkével, az Európai Unió Bíróságának vonatkozó ítélkezési gyakorlatával, valamint az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvével összhangban kell értelmezni.

(2) Az értelmezés során biztosítani kell, hogy a fogyasztót az uniós jog alapján megillető jogok gyakorlása ne váljon lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé.

Megjegyzés

A fenti törvényvázlat módot ad az elindulásra, de nem tartalmaz több olyan szabályt, amit majd be kell építeni a törvénybe, például a fogyasztó örököseinek felkutatását, vagy a fogyasztó elérésének hiányában fennmaradó elszámolási tételeket, melyet pénzügyi alapként más címen járó kártérítési igényhez kell felhasználni. Ugyancsak külön megfontolást kíván a kártérítés, a piaci érték alatti eladása a fedezetnek, mely nem feltétlen a pénzintézet felelőssége. A kártérítés alapját valamilyen módon képezni kell, de az külön megfontolás tárgya. Fontos szempont, hogy az állami költségvetést nem terhelheti a rendszerszintű elszámolás, éppen elég terhe lesz a törvény meghozása és végrehajtása. Itt nem a teljes szabályozásról volt szó, csupán a lényegéről.

XVII. Várható ellenérvek

1.Tiltott visszaható hatályú jogalkotás. A jogalkotó nem teremthet pénzügyi terhet húsz évvel ezelőtti szerződésekhez azon a címen, hogy a szerződések nem jöttek létre. A válasz az, hogy a szerződések érvénytelensége a 93/13 EGK irányelv és annak EUB értelmezése alapján áll fenn és a modell a jelenben ír elő elszámolási kötelezettséget olyan

szerződéses következmények rendezésére, amelyek uniós jogi megítélése pontosabbá vált az elmúlt évtizedekben. A modell főszabály szerint nem nyitja újra a lezárt pereket. A korábbi ítélet és az új törvényi elszámolási kötelezettség elkülönül. A fogyasztó nem tehet arról, hogy a jogának felismerése húsz évig tartott, az időveszteség nem terhelheti.

2. Jogerő sérelme. A modell nem nyitja újra a lezárt pereket. A korábbi ítélet és az új törvény alapján a pénzügyi elszámolási kötelezettség elkülönül.

3. Bank tulajdonhoz való joga. A szabályozásnak igazolnia kell, hogy a vagyoni beavatkozás legitim célt szolgál, alkalmas, szükséges és arányos. Ezért különösen fontos a pontos szerződéskör, az egységes képlet és a kétszeres megtérítés kizárása, annak igazolása, hogy nem tartalmaz büntető jellegű elemet az elszámolás és a helyreállítás, valamit a kompenzálás elkülönül.

4. Az elévülés. A modell önálló törvényi elszámolási jogviszonyt hoz létre, nem próbál minden korábbi igény elévülést egyszerűen eltörölni. A C-679/24. sz. EUB ítélet korlátot állít az elévülés olyan alkalmazása elé, amely a fogyasztót megillető helyreállítást ténylegesen akadályozná.

5. A fedezetvesztés. A teljes kompenzáció nem vezethető le az elszámolásból önmagában. Itt külön jogalkotói döntés és szigorú okozati szabály szükséges és bizonyára lesz is.

6. Nem lehet szerződéseket csoportszinten érvénytelennek tekinteni. Ezért épült be a modellbe a tájékoztatásnak MNB által meghúzott átlátható, világos, érthető szintje a jogosság mércéjeként. Bármely pénzintézet igazolhatja, hogy a szint felett adott tájékoztatást. Az érvénytelenség nem csoport szintű, hanem szerződés típus szerinti.

7. Az állam nem telepíthet a bankokra társadalmi rendezést célzó költséget. Az elmúlt 22 év alatt a bankok telepítettek jogellenesen terhet a társadalomra, melynek visszavétele egészében nem is történhet meg a sok negatív multiplikátor hatás miatt.

8. A bankok nem rendelkeznek húsz évre visszamenőleg minden adattal. Ez az érv nem valóságos, rendelkeznek vele, MNB, mint PSZÁF adatainak birtokosa tudja igazolni.

9. A rendszer szintű rendezés pénzügyi stabilitási kockázatot hordoz. Ez nem igaz. PSZÁF 2013. május 31-i, Kúria tanácselnökének írt levele bevezetőjében azzal fenyegette meg Kúriát, hogyha a fogyasztók javára ítél, akkor bankpánik, a betétesek pénzvesztése, a bankok csődje és akár államcsőd is lehet a vége. Érdemes figyelmesen elolvasni:

> *„Tény, hogy a devizahitel-szerződések valamely általános rendezőelv szerinti visszamenőleges, „sommás" átalakítása vagy semmissé nyilvánítása hatását tekintve nem egyszerűen az ügyfelek beláthatatlan helyzetéről vagy a bankrendszer veszteségeiről szóló kérdés. A legjelentősebb gazdasági hatása abban nyilvánulhat meg, hogy egy ilyen döntés esetén a bankok képtelenné válhatnak a betétesek pénzének kifizetésére. Vagyis itt nem a devizahitelesek megsegítéséről, és nem is a bankok profitjáról van szó, hanem egy potenciális bankpánik lehetőségéről (amely szélsőséges esetben akár államcsődben is végződhet). A bankok a náluk elhelyezett (kis- és nagyösszegű) betéteket közvetítik a finanszírozást igénylő szereplőknek (lakosságnak, vállalatoknak,*

állami intézményeknek stb.), döntően hitelezésre fordítják. Ha ezek a hitelek nem térülnek meg, jelentős veszteségek keletkeznek rajtuk, akkor a betétesek pénze kerülhet veszélybe, függetlenül attól, hogy az adott betétesnek van-e bármilyen hitele vagy nincs. Más szavakkal: egy vagy kétszázezer devizahiteles jelenlegi gondja, több millió betétes jövőbeli problémájává is eszkalálódhat, ami nyilvánvalóan nem lehet cél. (...) bízunk benne, hogy a Kúria, illetve a tisztelt magyar bírói kar minden egyes jogvitában a gazdasági és társadalmi következményeket, kölcsönhatásokat figyelembe vevő, azokat a jog rendeltetésével összhangban értékelő jogértelmezés mentén jut el a végső ítéletekhez."

A pénzintézetek törvényes működéséért és a fogyasztók védelméért felelős kormányhivatal azt javasolja a legfőbb bírói fórumnak, hogy áldozzon be párszázezer magyar családot, ne ítéljen javukra – számára nem kérdés a jog, mint ahogy nem volt akkor, mikor engedte a törvénysértést - különben súlyos társadalmi, gazdasági kár következik, akár államcsőd is. Az akkor 75-80 %-ban külföldi tulajdonú bankjaink a bankfelügyelet általa zsarolják az igazságszolgáltatást, hogy ne merje felismerni azt, amit elkövettek? Ma is érvényben van az a jogegységi határozat (6/2013 PJE), amelyet Kúria a PSZÁF valótlan állításaira alapozott. Ezeknek a pénzintézeteknek a jogellenesen szerzett pénz visszafizetése nem teher, mert egyrészt hatalmas bankhálózatok részei, így a rendszerszintű elszámolás méretükhöz képest aprópénz. Pl. az egyik devizában számoltan kölcsönző osztrák bank – mely otthon nem tehette azt, amit itt - 2025-ös mérlegfőösszege jóval nagyobb, mint az egész magyar bankrendszeré. Ezt féltette a Felügyelet a millió megkárosított magyar ember tönkretétele árán? E hamisságot el kell utasítani – tettekkel!

XVIII. Összefoglaló tények és következtetések

A memorandum alapján az alábbi fő következtetések állapíthatók meg.

1. Az árfolyamváltozás hatását a fogyasztóra telepítő, egyedileg meg nem tárgyalt főszolgáltatási kikötés tisztességtelensége vizsgálható rendszerszinten. A várható eredmény szerint a szerződések, a tájékoztatások, az általános szerződési feltételek és a kockázatfeltáró nyilatkozatok nem voltak átlátható, világos és érthető tartalmúak.

2. Nem elfogadható követelmény, hogy a fogyasztótól várjuk el annak a gazdasági következmények a megismerését, értését, melyet a pénzintézetek ismertek és bemutathattak volna, de tudatosan nem tették. A 93/13/EGK fogyasztóvédelmi irányelvben megfogalmazott, uniós tagként nálunk kötelezően szabályokba foglalandó követelmények nem teljesültek. A fogyasztó általánosságban hallott a számára kedvezőtlen árfolyamváltozás lehetőségéről, de nem látta az előre számított árfolyamértéket és annak gazdasági hatását, azt, amit a pénzintézetek bizonyítottan tudtak és használtak maguk informálására, kockázatuk fedezésére.

3. A standard tájékoztatás tömegesen hiányos volt, nem tartalmazta a szerződés gazdasági hatását, azt, amit az akkori pénzszakmai és informatikai képesség meg tudott határozni és meg is határozott. Ezért a megítélésének rendszer szintű dimenziója van.

4. A DH-törvények utólagos elfogadása nem tehet visszamenőleg átláthatóvá egy eredetileg átláthatatlan, az ismert valóságot nem bemutató tájékoztatást.

5. Az árfolyamrés, mint törvénysértés törvényi rendezése nem azonos az árfolyamkockázat tisztességtelenségének, mint törvénysértésnek rendezésével.

6. A tények szerint az árfolyamkockázati kikötés tisztességtelen, ez a szerződés főszolgáltatása, enélkül a szerződés nem marad fenn, az érvénytelenség következményét az uniós fogyasztóvédelmi jog követelményeivel összhangban le kell vonni.

7. A C-630/23. ítélet következtében a Kúria maga változtatta meg korábbi joggyakorlatának egy részét, a változtatást folytatni kell az itt előadott tények figyelembevételével, mert a tény fennáll az előadójától függetlenül is.

8. A 10/2025. JEH ugyanakkor nem vizsgálta valamennyi, különösen az eredeti állapot helyreállításával kapcsolatos korábbi precedens további alkalmazhatóságát, ezt pótolni kell. A felülvizsgálati feladatok megszaporodtak, nem szorítkozhat csupán a pótlásra.

9. A DH2 37. § szerinti speciális hatályossá nyilvánítás csak akkor történhet, ha a tényleges eredménye maradéktalanul megfelel a C-630/23. ítélet követelményeinek.

10. A jogkövetkezmény magyar jogi elnevezésénél fontosabb a tényleges gazdasági és jogi eredmény, mely nem lehet más, mint az eredeti állapot érvényre juttatása bármely néven.

11. A 93/13/EGK irányelv 7. cikke alapján indokolt vizsgálni, hogy egy potenciálisan tömeges fogyasztóvédelmi jogsértés kizárólag egyedi perek útján történő kezelése biztosítja-e a tényleges és hatékony jogvédelmet? A válasz a kérdésben rejlik: nem.

12. Ezért indokolt a Kúria részéről a korábbi precedensrendszer további felülvizsgálata, a jogalkotó részéről a DH-rendszer uniós jogi hatásvizsgálata, a Kormány részéről az érintett fogyasztói kör helyzetének rendszerszintű felmérése és a rendezés elszámolással.

13. A rendszerszintű felmérés eredménye, hogy a rendszerszintű elszámolás kötelesség.

14. A rendszerszintű elszámolás nem automatikus kötelezettsége a kölcsönt nyújtóknak, hanem azokat a kölcsönzőket terheli, melyek nem tudják igazolni, hogy az MNB által megállapított, a 93/13 EGK fogyasztási irányelvnek megfelelő szintű tájékoztatást nyújtottak a fogyasztóknak a szerződéskötés előtt.

15. A rendszerszintű elszámolás a modell koncepciója és elemeinek áttekintése szerint végrehajtható egy éves programmal, a DH törvények lebonyolítási tapasztalatával, hogy az ne legyen teher a fogyasztónak, míg az elszámolásra kötelezett terhelése nem tényező.

16. A központi vizsgálati kérdés és biztos válasz tehát az, hogy

a magyar pénzügyi intézmények azonos vagy lényegében azonos standard tájékoztatása az árfolyamváltozásról és gazdasági hatásáról tömegesen nem felelt meg a jövőbeli árfolyamnak a pénzintézetnél meglévő, a kockázat szempontjából elegendően pontos azon ismereteknek, mely a fogyasztókat is kötelezően

megillették a 93/13/EGK irányelvet követő Európai Unió Bírósága által lerögzített átlátható, világos, érthető szintű tájékoztatás követelménye szerint, miáltal objektíve elégtelen volt a kölcsönszerződés főszolgáltatásának teljesítése, mely megakadályozta a szerződések nagy tömegének létrejöttét, ezért rendszerszinten kell elszámolni a létre nem jött szerződések következményét.

Utószó

A parlamenti őszi ülésszak megnyitásakor, 2026. szeptember 7-én miniszterelnök komolyan biztatott, hogy e közérdekű beadvány segíti a nemzet súlyos kárának felszámolását és ezzel felemelkedését:

> *„Az igazság kimondása, az igazságtétel az új fundamentumok lerakásának legalapvetőbb erkölcsi feltétele. (…)*
>
> *A normális állami működés ugyanis nem épülhet tisztességesen dolgozó magyar emberek kizsigerelésére. (…)*
>
> *Aki a nemzet kifosztását bármilyen módon fedezte, bárhova is ültette be a politikai maffia, azzal nekünk nincs dolgunk. (…)*
>
> *A hatalom a népé, az intézményeket pedig visszaadjuk a magyar embereknek.”*

Így legyen.

Budapest, 2026. szeptember 10.

Varga István,
1125 Budapest, Sárospatak út 30/c.
biztosvarga@gmail.com